R. P. R.

DOS. NR. 40005 VOL. NR. 138

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE

ARHIVA OPERATIVA

DOSAR

Ancheta .....

.....

.....

.....

.....

1531961
P 000148, Vol. 138

Data .....

P. 148/138

Urmează Vol. Nr. 139

Tip. M. A. I. — c. 0647

Vol 138
4

I

DOSAR Nr. ___

LORENCZ ERNEST

Mod. Nr .100

C.N.S.A.S.

~~00060~~

~~00060~~

00061

~~00060~~

C.N.S.A.S.

~~10000~~ 00062

Informatorul prezintă un manuscris de 2396 pagini.

Ca introducere arată că U.P.M-ul merge şi azi pe aceiaş linie burgheză naţionalistă pe care mergea atunci când a făcut proclamaţia electorală şi lecţiile scolilor de îndrumare dela sate.Această linie este dusă de către fraţii CZIKO,BANYAI, REVI,TAKATS,etc.cu ştirea tov.LUCA şi aprobarea acestuia.

Informatorul spune că această clică nu se foloseşte de elemente intelectuale mic burgheze ci întrebuinţează elemente muncitoreşti cu un trecut vechi în mişcarea ilegală,cum este de exemplu tov.LUCA ba chiar mai mult U.P.M-iştii susţin că au reuşit să atragă pentru scopurile lor şi unii dintre membrii secretariatului C.C.P.M.R.ca tov.GHEORGHIU DEJ şi TEOHARI GEORGESCU.Aceasta cu scopul de a putea prezenta pe tov.ANA PAUKER ca un element intelectual mic burghez care s'a înconjurat cu câteva elemente muncitoreşti,dar în special cu evrei mici burghezi din Basarabia,cum este de exemplu tov.CHISINEVSCHI. Astfel banda fracţionistă condusă de evreii ruşi,în frunte cu tov.ANA PAUKER,au pornit o luptă fracţionistă de mare amploare contra lui tov.LUCA şi contra tov.TEOHARI GEORGESCU,GHEORGHIU DEJ cari sunt sub influenţa politică şi ideologică a tov.LUCA.

Informatorul scrie că "aceşti agenţi ai imperialiştilor nu de aceia urau banda condusă de ANA PAUKER şi CHISINEVSCHI pentru ca aceştia erau evrei ci pentrucă erau evrei ruşi cu o cultură rusă.Aici vroiau să lovească în influenţa sovietică. U.P.M-iştii au întrebuinţat diverse metode pentru calomnierea tov.ANA şi CHISINEVSCHI,de exemplu.In faţa elementelor române şi maghiare slab pregătite din punct de vedere politic îi prezentau pe aceşti tov.ca sionişti iar în faţa tov.evrei ca antisemiţi; în faţa naţionalităţilor maghiare ca unii care urăsc poporul maghiar şi român iar în faţa fasciştilor îi numeau jidani putrezi.

[redacted]

Această bandă întrebuinţa toate mijloacele de a compromite şi pe tov.STALIN şi partidul bolşevic,numindu-l "degenerat", "idiot senil" şi spunând că cu glorificarea numelui tov. STALIN o clică restrânsă se străduieşte să camufleze tendinţele sale de dominaţie a lumii.

In continuare vorbind despre problema naţională,informatorul spune că diferitele comitete şi şcoli de naţionalitate sunt inutile şi dăunătoare în România,însă banda lui

./.

3

LUCA V.dela C.C.U.P.M.menţine totuşi şi lărgeşte cadrele acestor comitete pentru a avea motive să dovedească naţionalităţilor conlocuitoare că P.M.R.nu rezolvă în mod just problemele naţionale şi prin aceasta să provoace ura acestora împotriva regimului.

In altă ordine de idei informatorul susţine că rezoluţia biroului politic P.M.R.,în legătură cu problema naţională,nu aminteşte nimic despre naţionalităţile cehe şi slovace deşi ele sunt numeric mai mari ca de exemplu turcii,albanezi,bulgari,etc.informatorul scrie că BANYAI LASZLO şi TAKATS s'au "lăudat" în faţa lui că textul rezoluţiei este elaborat de ei şi continuă spunând că dacă aceasta este adevărat,atunci ei au încercat să facă o provocare grosolană deoarece cunoşteau slăbiciunea ministrului de externe cehoslovac în această chestiune.

In altă ordine de idei,informatorul scrie în chestiunea rezoluţiei biroului informativ în legătură cu situaţia din Jugoslavia,banda lui CZIKO a lăsat să se creadă că toată rezoluţia este o manevră excelentă a URSS pentru a da o lecţie acelor conducători comunişti cari îndrăznesc să critice partidul comunist bolşevic şi linia stalinistă,căci de fapt TITO şi clica sa sunt tov. cumsecade şi îndeplinesc instrucţiunile primite din Moscova.

Părerea informatorului este după cum scrie textual că "după părerea mea conform impresiilor şi dovezilor mele concrete, nenumărate tov.LUCA este un bandit duşman al lui STALIN şi dacă tov.LUCA este un bandit duşman al lui STALIN,atunci trebuie urât lichidat fiziceşte.

In altă ordine de idei,scrie că în manuscrisul istoriei literaturii pentru clasa I-a 1950,aprobată de BANYAI şi toţi acei ce urmau linia tov.LUCA,reiese că ei vor să dovedească cum că maghiarii au fost marxişti şi au aplicat principiile marxiste cu mult înaintea lui LENIN şi STALIN şi mai departe scrie că în 1946 în timpul când s'a organizat regionala Mureş,banda lui CSOGOR a imprimat pe pereţi după un şablon lozinca lui HORTI-SALASY "jos cu jidanii",a fost făcută în limba maghiară şi română.

Tot această bandă a lui CSOGOR difuzează la clinică în 1949 următorul manifest:

"Către portarul clinicii chirurgicale Tg.Mureş".

"Să citeşti şi să dai fiecărui comunist! Pactul este gata, frânghia se pregăteşte cu repeziciune,îşi ung gâturile Kraus, Balogh,Timar, Boga,Glink şi marele ANDRASOVSCHI,însfârşit cu toţii,pentrucă va fi o supra producţie de moarte.Tineretul să fie gata în permanenţă,.şomer. . . ai grije că şi tu vei avea de

./.

lucru,stat major maghiar,roman,evreu din Carpaţi.Informatorul susţine că scopul acestor manifeste era ca ANDRASOVSCHI să apară ca un bun comunist pentru ca astfel să se aprobe trimiterea sa în Suedia,. . . . . în călătorie de studii timp de un an. Aceasta cu scopuri anti-sovetice.

Informatorul scrie că în legătură cu tendinţa de popularizare a lui ANDRASOVSCHI a înaintat o notă informativă lui CZIKO LORINCZ,al cărei copie este anexată în limbaromână în pagina 217 a acestei lucrări.In continuare informatorul arată că manifeste asemănătoare au fost împrăştiate în Trei Scaune unde fratele tov. LUCA era şeful Siguranţei.Aceste manifeste au fost împrăştiate tot de către banda LUCA sub scutul fratelui acestuia,inspectorul Siguranţei şi mai departe.

Informatorul scrie că în timp de CZIKO era inspectorul Siguranţei din Oradea şi înlesnea plecările în Ungaria a curierilor IORDAKE,BALOGH,SIMO,dând posibilitate prin aceasta la ţinerea legăturilor strânse cu guvernul provizoriu dela Debreţin care în timpul acela avea o influenţă mai mare în Ardealul de Nord decât guvernul român.

La pagina 363 al prezentei lucrări,informatorul anexează o notă informativă semnată de el în care arată că a fost informat de către BALOGH din Tg.Mureş ca dr.CSOGOR LAJOS rectorul Universităţii Bolyai ar fi fost transportat sub stare de arest în Ungaria.

Informatorul spune că la Tg.Mureş au asistat dela catedră marxism-leninism cu numele de BARTIS,a povestit că cu ocazia verdictului dela Viena,BANYAI a trimis prin CZIKO MARTA un teanc de manifeste la Madosz din Braşov,în care au lansat lozinca pentru republica autonomă din Ardeal,ideie care pe urmă a fost îmbrăţişată de BALOGH,BANYIAI,etc.

Informatorul scrie că nu întâmplător au ajuns în posturi de conducere a Universităţii maghiare din Cluj cei mai devotaţi oameni ai lui HORTY,membrii ai"ordinei Viteaz",ca dr.BUZA LASZLO, HAJNAL IMRE,RAYTY TIVADOR,etc.

Nu este întâmplător deasemeni faptul că tov.LUCA şi TEOHARI nu au luat măsuri pentru arestarea sau cel puţin supravegherea acestor membrii ai ordinei Viteaz din România şi au lăsat aceste elemente hortiste să ajungă în posturi de conducere,acest fapt dovedeşte că tov.LUCA a urmat o linie rajkistă,hortistă, titoistă,scopul fiind apărarea şi în ilegalitate a vitejilor hortişti,şi mai departe" din bună voinţa tov.LUCA,HORTI se bucură şi azi de popularitatea în Ardeal.

Informatorul spune textual " este natural ca cu atât mai

puţin s'au atins de vitejii din Ardealul de Nord cu cât aceştia sunt "cadre bune". De aceste cadre bune au nevoie acei alte TRUMAN, HORTY, VASILE LUCA şi eventual mai mult încă, au nevoie ministerele de interne respective. "Aici vorbesc pe linia VASILE LUCA căci după LUCA VASILISTI, tov. TECHARI şi GHEORGHIU-DEJ sunt oameni organizaţi a lui LUCA VASILE.

Informatorul spune că în anii 1945 la Universitatea Bolyai Hajnal şi compania, aveau posibilităţi să compromită liber şi să ducă o politică de cadre de viteji fără să fie deranjaţi de nimeni cu autorizaţia partidului, cu aprobarea lui LUCA, TECHARI, IORDAKY SIMO, VERES PAL, BALOGH EDGAR, BANYAI, CZIKO şi a tovarăşilor lor.

In altă ordine de idei, informatorul spune că banda lui LUCA VASILE din U.P.M. merge pe o linie tipică hortistă, atunci când încurajează asimilarea rasei "ariene" (exemplu BANYAI - BAUNGARTEN, BALOGH-KESLER) dar face totul ca pe evreii deja asimilaţi să-i declare "evrei". "Care politică de cadre întreprinsă de LUCA, TECHARI, RANGETZ, care pregăteşte statistica evreilor" şi cercetarea rasei, nu este tot o linie hitleristă şi hortistă? Părerea mea este că da".

Informatorul scrie textual "Toate aceste nu sunt fantasmagoriile mele bolnăvicioase, toate aceste le pot dovedi concret" şi mai departe "Am grijă foarte mare să pot justifica toate problemele ridicate de mine în ceiace priveşte manifestările antistaliniste a şobolanilor Trumanişti".

In altă ordine de idei informatorul scrie că LUCA VASILISTII au făcut să se înţeleeagă căacuma este intensivă pentru strâmgerea datelor împotriva bandei lui ANA PAUKER, care vor face ca în scurt timp să dispară depe arena politică această "bandă nepartinică".

Informatorul, pentru a documenta pericolul ce reprezintă persoanele cari au făcut parte din ordinul Viteaz şi dintre cari după eliberare au pătruns în conducerea universităţii maghiare Bolyai, face o analiză statutului şi componenţa ordinului Viteaz, istoria ordinului Viteaz pe 112o pagini manuscris constatând că influenţa educaţiei hortiste a ordinei Viteaz a pătruns şi în rândurile membrilor de partid, atât din România cât şi din Ungaria. Faptul că Universitatea autonomă maghiară Bolyai a fost organizată de "viteji" se datoreşte tov. LUCA şi TECHARI.

Informatorul spune că în Jugoslavia comuniştii sunt în ilegalitate, datorită lui TITO dar LUCA şi TECHARI GEORGESCU vor cădea cum au căzut RAJK şi COSTOV, aceasta datorită datelor informative servite de cadrele staliniste cum este şi informatorul, cari dau

./.

6

ajutor organelor de contra spionaj sovietic.

Cu ocazia serbării a primei aniversări a eliberării "banda lui RAJK" LUCA VASILE au lansat zvonul că hotărârea stalinistă în ceiace priveşte Ardealul de Nord, nu este aceia definitivă căci la aceasta va avea un cuvânt de spus atât TRUMAN cât şi CHURCHIL.

In altă ordine de idei, scrie că LAKATOS în discursul său ţinut la 12.Oct.1944 în sala festivă a primăriei din Cluj, a spus textual cele ce urmează: "Ne-am înşelat în Armata Roşie, noi am aşteptat trupe disciplinate şi în locul acestora au venit oameni cari tulbură fericirea vieţii noastre familiare, slujesc membrii femenini ai familiei noastre, fură şi jefuiesc, provoacă tulburări, etc".

C.N.S.A.S.

N. I. Nr. 1.-

00067

Acest dosar conţine 2o3 file şi în întregime se ocupă cu analiza unei broşuri scrisă în limba maghiară, intitulată "Legea Electorală" şi cu un document care conţine a doua lecţie a şcolii de îndrumare la sate în legătură cu alegerile.

Broşura este editată de către comitetul executiv al U.P.M.

Informatorul constată că chiar în prefaţa broşurii intitulată "Către Alegători", sunt greşeli politice tendenţioase. Astfel, în loc de a serie "ţara noastră se pregăteşte pentru prima alegere libera", broşura scrie "Statul nostru se pregăteşte, etc.".

Informatorul susţine că "banda lui BANYAI" s'a ferit de a întrebuinţa în broşura sus arătată cuvântul "ţara noastră", spunând că trebuie avut în vedere "sentisibilitatea naţională a maghiarilor".

Si mai departe că ideia de a lua parte la alegeri cu liste separate maghiare, este mărturie a "unităţii maghiare".

"Dar ce fel de unitate?" se întreabă informatorul şi precizează: Este o unitate nu numai fără principiu ci şi fascistă. Analizând această chestiune în continuare spune textual: "Si în B.P.D. a existat o oarecare unitate" cu un grup al burgheziei române adică grupul TATARASCU, dar aceasta bineînţeles nu era nici decum o unitate după felul cum a înţeles U.P.M-ul. O unitate cu clasa moşierilor expropriaţi. Insă C.C.U.P.M. din bună voinţa tov. LUCA nu vrea să înlăture pe conţii, baroni şi mica burghezime maghiară, care cârdăşeşte cu MANIU şi BRATIANU, din această "unitate" fascistă de tipul lui MUSOLINI.

Mai departe consideră deasemeni că este o dovadă a atitudinei fascistă a C.C.U.P.M., faptul că pe ultima pagină a broşurei în cauză este prezentat un tabel în care se arată că a fost întocmită după apariţia legii nr. 805/15.X.946, conform căruia numărul deputaţilor fixat în legea electorală a fost schimbat. Cu acest tabel au servit o bază camuflată zvonurilor lansate de reacţionarii maghiari conform căruia numărul deputaţilor maghiari a fost redus, în special în jud. secuieşti cu scopul ca să ajungă în parlament un număr cât mai mic de deputaţi maghiari.

Consideră deasemenea tendenţios faptul că pe lista în cauză, judeţele din Ardeal sunt indicate cu numele lor maghiare iar judeţele cu populaţia românească cu nume româneşti ex.

./.

Kolosz (Cluj), Maroş (n.t.Mureş), Fâlciu, Iaşi, Bacău.

Informatorul consideră că aceasta este o linie hortistă revizionistă.

Mai departe arată că: lozinca care se află pe ultima pagină a broşurii "cu semnul egalităţii" pentru drepturi egale" (n.t.semnul listei maghiare), este o provocare mincinoasă anti-sovietică şi antipartinică, deoarece este ştiut că doi ani după eliberarea Ardealului de Nord de către Armata Roşie, exista deja din punct de vedere juridic egalitatea între naţiuni.

Dar în Octombrie 1946 lozinca sus amintită neagă acest fapt şi mai departe scrie: broşura a fost editată de către comitetul executiv U.P.M. şi după câte susţine banda lui BALOGH pentru aceasta răspunde şi tov. LUCA.

Informatorul prezintă un document pe care îl analizează cuvânt cu cuvânt.

Textul documentului în traducere:

Munca de lămurire la ţară a U.P.M. lecţia 2. Congresul U.P.M-ului şi marile succese de până acum ale U.P.M-ului.

Iubiţi Fraţi,

U.P.M-ul este singurul organ politic de naţionalitate în ţară pentru acei aproape două milioane de locuitori maghiari. De doi ani, adică dela trecerea prin ţară a victorioasei Armate Roşii, U.P.M-ul duce o luptă istorică pentru organizarea maghiarilor din Ardeal şi în general din întreaga România, pentru reeducarea ei politică, democratică şi în interesul obţinerii egalităţii în drepturi, cu populaţie română.

Ce a fost MADOS-ul şi ce este U.P.M-ul?

Organizaţia a suferit o schimbare de nume dar nu este nouă. Ea nu s'a născut din posibilitatea eliberării. Ea are un trecut de unsprezece ani de muncă ilegală din timpul şi înainte de al doilea război.

Mados-ul a fost acel mic sâmbure din care ca un stejar uriaş se înalţă azi U.P.M-ul. Această organizaţie îmbrăţişează toţi maghiarii democraţi din România şi luptă pentru drepturile noastre de naţionalitate. Mados a fost acel mic sâmbure care a luptat pentru democraţie şi în timpul minorităţii noastre, a luptat împotriva războiului şi pentru drepturile egale ale maghiarilor din România.

Membrii Madosz-ului se compun din massele muncitoreşti, agricultori şi o mică parte de intelectuali. Au luptat cu teroarea închisorii şi de multe ori cu riscul vieţii lor duceau

./.

00069

lupta pentru democraţie P.C.R.care deasemeni lupta în ilegalitate şi-a dat seama de importanţa organizaţiei şi a luptei Madosz-ului cu care a încheiat o prietenie de arme şi pe care a sprijinit-o şi în timpul dictaturii fasciste.

Maghiarii din România au avut un mare noroc că după trecerea Armatei Roşii eliberatoare,în timpurile acelea turbure când ţara era încă guvernată de Sănătescu şu Rădescu care au pornit o mare luptă de nimicire împotriva maghiarilor,aceştia aveau un organ politic de apărare care a reuşit să lege încă dinainte o colaborare cu organizaţiile tinere democratice române şi împreună cu aceştia nu numai că a reuşit cu succes să se apere pe el,dar a reuşit să nimicească reacţiunea zdrobită,care din nou încerca să reînvie şi a ajutat să vină la putere guvernul democratic al lui PETRU GROZA.

Lipsa unei astfel de organ politic a făcut posibil în Cehoslovacia,persecutarea maghiarilor şi expulzarea multora, pecetluind pe toţi maghiarii de acolo cu titlul de criminali de război.

Din acest Madosz a crescut pe baze mai largi U.P.M-ul, care numai de aceia a reuşit să apere şi să reprezinte drepturile maghiarilor din Ardeal,deoarece a putut să prezinte în faţa democraţiei române,propriul său trecut de democraţie,prestigiul său şi vechile sale legături de colaborare.

Cele arătate aici justifică necesitatea şi importanţa activităţii dela început a organizaţiei noastre.

După învingerea primelor greutăţi se părea şi mulţi au şi accentuat,inutilitatea existenţei pe mai departe a U.P.M. crezând că sub regimul de democraţie ea devine inutilă.Just a văzut însă preşedintele nostru KURKO GYARFAS şi anume că naţionalitatea maghiară are nevoie încă de o astfel de organizaţie care să lupte pentru drepturile de naţionalitate a maghiarilor,deoarece în ţară nu s'a înfăptuit încă nici forma de viaţă a democraţiei.

Ce a înfăptuit deci Madosz-ul,adică U.P.M.în cei aproape doi ani după marea schimbare istorică a eliberării de sub dominaţia fascistă.

La această întrebare a dat răspuns şi a pus la cântar rezultatul muncii organizaţiei,cele două congrese pe ţară ţinute: 1. =în Mai 1945 la Cluj; 2.Iunie crt.la Odorhei.Timpul dintre cele două congrese îş putem numi timp de trecere pentru pregătirea şi acumularea de noui puteri.

./.

In mijlocul multor greutăţi,piediri şi nepăsare U.P.M. a reuşit totuşi să înfăptuiască pe întreg teritoriu român în Ardeal şi regat,organizaţia unică a maghiarilor şi prin circa 1.500 organizaţii locale să înceapă reeducarea democratică a populaţiei maghiare,a condus la primul rezultat lupta maghiarilor pentru egalitate în drepturi.A ajutat întoarcerea acasă a sutelor de mii refugiaţi ajunşi printre străini din cauza războiului,am făcut să înceteze lagărul de muncă obligatorie,ca lagărul dela Folvary şi altesemănătoare lagăre de internare.Au obţinut amnestie militară pentru fraţii noştrii fugiţi în timpul războiului din Ardealul de Sud în Ardealul de Nord.Am câştigat timp pentru rezolvarea cetăţeniilor şi multora le-am soluţionat aceasta prin decret lege,ba mai mult am oferit ajutoare materiale,e drept în măsură mică pentru întreţinerea acestora.Am făcut să se deschidă scolile,teatrele noastre cu subvenţii de Stat.Am asigurat educaţia în limba maternă pentru mai mult de 300.000 de copii ai noştrii începând dela grădiniţă până la universitate,independenţa maghiară.

Cu toate că există nenumărate rezultate,ştim că până la exercitarea în practică a drepturile totale de egalitate mai este o cale lungă.

Congresul al II-lea din Odorhei a avut menirea să elimine lipsurile timpului de trecere şi astfel adunate puteri noui,să pornească cu elan mai puternic la lupta ce va trebui dacă mai departe pentru egalităţi în drepturi.

Care au fost piedicile desvoltării mai rapide şi a muncii cu mai multe rezultate a U.P.M-ului.

Atât intelectualitatea cât şi agricultorii au făcut şi mai fac să fie aşteptaţi.Se obţinea dela încadrarea sa în munca de reconstrucţie,pe de o parte din cauza educaţiei sale din trecut,pe de altă parte din mândrie,dar şi pentru faptul că nu a avut încredere în posibilitatea de muncă cu succes a U.P.M-ului.

Astfel organizaţiile noastre locale şi în special cele din provincie au făcut greşeli după greşeli până ce s'a descompus întratât munca de organizare încât s'a întrerupt aproape complect legătura cu organizaţiile locale şi centrale. C.C.văzând această greşeală s'a străduit cu munca grea luni de zile să câştige şi să înroleze în muncă intelectualitatea.Iar pe agricultori îi îndemna prin cercurile gospodăreşti să facă să renască din nou intradiţionala EMGE.

./.

00011

Succesele acestei munci a fost strălucit documentate de către rezultatul alegerii congresului din Odorhei,când s'a dovedit că un număr mare de reprezentanţi ai agricultorilor,au fost aleşi în comitetul executiv precum şi intelectualitatea a pus în postul de frunte al creierii muncii maghiare,elementele sale f.valoroase.

Schimbarea metodelor de luptă.

Trebuia de făcut schimbare în metodele de luptă a drepturilor egalităţii a naţionalităţii şi aceasta au fost făcute de către congresul din Odorhei.Unele persoane sau grupe se loveau în timpul revindecării doleanţelor lor de multe greutăţi provocate de elemente reacţionare şoviniste ascunse cu persoana unor funcţionari mai mari sau mai mici în instituţiile de Stat.Pentru U.P.M.continuarea luptei în felul acesta ar fi fost risipă de timp şi energie.

Trebuia să ne îngrijim de apărarea drepturilor şi intereselor noastre în stil mare.Cântărind toate acestea congresul dela Odorhei a pregătit o lucrare care conţine un nou proect de lege de naţionalitate şi a pus accentul pentru aducerea în vigoare a acestuia.

Ce conţine proectul de lege de naţionalitate?

(Se va citi în întregime propunerea de lege).

Iată că stă în faţa noastră U.P.M-ului cu lipsurile şi realizările sale.Totuşi şi după toate acestea există multă neîncredere,critică tendenţionasă şi acuzări neîntemeiate,în special din partea acelora cari nu au fost lămuriţi,sau nu au vrut să se lămurească din indiferenţă sau mândrie.

Se obiectează că în posturile de conducere ale U.P.M. se află oameni fără multă şcoală în cele mai multe cazuri muncitori.Se obiectează că intelectualilor nu li se dă posturi de conducere (ei înţeleg prin aceştia imredişti regimului trecut rămăşiţele magnaţilor şi gentriilor),unde sunt acei intelectuali care pentru meritul lor în munca pentru democraţie nu au avut parte de recunoştinţa meritată.

U.P.M-ul este acuzat că a trădat interesele maghiarimii şi a contribuit la alipirea Ardealului de România deşi fiecare om cât de simplu ar fi el,este conştient de faptul că nu numai U.P.M-ul dar nici guvernele ţărilor interesate nu au fost întrebate de către marile puteri când au hotărât în astfel de chestiuni.Puterile mari şi miniştrii de externe au luat în consideraţie probabil faptele rigide în chestiunea alipirii Ardealului de România.Anume că România eşind din război la

./.

00012

23 August 1943 a declarat imediat război Germaniei şi aliaţilor săi 12 divizii au fost trimise pe front,cu care a dat un ajutor mare la terminarea mai devreme a războiului.Deasemeni numărul locuitorilor români din Ardeal îi favorizează tot pe români.

Ar fi deci inutil să ne prăpădim puterile frământându-ne că oare dece s'a întâmplat aşa cum s'ar fi putut întâmpla altfel,în cazul când Ungaria ar fi avut politicieni mai diplomaţi şi luându-i înaintea românilor ar fi eşit din război mai devreme.

Trebuie să luăm la cunoştinţă faptele şi trebuie să recunoască fiecare frate maghiar de al nostru,că în împrejurările date singura noastră sarcină este să ne înfăptuim posibilitatea de existenţă aici pe pământul unde ne-am născut în cadrul României.Alegerea care vine va fi piatra de încercare a gândirii reale a maghiarilor şi a voinţei sale de a trăi.Călăuza noastră steagul U.P.M-ului cu victoria U.P.M-ului în alegeri, ajutăm democraţia la victorie.Tocmai de aceia fiecare bun maghiar trebuie să se simtă obligat să voteze pe lista U.P.M-ului.

Trăiască U.P.M-ul

Trăiască democraţia.

C.N.S.A.S.

00013

Informatorul prezintă din arhiva P.C.R.secţia educaţia politică regionala Mureş,un document al comisiei culturale C.C. U.P.M.,din care indică mai multe puncte demonstrând că acestea conţin greşeli politice grave:

Din pasagiul 1 se leagă de cuvântul "Munca ünepely"(Festivităţile muncii) în legătură cu aceasta arată că această denumire lipseşte din dicţionarul marxismului,însă ea a fost întrebuinţată cu multă predilecţie de către hortişti şi anume că "centrala naţională a muncii",condusă de grupul MARTON.

Mai departe documentul precizează că aceste "festivităţi ale muncii" vor servi la creiarea fondurilor pentru U.P.M.în acelaş timp vor servi la "aprecierea muncii din punct de vedere al susţinerii naţionalităţii noastre". Informatorul se întreabă "cu ce drept îşi permite U.P.M-ul săşi întărească fondurile prin organizarea festivităţilor aşa zise "festivităţi ale muncii" de tip fascist.

Informatorul se întreabă: cum adică muncitorul maghiar trebuie să muncească numai pentru susţinerea naţionalităţii sale, el nu trebuie să muncească şi pentru susţinerea poporului român?

In continuare arată că "munca maghiară" este o expresie pur hortistă.Informatorul scrie că reiese din acest pasagiu că din multe alte circulare ale U.P.M-ului că aceasta se consideră avantgarda muncitorului maghiar.

Informatorul scrie textual că "susţin tov.că raichiştii au făcut mai mult în interesul apropierii poporului maghiar,decât conducătorii U.P.M-ului din România şi mai departe". In mare parte responsabilii culturali ai judeţenelor U.P.M.erau din elemente intelectuale naţionaliste,sau elemente burgheze cari duceau o politică de cadre prin "clasa lor" tendenţioasă, fascistă.Informatorul arată că CZIKO şi TAKATS au lansat zvonul că de fapt în Ardeal numărul românilor nu este mai mare decât numătul maghiarilor.

La punctul II al circulării informatorul vorbeşte despre castelurile din Ardeal. Acestea deşi erau destinate pentru instituţii sociale (cămine ale scolilor superioare,populare, creşe),nu un singur caz cunoaşte informatorul când castelurile fiind reparate de către ţărani muncitori ele au fost totuşi redate proprietarilor lor de către lacheii U.P.M-işti.

După referatul d-lui BANYAI şi acesti proprietari sunt

./.

"asupriţi". In continuare scrie că această acţiune a conducătorilor U.P.M-işti a fost frânată în oarecare măsură de către tov. MAGYAROSI, pe care U.P.M-iştii îl cunosc "trădător al maghiarilor". Raportorul susţine că U.P.M-iştii au luptat împotriva tov. MAGYOROSI. Pentru a documenta cele de mai sus, arătă că U.P.M-iştii au luptat împotriva tov. MAGYOROSI în mod subversiv deoarece în loc să se adreseze cu nemulţumirile lor împotriva acestuia, la Secretariatul C.C.P.C.R., au organizat acţiuni subversive, crime, pelerinajele lui MARTON ARON, au răspândit mii de manifeste fasciste revizioniste care au atacat provocator pe conducătorii U.P.M-ului cu intenţia subtilă ca prin aceasta să lovească în MAGYOROSI pentru ca acesta să ia cunoştinţă de faptul că cine neglijează treburile U.P.M-ului acela nu va putea lupta cu reacţiunea maghiară. Tot o provocare la adresa tov. MAGYOROSI era şi faptul că în multe comune au apărut manifeste litografiate în care "banditii U.P.M-işti" de plâng soarta "rasei maghiare".

Informatorul scrie că fiecare cuvânt al punctului III din circulară este o "provocare fascistă".

Punctul III al circularei este intitulat "Autorizarea programului cultural".

Iată şi textul punctului III. Provoacă foarte multe turburări faptul că Ministerul Artelor face greutăţi cu autorizaţiile. Vom interveni energic la Bucureşti ca autorizaţiile noastre să fie rezolvate la Cluj de către direcţia generală a artelor, dar şi până ce aceasta se va înfăptui, pentru a asigura un rezultat favorabil, toate cererile să fie înaintate lui SZENTIMREI JENO, pe adresa teatrului maghiar din Cluj. Acolo unde este posibil spectacolele să fie organizate de U.P.M. deoarece acesta ca organizaţie democratică nu are nevoie de autorizaţie specială în localurile sale proprii, analizând cele de mai sus, informatorul scrie că motivele pentru care U.P.M-ul tindea să se facă spectacole în localurile proprii erau două.

1). Asigurarea rolului de avantgardă a U.P.M-ului în organizarea spectacolelor; 2). Ca U.P.M-ul să poată otrăvi massele cu idei fasciste, în localurile sale proprii fără autorizaţie şi control.

In decursul comentării punctului 4 din circulară informatorul subliniază printre altele şi fraza următoare: "In programul sărbătoririi zilei de 15 Martie 1947, să se dea cetire în toate părţile proclamaţiei U.P.M-ului din 15 Martie, pe care le vom trimite încă în cursul săptămânei, în exemplare tipărite, tuturor judeţelor. "Proclamaţia poate fi citită în faţa masselor

•/.

00015

de către învăţători,preoţi,studenţi cu vederi democratice.Informatorul continuă comentaţiile astfel,cele de mai sus se făceau pentru popularizarea U.P.Mului,dar acest lucru nu putea fi făcut de către "muncitorii zdrenţăroşi" ori "ţărani puturoşi",ce trebuia să fie făcută de către un preot "cumsecade", ori un învăţător educat de către FELSEGHY.

Informatorul susţine că nu numai BALOGH EDGAR poartă vina faptului că a semnat o astfel de circulară,deoarece el are obiceiul să arate ideile lui naţionaliste idicate,preşedintelui, precum şi principalului şef de ideologie BANYAI,Iar atunci când la Tg.Mureş i-am cerut cont lui BALOGH pentru această circulară el mi-a spus că şi de aceasta a avut cunoştinţă tov.LUCA".

Informatorul califică ca titoistă această circulară şi pentru faptul că,ea nu vorbeşte nimic despre popularizarea tov.STALIN,Uniunea Sovietică,Partidul Bolşevic,Armata Roşie şi P.C.R.,iar conducătorii U.P.M-ului nu întâmplător dau această circulară în ziua de 23 Februarie ziua Armatei Roşii.

Textul circularei,introducere:

N o t i ţ ă

Din însărcinarea comisiei de educaţie pe ţară se vor controla următoarele în cele 4 judeţe secuieşti:

1. Festivităţile muncii.

Fiecare organizaţie judeţeană îndrumează după directive organizarea "festivităţilor muncii",în organizaţiile locale din subordinile sale.Aceste festivităţi ale muncii ţintesc la întărirea fondurilor financiare ale U.P.M-ului,iar conferenţiarii şi numele artistice vor servi la aprecierea muncii din punctul de vedere al susţinerii naţionalităţii noastre şi a încadrării muncii maghiare în reconstrucţia ţării.Se va controla separat dacă unele organizaţii reuşesc să redea în mod spiritual importanţa muncii a micilor meseriaşi,a agricultorilor,a cooperativelor,a cercurilor agricole,a muncitorilor şi intelectualilor.

2. Unele judeţe nu răspuns la circulare şi până în prezent s'au înregistrat neglijenţe şi ca consecinţă a acestora cauza culturii maghiare a avut de suferit pagube.Trebuie controlat cine este nominal,responsabilul cultural judeţean maghiar şi că ce poate raporta de soarta următoarelor circulare.

I. Lista personalităţilor proeminente (distinse).Avem neapărată nevoie de adresele exacte ale scriitorilor maghiari, artişti,specialişti,buni oratori,conferenţiari din toate judeţele. ./.

00016

Nu am primit răspunsuri la această circulară.

II. Apărarea monumentelor de artă.

S'a trasat dispoziţie ca în fiecare judeţ trebuie raportat despre castelele părăsite şi despre starea acestora. Vrem să procurăm castele pentru scoli superioare populare şi instituţii sanitare şi în acelaş timp raportul este important şi din punct de vedere al apărării monumentelor de artă.Nici un răspuns.

III. Problema scolilor superioare populare.

Am trimis procesele verbale ale consfătuirii scolilor superioare a C.C.cu menţiunea că acolo unde încă nu sunt scoli superioare populare (ca de ex.Tg.Mureş,Odorhei,Trei Scaune), să se înfiinţeze neîntârziat şi să ia contact cu noi.Cerem răspuns.Să se indice şi persoana care ţine în mână această chestiune.

3. Autorizarea programelor culturale.

In jurul autorizării programelor culturare se ivesc multe turburări din cauză că Ministerul Artelor face greutăţi cu autorizaţiile.Vom interveni energic la Bucureşti,ca autorizaţiile noastre să fie rezolvate la Cluj de către Direcţia Generală a Artelor dar şi până ce aceasta se va înfăptui, pentru asigurarea unui rezultat favorabil,toate cererile să fie înaintate lui SZENTMIREI JENO pe adresa teatrului de Stat maghiar din Cluj.Unde este posibil,spectacolele să fie organizate de U.P.M.deoarece aceasta ca organizaţie democratică nu are nevoie,în localurile sale proprii de autorizaţie specială.

4. In scopul organizării sărbătoririi zilei de 15 Martie s'a trimis circulare fiecărei organizaţii judeţene.

Iniţiativele să fie pretutindeni ţinute în mână de către U.P.M.Indrumările politice vor fi duse în secuime de către MEZEI LAJOS,iar în chestiunile culturale se vor ţine deamă de următoarele:

a. In cadrul programului să se dea cetire peste tot proclamaţiei din 15 Martie a U.P.M-ului,care va fi trimisă în exemplare tipărite încă în cursul săptămânei,tuturor organizaţiilor judeţene.Citirea materialului poate fi încredinţată învăţătorilor,preoţilor şi studenţilor cu vederi democratice.

b. "Vilagossag" va aduce un ciclu de materiale cari pot fi prelucrate,notiţe din cărţi corespunzătoare şi punctul de vedere politic ce trebuie aplicat.Materialul va fi preluat şi de presa din provincie şi astfel va avea posibilitate orice

./.

organizaţie dela sate şi oraşe,să-şi procure materialul corespunzător.

c. Considerăm ca Sâmbătă seara 15 Martie să se organizeze serbarea oficială iar Duminică 16 Martie înainte de masă, să se organizeze sărbătoarea de Martie a tineretului.La aceasta să ia parte şi tineretul plugar,muncitori,meseriaşi şi studenţime cu oratorii lor şi cu programul lor artistic.

d. In cadrul scolilor să se organizeze peste tot în ziua de 15 Martie mici sărbători scolăreşti.

e. Se vor pune la punct din timp,mormintele eroilor luptători pentru eliberare,statui şi pieţe comemorative.Acestea să fie încununate cu flori de către delegaţii în ziua de 15 Martie. La încununări vor fi invitaţi şi partidele frăţeşti.

f. Cerem rapoarte de toate aceste sărbătoriri,prin centralele judeţene.

g. Dela sediile judeţene să fie trimişi conferenţiari (profesori scriitori) la unele regionale.

ss.Balogh Edgar

23 Februarie 1947.

(n.t.Această circulară este analizată cuvânt cu cuvânt pe 36 de pagini de către informator).

Dela pagina 36 informatorul analizează o lecţie: proclamaţia de alegeri a Uniunii Populare Maghiare.Munca de lămurire la sate a U.P.M-ului.

Informatorul citează prima parte a paragrafului IV din lecţia sus arătată şi ataşată în original de această lucrare: "Maghiarii din Ardeal trebuie să-şi dea seama de importanţa hotărâtoare a momentului de faţă cel puţin în preajma alegerilor, când pecetluim cu votul nostru soarta noastră,a copiilor noştrii, a întregii rasei noastre maghiare,posibilitatea sa de existenţă ori nimicirea sa". Comentând cele de mai sus informatorul spune textual:"tov.vă înaintez aici concret unul din cele mai grave documente.Atât s'au jucat cu focul naţionalismului banditii U.P.M-işti până când au ajuns la HITLER,HORTY,SZALASI.In 1946 cu ocazia alegerilor,domnii dela U.P.M.se îngrijorează de soarta întregei "rase maghiare".Ceva mai jos informatorul continuă astfel: "Deci dacă câţiva muncitori "rătăciţi" de "rasă" maghiară vor vota cu Blocul,cu aceasta ei vor pecetlui nimicirea întregii noastre rase maghiare şi se întreabă: "Si despre acest lucru avea cunoştinţă tov.LUCA"? şi precizează: "Acest document nu

./.

00018

l-am arătat lui BALOGH EDGAR.Dar acum este aici timpul ca să le înaintăm ca un argument hotărator împotriva bandei LUCA".

In continuare:"In 1944 Armata Roşie nea eliberat,dar în 1946 fascismul maghiar încearcă să reînvie şi începe proclamarea teoriei rasei.Aceasta este unul din cele mai sălbatice manifestări anti-sovietice,pe care am văzut-o dela eliberare. Aceasta este o batjocoră la adresa tov.STALIN.Toate aceste le fac conducătorii U.P.M-ului cari se acoperă cu tov.LUCA.

Tocmai acum ascult (26.I.1950) că vorbeşte la radio tov.LUCA dela Marea Adunare Naţională.

Faptul că conducerea C.C.a partidului nostru îl popularizează pe tov.Luca,umple cu bucurie pe conducătorii UPM-ului. De exemplu. Obrăznicia lui CZIKO LORINCZ a mers până într'acolo că mi-a trimis să citesc "Buletinul Republicei" unde ordinea cronologică obişnuită a fost schimbată şi imediat după numele tov.GH.GHEORGHIU DEJ a apărut numele tov.LUCA în locul tov. ANA PAUKER.

Niciodată nu obişnuia CZIKO să trimeată buletinul la mine.Dar acuma a făcut-o.De unde ştie el că în faţa mea trebuie popularizat numele tov.LUCA deoarece mie mi s'a clătinat încrederea în el.Nu pricep.Tov.vă rog să mă credeţi că nu fac fracţionism dar datele pe care le posed împotriva tov.LUCA trebuie să le arăt.Mă voi bucura mult dacă nu voi avea dreptate şi tov.LUCA ar fi jucat doar un teatru politic.Eu am auzit multe lucruri frumoase despre tov.LUCA dela Grün (Roman Bandi), care mi-a vorbit despre tov.LUCA ca despre marele ideolog al PCR-ului însă cu toate acestea,cu ani de zile am experienţe şi date f.proaste împotriva tov.LUCA şi consider o atitudine comunistă justă dacă le arăt pe acestea.

Analizând în continuare lecţia I-a informatorul citează cele ce urmează: "Miniştrii a sconteză pe votul poporului maghiar",ei cred că am uitat că în spatele armatei de eliberare ruse omorau cu topoarele pe fraţii noştrii secui,în comuna Csikszentdomokos au fost împuşcaţi 17 secui nevinovaţi, iar lagărul din Földvar a fost umplut cu maghiari nevinovaţi. Comentând informatorul spune,aceasta este educaţia tipică a U.P.M-iştilor,numai atât au de nemulţumit maghiarii tov.STALIN că i-a scăpat de bandele maniste.

Informatorul spune că cele de mai sus aunt o provocare la adresa Armatei Roşii,deoarece numai acolo pomeneşte de Armata Roşie unde spune că "în spatele Armatei de eliberare ruse au fost omorâţi mii de scui nevinovaţi.Aici şi cuvântul "rus" este o provocare care merită să fie analizată f.adanc

./.

00019

şi mai departe.Acesta este un argument bun pentru un preot ca să deruteze pe ţăranii secui vorbindu-le despre secuii omoraţi din "bună voinţa ruşilor".

Tov.aici este vorba şi de lipsă de vigilenţă a organebr M.A.I.Ce ştie despre toate acestea tov.TEOHARI GEORGESCU?

Punctul 9 - lo "Indiferent dacă pensionarul a făcut slujbă la statul maghiar,invalidul văduva de război sau orfanul de război victimă al indiferent cărei armate ar fi,pretindem să i se dea o pensie ce i se cuvine"referitor la punctul sus citat informatorul scrie.Aceasta este o greşeală politică grosolană adică lor le este indiferent dacă soldatul a luptat lângă sau împotriva U.R.S.S.Aceasta este o manifestare antisovietică.

Lorincz Erno

C.N.S.A.S.

Documentul nr.1 dovedeşte că CZIKO LORINCZ vrea să prezinte pe tov.ANA PAUKER ca titoistă,care face tot posibilul ca manualele sârbeşti dela Editura de Stat să nu apară,pentru a pregăti astfel o bază de atac pentru Tito,împotriva ţării noastre.

"Interesul afirmativ - permanent - spune informatorul - al Ministerului de Externe ar masca numai faptul că tov.ANA PAUKER stă de partea lui Tito".

CZIKO şi oamenii lui au făcut dealtfel să se simtă din observaţiile lor că tov.ANA PAUKER nu luptă aşa de consecvent împotriva lui TITO,ca tov.GHEORGHIU DEJ şi VASILE LUCA şi că tov.GHEORGHIU DEJ se găseşte sub influenţa tov.Luca.

Documentul următor este un act intern şi confidenţial de partid,care a ajuns la mine printr'un inspector oarecare. Iată cu ce mijloace fracţioniste lucra banca BANYAI-CZIKO,care ar fi trebuit să păstreze strict secret acest document.

Documentul nr.3,semnat de CSOGOR,dovedeşte că:

"....CSOGOR a fost atât de orgolios în adorarea lui VASILE LUCA ca şi în ferma sa credinţă în vorbele tov.LUCA- anume aşa cum afirma el că "CSOGOR să rămână rector" - încât şi-a permis să se propună pe el însuşi rector...".

De altfel GUNDISCH,SZENTKIRALYI şi MARTONFFY sunt elemente ultra-naţionaliste.

Rezumatul documentului nr.4:

SZUCS IOSIF dela cadrele C.C.al U.P.M.la Tg.Mureş pentru a verifica personalul dela Universitatea Bolyai.(Informatorul menţionează că SZUCS IOSIF e omul de încredere al lui CZIKO NANDOR şi că verificarea Universităţii cade în competinţa exclusivă a P.M.R.şi a Ministerului).

La Tg.Mureş a luat contact cu organele partidului.(Informatorul afirmă că CZIKO NANDOR a umplut organizaţia de partid de acolo cu elemente naţionaliste,iar acum,când a aflat că există documente zdrobitoare împotriva lui CSOGOR şi MISKOLCZY, l-a trimis repede pe SZUCS să afle,care date anume se află în mâini neiniţiate.Deasemenea nu ar fi trebuit să ia contact cu un anume ANDRASOVSCHI,care e şi el un naţionalist).

SZUCS se scuză că nu a putut procura destule date,deoarece partidul nu i-a furnizat destule informaţii.

"In general - grăeşte documentul - din punct de vedere politic se simte nu numai la universitate dar şi în oraş un spirit burghezo-naţionalist,care domină atmosfera.Nu reuşesc

./.

00021

să privească probleme din punctul de vedere al luptei de clasă, în întreaga universitate se simte şovinismul maghiar,naţionalismul,sionismul,antisemitismul,clericalismul,care se prezintă îmbrăcat în diferite vestminte.O parte din membrii de partid nu duc muncă activă,se simte că au devenit membrii de partid mai mult din interese personale şi pentru a nu-şi pierde poziţiile".

(Aci informatorul remarcă:" Accentuarea spiritului sionist constitue o manifestare a liniei speciale LUCA-UPM,pentru a duce în eroare intelectualitatea otrăvită de antisemitism, precum şi alte "mase maghiare",pentru ca antisemitismul să se poată desvolta fără obstacol sub semnul luptei împotriva sionismului").

(In altă ordine de idei,informatorul remarcă,că cineva dela U.P.M.a însemnat cu creionul roşu acele părţi ale documentului,care tratează lipsurile partidului.In legătură cu aceasta îşi aduce aminte de faptul că CSOGOR a datstudenţilor în ziua de 23 August 1949 cea mai proastă mâncare,dându-i şi mămăligă în loc de pâine).

Apoi documentul menţionează că clericalismul are o influenţă considerabilă asupra copiilor ţăranilor săraci din secuime.(Informatorul deduce de aci,că redactorul raportului ar fi vrut să atragă atenţia: să umblăm cu mănuşi cu biserica catolică,deoarece are sub influenţă masse largi de ţărani săraci).

Urmează o caracterizare a persoanelor,care trebuie să fie îndepărtate dela Universitate:

MOSONY JANOS,cetăţean maghiar,catolic,bigot,anti-materialist,antidemocrat.

KROMPECHER ISTVAN,cetăţean maghiar,nu este de acord cu linia politică de azi.Intre 1940-44 a propagat superioritatea burgheziei.Rom.cat.religios,nu face politică.

Gyulai Lili,reacţionară,naţionalistă,are legături cu călugăriţele.

Papai Zoltan,catolic,bigot,se spovedeşte zilnic.

Kelemen Laszlo,om cu apucături aristocrate.

Dr.Mulfalvi Laszlo,fost conducător al studenţilor de dreapta.A avut activitate rasistă şi-a exclus colegii români şi evrei dela Universitate.

Dr.Miskolczy Deszo,fost membru în Senatul Maghiar.In 1944 a ascuns mai multe familii de evrei.In sindicat a dus activitate de subminare.Ideologie ocidentală.A avut legături cu MARTON ARON,KORPARICH EDE şi dr.FEKETE ANDOR.Soţul unei contese TOLDALAGHI.A fost însărcinat din partea lui MARTON cu

./.

00022

distribuirea ajutorului pentru studenţi.

HIRSCH SIMON,fost delegat la congresul sionist din Geneva,din 1946.Membru de partid,naţionalist.

HIRSCHFELD JANOS,ginerele unui bogătaş,carierist.

HUSZAR ADAM,fiul unui fabricant căruia i s'a naţionalizat întreprinderea.Chestiunea e în curs de cercetare.

Dr.NEBER LASZLO,sionist.

KOROSI GABRIELLA,a avut până în 1944 manifestări de dreapta,apoi a plecat în Germania,întorcându-se în 1948.

SALAMON TIBOR,e un element destructiv sub influenţa clerului.

OBAL FRANCISC,fost burghezo-democrat,azi pasiv şi foarte diplomat,face parte din clica profesorilor de cetăţenie maghiară.

Ar fi bine să fie numit un rector dinamiv şi combativ, care ar putea să arunce în aer rămăşiţele burghezo-naţionaliste dela Universitate.

\- - -

Informatorul spune că MOSONY a fost în capul listei cu un scop diversionist.Acesta s'a compromis în aşa măsură,încât banda lui CSOGOR nici nu l-a putut atrage la conspiraţie.In continuare informatorul este de părere că a fost prea blândă calificarea profesorilor maghiari,în timp ce evreii sunt imediat "sionişti". Nu se vorbeşte deasemenea despre rolul conducător al lui CSOGOR în toate crimele acestea. Textual,informatorul scrie astfel:" Dar aşa cum a spus CSOGOR,pe el în apără LUCA LADISLAU.Dealtfel, după părerea lui CSOGOR şi tov.VASILICHI a avut o părere foarte bună despre el".Documentele 5,6,7,8,9 sunt scrise în limba română.

Iată cuprinsul documentului nr.1o (în rezumat).

Propunere anterioară cu privire la catedrele Facultăţii Farmaceutice din Tg.Mureş.

Botanica farmaceutică: Conf.supl.dr.JABLONKAY ISTVAN, specialist,verificat.Farmacognozie: prof.supl.dr.KOPP ELEMER, specialist,în curs de verificare.Chimie fizicală: dr.HORVATH ATTILA,specialist bun,în curs de verificare.Chimie farmaceutică anorganică: prof.supl.dr.MARTONFFY LASZLO,a fost ani de zile asistent la Cluj,deci are temeinice cunoştinţe pedagogice.E un specialist foarte bun,capabil să se desvolte.Sindicatul îl aprobă.In curs de verificare.

Schimbarea catedrei de fizică farmaceutică o putem cere dela Minister.(Informaţie dela CERBU) la Galenica.Pentru aceasta propunem pe HANKO ZOLTAN,actualul conducător al Institutului

./.

00623

Medical,în calitate de conf.spuplinitor.Neavând doctoratul poate că numirea lui se va ciocni de unele piedici la Minister. E resp.de cadre la Org.de Bază a P.M.R.din Sovata,a fost verificat.

Semnat dr.Andrasofszky Tibor
din însărcinarea lui CSOGOR LAJOS.

Bucureşti,15.XII.1948

Documentul nr.11 cuprinde următoarele:

D E C L A R A T I E

Pe dr.MULFAY LASZLO îl cunosc din 1947.Tatăl său a fost funcţionar comunal fără avere (decedat în 1948).Foarte pregătit din punct de vedere profesional,se ocupă de mult cu chirurgia.In trecut a fost un conducător expus al studenţilor de dreapta,care a constituit din iniţiativa sa proprie o aşa zisă comisie de control a stării civile,pentru constatarea "purităţii rasiale" a colegilor săi.Pe atunci a eliminat pe colegii săi români şi evrei dela Facultate.Recunoaşte toate acestea.A admirat pe nemţi.A fost la Halle,de unde s'a întors în 1945.Până în 1948 s'a ţinut la distanţă de toate.In toate manifestările sale destăinuieşte trăsături burgheze şi carieriste. Din vara anului 1948 se străduieşte mereu să participe la munca obştească.S'a îngrijit mai ales cu o străduinţă serioasă şi fără plată,timp de 2-3 luni la Sovata de îngrijirea medicală a copiilor greci.Momentan lucrează la clinica chirurgicală,dovedind o pregătire profesională serioasă.Cere o slujbă practică.

Dr.Kelemen Andras
secretar de partid la Universitate

Tg.Mureş,2.I.1949.

D E C L A R A T I E

Pe dr.POLONYI ERSZEBET o cunosc din 1947.E un medic foarte bine pregătită,de origină burgheză.Până în 1947 s'a simţit foarte bine în societatea profesorilor din Ungaria, care nu pot fi calificaţi drept democraţi.Arată o apropiere serioasă spre problemele democraţiei populare,citeşte cărţi marxiste şi a lucrat ca secretară în comitetul UNSR al Facultăţii,Tatăl ei a fost acuzat într'un proces de sabotaj în cursul verii.A fost condamnat la 4 sau la 8 ani.Vrea să se ocupe cu boli de copii.Cere un serviciu practic.

./.

00024

ss.Dr.Kelemen Andruş
secretar de partid la Universitate.

Tg.Mureş,2.I.1949.

Referinţele date de UNSR despre cei de jos,propuşi să fie numiţi:

ABRAHAM SANDOR,de origină burgheză,fără avere,cu slabă pregătire profesională,timp de un an a fost practicant fără salariu la Institutul Histologic.Are o posibilitate de desvoltare mai slabă decât mijlociul,în trecut a avut o atitudine pasivă.Acum activează la tineretul CDE,ca responsabil cultural,din însărcinarea organizaţiei de bază.Este membru al PMR şi al UNSR.In viaţa sa particulară se împrieteneşte cu tovarăşi.Afară de cazul său disciplinar care este în curs,nu se ridică împotriva lui nici o obiecţiune morală.

WIENER FERENC,de origină burgheză,fără avere,bine pregătit din punct de vedere profesional,apt pentru desvoltare, în trecut a fost simpatizant al stângii.Acum lucrează activ A dus o muncă colectivă,este secretara secţiei de aviaţie,a lucrat în campania electorală,a fost în brigadă,a organizat o scoală de cadre,a participat la cursul de pregătire la examenele de admitere.E membru în P.M.R.şi U.N.S.R.,trăieşte în mediu tovărăşesc.Atitudine morală ireproşabilă.(Menţiune: bun).

ALMASAN ANA,origina burgheză,stare materială mijlocie, pregătire profesională mijlocie,apt pentru desvoltare,cu atitudine pasivă în trecut.In prezent depune muncă obştească în comitetul dela mensa,în responsabilitatea facultăţii,la ARLUS, pe linia partidului,mai de mult şi în campania electorală. Membră în PMR şi UNSR.Trăieşte într'o societate tovărăşească. Din punct de vedere moral ireproşabilă.(Menţiune: bun,tatăl prefect. Kromp)-

NEBEL LASZLO,origina burgheză,slabă situaţie materială, foarte bine pregătit din punct de vedere profesional.E apt de desvoltare.Naţionalist,evreu,în legătură cu problemele UNSR-ului a luat atât în trecut cât şi în prezent o atitudine destructivă.Nu a depus muncă obştească.Membru al UNSR.A fost membru şi într'o organizaţie sionistă.Trăieşte într'un mediu mic-burghez.Impotriva atitudinii sale morale nu s'a obiectat nimic.

(Menţiune: rămâne practicant,nu poate asistent??? Kromp).

Zakarias Zoltan,prigina socială mic burgheză,fără avere, bine pregătit din punct de vedere profesional,are perspective de desvoltare.In trecut a avut o atitudine pasivă,în prezent poate fi educat.A depus muncă obştească.A fost în brigadă la

Braşov.A lucrat la secţia sportivă.Membru în UNSR.Trăieşte în mediu mic burghez,viaţa morală ireproşabilă.
(Menţiune: 2 ani,bun).

00025

Bod Sandor Peter,origină ţăran mijlocaş,stare materială potrivită.Pregătirea profesională mijlocie.In trecut a manifestat o atitudine pasivă faţă de stânga.In prezent poate fi educat.A lucrat în brigadă.Membru în UNSR şi UPM.Trăieşte într'un cerc mic burghez.Ireproşabil din punct de vedere moral.

(Menţiune: 2 ani,bun).

NAGY ILONA,origina burgheză (tatăl ei a avut o fabrică de cherestea cu un gatăr,care acuma e naţionalizată).In prezent nu are avere,e bine pregătită din punct de vedere profesional, capabilă să se desvolte.Nu cunoaştem atitudinea ei din trecut. Atitudinea ei politică de azi este ireproşabilă.A depus muncă obştească la UNSR.Membră în PMR şi UNSR.Trăieşte în mediu mic burghez.Atitudinea morală ireproşabilă.

(Menţiune: ? - bun - Kromp).

BODNAR LASZLO,origina mic burgheză,fără avere.Pregătirea profesională bună.Are perspective de desvoltare.Atitudinea lui politică a fost în trecut anticomunistă,în prezent e activ cu perspective de desvoltare.A depus muncă obştească,a lucrat la secţia sportivă,a fost în brigadă,a activat în cercul judeţean.Membru în UNSR şi UPM.Trăieşte într'un cerc mic burghez.Conduită morală ireproşabilă-

(Menţiune: 2 ani - bun).

Dr.CSATO GYULA,origina mic burgheză,stare materială mijlocie,slabă pregătire profesională.In cursul activităţii sale d până acum,ca practicant,nu a produs nimic important.Nici o perspectivă de desvoltare.In trecut a avut o atitudine duşmănoasă,în prezent oportunistă,dealtfel e neserios din punct de politic.Nu a depus niciodată muncă obştească.E membru al PMR şi al sindicatului,Trăieşte în mediu mic burghez.Impotriva atitudinii sale morale s'au ridicat obiecţiuni grave (a făcut speculă cu medicamente şi stupefiante).(Menţiune?).

KEMENY GYORGY,origina mic burgheză.Foarte sărac,absolut fără avere.Pregătire profesională excepţională.Progresul de până acum e bun,are foarte mari perspective de desvoltare. In trecut a fost progresist.In prezent este activ.Deoarece e bolnav a depus puţină muncă obştească,a lucrat în cercul judeţean.Boala îl obligă să facă numai un anumit soiu de muncă. Membru al PMR şi UNSR.Trăieşte într'un mediu tovărăşesc.Viaţa morală ireproşabilă.

./.

ROTH GYORGY, origina burgheză, fără avere. Pregătirea profesională foarte bună. Are perspective de desvoltare. In trecut a fost un copil tânăr, activează dela eliberare încoace. Duce în permanenţă muncă obştească: brigadă, ziar de perete, tineretul progresist. Membru în PMR şi UNSR. Trăieşte în cerc tovărăşesc. Viaţa morală ireproşabilă.

(Menţiune: bun).

VULPE MIHALY, originar dintr'o familie de mari burghezi. Situaţia materială a tatălui este bună, dar nu primeşte ajutor regulat de acasă, deoarece e în relaţii proaste cu părinţii din cauza căsătoriei sale. Pregătirea profesională este bună, mari perspective de desvoltare. Nu avem informaţii despre atitudinea sa din trecut. Este nepregătit din punct de vedere politic, dar în prezent se străduieşte în mod hotărât. A dus muncă obştească, a muncit activ în timpul alegerilor. Membru în UNSR. Soţia e o tovarăşă foarte bună care are o influenţă bună asupra lui, trăieşte într'un cerc tovărăşesc. Conduită morală ireproşabilă. (Menţiune ? - bun).

MODI JENO, origina mic burgheză, tatăl funcţionar, pregătirea profesională e foarte bună. Prpgresează în mod serios, are perspective de desvoltare. In trecut a avut o atitudine politică pasivă, în prezent activ, vede bine chestiunile. Numai în ultima vreme a depus muncă obştească la secţia sportivă. Membru în UPM şi UNSR. Trăieşte într'o societate burgheză, care-l influenţează în moc defavorabil şi-i frânează desvoltarea. Viaţa morală ireproşabilă.

(Menţiune: bun).

VERTES HOLLOS JUDIT, origina mic burgheză, fără avere. Foarte bună pregătire profesională, progresul de până acum e bun. Are perspective de desvoltare. A muncit în ilegalitate, dar mai tarziu a fost în mod dăunător influenţată de către soţul ei. A ajuns într'o societate sionistă. Sub înrăurirea ultimei ei societăţi a devenit din nou activă. (Foarte influenţabilă). Numai în ultimul timp a început să depună muncă obştească. Membră în UNSR, trăieşte în cerc tovărăşesc, viaţa morală ireproşabilă. (Menţiune: bun).

PALENCSAR ANTAL, origina ţărănească, tatăl pădurar, fără avere, pregătire profesională bună. Din punct de vedere profesional are perspective de desvoltare. Nu-i cunoaştem atitudinea politică, din trecut, în prezent activ. A depus muncă obştească şi a lucrat activ în brigadă la secţia sportivă pe linia Partidului. Membru în P.M.R. şi UNSR. Trăieşte în cerc tovărăşesc, viaţa morală ireproşabilă.

./.

0662

(Menţiune: bun).

FESZT GYORGY,origina burgheză,situaţia materială bună, tatăl are trei case.Foarte bună pregătire profesională.In privinţa desvoltării are perspective mari.In trecut atitudine politică pasivă,în prezent e activ,simpatizant al stângii.A depus muncă obştească,lucrând activ în campania electorală,la editarea notelor şi deasemenea la secţia profesională.Membru în UNSR şi UPM,trăieşte în cerc tovărăşesc,viaţa morală ireproşabilă.

KONCZWALD LASZLO,origina burgheză,fără avere,pregătirea profesională bună.Are perspective de desvoltare.Nu se cunoaşte atitudinea politică din trecut.In prezent e pasiv.Nu depune muncă obştească.Membru în UNSR.Trăieşte în anturaj burghez. Viaţa morală ireproşabilă.(Menţiune: bun).

FARKAS FERENC,originar dintr'o familie de mari burghezi. Fără avere.Pregătirea profesională bună.Progresul ptofesional de până acum e bun,are mari perspective de desvoltare.In trecut a fost pasiv de tot.După eliberare a fost un anumit timp pasiv, apoi,fără se cunoască adevăratele motive,aderă stângii unde munca sa arată anumite perioade,ceace dovedeşte lipsa unei baze ideologice solide.A depus muncă obştească,a fost în brigadă,a lucrat la federaţie,etc.Membru în PMR, UNSR şi la sindicat.Trăieşte în mediu tovărăşesc.In atitudinea sa morală se pot observa din când în când rămăşiţele mic burgheze.Oportunist,carierist. (Menţiune: ?).

INCZE SANDOR,origina muncitorească,avere nu au,tatăl e mecanic de locomotivă în pensiune.Pregătirea profesională bună. Progresul lui de până acum e mediu,e foarte sârguncios,are perspective medii de desvoltare.In trecut a avut o atitudine pasivă. In 1944 a fost partizan,dar acest lucru nu s'a remarcat la activitatea ulterioară.Are perspective de desvoltare din punct de vedere politic.Depune o muncă obştească minimă.Membru în UNSR şi sindicat.Nu-i cunoaştem anturajul.Conduită morală ireproşabilă.

(Menţiune: bun).

BRESSEL GEZA,origina muncitorească,fără avere,pregătire profesională bună.Progresul de până acum bun.Are perspective de desvoltare.In trecut nu a luat poziţie politică din cauza vârstei tinere.A depus muncă obştească: a fost în brigadă,a lucrat foarte activ în campania electorală.Membru în P.M.R.şi UNSR.Trăieşte în anturaj tovărăşesc.Conduită morală ireproşabilă.(Menţiune: bun).

FAIL SANDOR,origina muncitorească.Tatăl a fost angajat comercial,fără avere.Pregătirea profesională bună,are perspec-

./.

00028

tive de desvoltare.In trecut a avut o atitudine politică pasivă.In prezent se pare că se poate desvolta.A depus muncă obştească: a fost în brigadă,a lucrat mult la secţia tehnică. Membru în UNSR.Trăieşte într'un anturaj mic burghez,pasiv, care-i împiedică desvoltarea.Conduita morală ireproşabilă. (Menţiune: bun).

LORINCZ PAL,origina socială mic burgheză,starea materială mijlocie.Pregătirea profesională f.bună,are posibilităţi de desvoltare.In trecut atitudinea sa politică a fost activă,a fost simpatizant şi a lucrat în ilegalitate.In prezent e activ. A depus totdeauna muncă obştească.Membru în PMR şi UNSR.Trăieşte în anturaj tovărăşesc.Menţiune: bun.

VERTAN MAGDA,origina burgheză,fără avere,pregătire profesională mijlocie,progresul mijlociu,perspective medii de desvoltare.Nu cunoaştem atitudinea ei politică din trecut.In prezent este pasivă,inactivă.A depus puţină muncă obştească la secţia sportivă,la aranjarea unor ceaiuri,nu se sustrage dacă i se dau sarcini.Membră în UNSR,Trăieşte în mediu burghez. Atitudinea morală ireproşabilă.Menţiune: bun.

HAN ZSUZSA,origina burgheză,fără avere,pregătirea profesională f.bună.Are perspective de desvoltare.In trecut atitudinea politică pasivă,în prezent poate fi folosită,are perspectivă de desvoltare.A depus muncă obştească în cadrul UNSR. Membră în PMR şi UNSR,în cerc tovărăşesc,dar şi între burghezi. Din punct de vedere moral ireproşabilă.Menţiune: bun.

KERESTELY IANOS,mic burghez,fără avere,pregătirea profesională mijlocie.Progresul de până acum mediu,perspective medii de desvoltare.In trecut atitudine politică pasivă.In prezent activ.In ultimii ani a depus multă muncă obştească,a fost secretarul central al UNSR.Membru în PMR şi UNSR.Trăieşte în mediu tovărăşesc.Ireproşabil din punct de vedere moral.(Meniune - bun - indescifrabil).

SZABO ZOLTAN,origina burgheză,fără avere,pregătirea profesională foarte bună.Dovedeşte un progres şi perspective de desvoltare bune.Atitudinea sa politică din trecut a arătat o tendinţă progresistă.In prezent este activ.A depus mereu muncă obştească.Membru în PMR, UNSR şi UPM.Trăieşte în mediu tovărăşesc Din punct de vedere moral ireproşabil.

Menţiune: bun - indescifrabil.

LEBI IBOLYA,origina burgheză.Situaţia materială mijlocie (are o casă).Pregătirea profesională bună.Progresul de până acum destul de bun, are perspective de desvoltare.Atitudinea politică absolut pasivă în trecut,nu se sustrage muncii,în prezent

./.

are perspective de desvoltare.Ocazional a depus şi muncă obştească.Membru în PMR şi UNSR.Anturaj tovărăşesc.Atitudine morală ireproşabilă. Menţiune: bun.

TREGER TIBOR,origina muncitorească,fără avere,pregătirea profesională bună.Progresul de până acum bun,are perspective de desvoltare.Atitudine politică pasivă,în trecut (educat de preoţi),în prezent tot pasivă.N'a depus muncă obştească.Membru în UNSR şi sindicat.Anturaj bisericesc,sub influenţă clericală. Conduită morală ireproşabilă.

(Menţiune: sters din listă).

SANDOR ISTVAN,origina burgheză,tatăl e medic şef la un spital.Pregătire profesională foarte bună,progres excepţional, mari perspective de desvoltare.In trecut atitudine absolut pasivă.In prezent,dela eliberare e activ.A depus permanent muncă obştească.Membru în P.M.R.şi UNSR.Mediu tovărăşesc.Atitudine morală ireproşabilă.Menţiune: bun.

SALAMON TIBOR,origina burgheză,fără avere,pregătirea profesională mijlocie.Progresul şi perspectivele de desvoltare medii.In trecut atitudinea sa politică a fost duşmănoasă şi destructivă.In prezent tot duşmănoasă.Nu a depus niciodată muncă obştească.Membru în U.N.S.R.Anturajul mic burghez,putred.Atitudinea morală,fără caracter.Menţiune - ? şters din listă.

KRAUSZ SANDOR,origina socială mic burgheză,pregătire profesională,progresul şi perspective de desvoltare bune.Atitudine politică activă,în trecut membru de partid în ilegalitate,în prezent deasemenea activ.Membru în P.M.R.şi UNSR.Anturajul este tovărăşesc.Ireproşabil din punct de vedere moral.Membru în FIAPP. Menţiune: bun.

Dr.SCHULLER LASZLO,origina mic burgheză,fără avere,pregătirea profesională mijlocie,progresul şi perspective de desvoltare mijlocie.In trecut liberal.In prezent pasiv.N'a depus nici o muncă.Membru în REFHOSz. Anturajul necunoscut.Atitudinea morală nu o cunoaştem.Menţiune-bun.

HUSZAR ADAM,origina socială burgheză.Tatăl lui fabricant etatizat.Pregătire profesională foarte bună,are perspective de desvoltare.In trecut era simpatizant de stânga-In prezent membru de partid,activ.A depus şi depune permanent muncă obştească. Este membru în P.M.R.şi REFHOSz.Anturaj tovărăşesc.Ireproşabil din punct de vedere moral.Câteodată are devieri burgheze.Menţiune şters din listă.Se presupune că are interese la Cairo.

HORNYAK SANDOR,origina socială burgheză,situaţia materială foarte bună,pregătire profesională bună.Până acum a progresat bine.Atitudinea lui din trecut este pasivă.In prezent este

00030

activ.Nu este un om sociabil.Depune muncă obştească.Este membru în REFHOS şi UPM.Anturajul lui este burghez.Nu s'au ivit obiecţiuni faţă de atitudinea sa morală.(Menţiune: şters din listă. Tatăl lui era director de bancă).

GIDRO LASZLO,origină mic burgheză.Situaţia materială bună.Pregătire profesională bună.Situaţia politică din trecut pasivă.Are perspective de desvoltare.In prezent este deasemenea pasiv.Este membru în REFHOS.Anturajul este burghez.Nu s'a ivit nici o obiecţiune faţă de atitudinea sa morală.(Menţiune: anul VI).

HABER SEBESTYEN,origina burgheză.N'are avere.Pregătire profesională bună.Până acum a progresat bine,are pregătire foarte bună.In trecut a fost pasiv din punct de vedere politic; într'un timp a fost sionist.In prezent este oportunist.Numai în ultimul timp a depus muncă obştească.Este membru în REFHOS.Trăieşte într'un anturaj burghez.Nu s'a ivit nici o obiecţiune faţă de atitudinea sa morală.

KOVENDI ERSZEBET,origina muncitorească,fără avere,pregătirea profesională slabă,abia mediocru.Nu se cunoaşte atitudinea lui politică din trecut.In prezent este activ,are perspective de desvoltare,din punct de vedere politic. A depus muncă obştească Este membră în REFHOS.Are un anturaj burghez.Ireproşabilă din punct de vedere moral.

HIRSCHFELD IANOS,origina burgheză,fără avere,Pregătire profesională foarte bună,are perspectvă mare de desvoltare,atitudinea politică din trecut pasivă.In prezent are perspective de desvoltare şi este de încredere din punct de vedere politic. A depus muncă obştească la diferite munci ocazionale,brigăzi, etc.Este membru în P.M.R.şi REFHOS.Trăieşte într'un anturaj tovărăşesc.Atitudinea lui morală este ireproşabilă.(Menţiune: şters din listă?).

NAGY ANDRAS,origina burgheză,fără avere,pregătire profesională bună.Progresul de până acum e bun,are perspective de desvoltare.Atitudinea lui politică din trecut era progresist,pe linia populară,în prezent e simpatizant.A depus muncă obştească. Este membru în REFHOS şi U.P.M.Are un anturaj tovărăşesc.Ireproşabil din punct de vedere moral.(Menţiune: bun).

SZABO PAL,origina burgheză,fără avere.Pregătirea profesională bună.Progresul de până acuma bun.Are perspective de desvoltare Atitudinea politică din trecut pasivă,în prezent este simpatizant.A depus muncă obştească.Este membru în REFHOS şi U.P.M. Trăieşte în anturaj tovărăşesc şi burghez.Ireproşabil din punct de vedere moral.

./.

00031

Menţiune: bun.

IOSEFOVICS FERENC, origina burgheză, fără avere, pregătire profesională excepţională. Progresul de până acum şi perspective de desvoltare foarte bună. Atitudinea politică din trecut simpatizant. In prezent activ. A depus muncă obştească în permanenţă. Este membru în P.M.R. şi REFHOS. Trăieşte în anturaj tovărăşesc. Ireproşabil din punct de vedere moral. (Menţiune: bun).

LAKATOS LASZLO, origina burgheză, fără avere, pregătire profesională bună. Are perspective de desvoltare. Atitudinea lui politică din trecut. In prezent tot pasiv. N'a depus muncă obşteas-că. Membru în REFHOS. Anturajul lui este necunoscut. Ireproşabil din punct de vedere moral. (Menţiune: bun).

BERECKI SANDOR, origina mic burgheză, fără avere, pregătirea profesională bună. Progresul de până acum şi perspective de desvoltare bune. Atitudinea lui politică din trecut a fost liberal narodnic. In prezent la fel. A depus muncă obştească puţină şi întâmplător. Este membru în U.P.M. şi REFHOS. Are un anturaj burghez. Ireproşabil din punct de vedere moral.

Menţiune: bun.

FERENCZI ISTVAN, origina ţăran sărac, fără avere. Pregătire profesională bună, progresul bun, are perspective de desvoltare. Atitudinea politică în trecut progresist. In prezent se interesează foarte mult, are perspective de desvoltare. N'a depus muncă obştească. Este membru în REFHOS. Despre anturajul lui nu ştim mult. Ireproşabil din punct de vedere moral. (Menţiune: bun).

CIUFUDEAN CORNEL, origina mic burgheză, fără avere, pregătire profesională mediocră. Progresul de până acum mediocru, atitudinea politică din trecut nu se cunoaşte. A depus muncă obştească. Este membru în PMR şi REFHOS. Anturat tovărăşesc. Ireproşabil din punct de vedere moral. Menţiune: bun.

FABIAN FERENCZ, nu cunoaştem origina lui. In 1948 a lucrat la clinica obstreticală din Cluj. Nu suntem informaţi despre pregătirea lui profesională. Mai mult nu ştim despre el, deoarece acuma s'a întors din prizonierat.

Menţiune: ?.

LEGN ZOLTAN, origina burgheză, nu se cunoaşte starea lui materială. Nu se cunoaşte atitudinea lui politică din trecut. Pregătirea profesională destul de bună. In prezent este puţin destructiv, dar totuşi poate că are posibilităţi de desvoltare. N'a depus muncă obştească. Este membru în REFHOS. Anturajul burghez. Ireproşabil din punct de vedere moral. (N'are menţiune).

./.

LAX IMRE,origina burgheză,situaţia materială potrivită, pregătirea profesională foarte bună.Progresul de până acum e bun.Are perspective de desvoltare.Atitudinea lui politică din trecut e reacţionar.In prezent e oportunist.Muncă obştească a făcut numai în ultimul timp şi din oportunism.Este membru în P.M.R.şi REFHOS.Anturajul burghez.Nu este ireproşabil din punct de vedere moral.(Menţiuni: n'are).

KERTESZ ENDRE,origina socială mic burgheză,fără avere, pregătire profesională f.bună,progresul de până acum f.bun,are f.multe posibilităţi de desvoltare.Atitudinea lui politică din trecut e pasivă,în prezent are posibilităţi de desvoltare,m'a depus muncă obştească,a fost în brigadă,e membru în P.M.R.şi REFHOS.Anturajul tovărăşesc,ireproşabil din punct de vedere moral. (Menţiunea bun).

KERTESZ ENDRE,origina socială mic burgheză,fără avere, pregătire profesională f.bună,progresul de până acum f.bun, are f.multe posibilităţi de desvoltare.Atitudinea lui politică din trecut e pasivă,în prezent are posibilităţi de desvoltare, a depus muncă obştească,a fost în brigadă,e membru în P.M.R.şi REGHOSz.Anturajul tovărăşesc,ireproşabil din punct de vedere moral.(Menţiune: bun).

INDIG BIANCA,origina mic burgheză,fără avere,pregătire profesională f.bună,are posibilităţi de desvoltare,foarte silitoare,atitudinea ei politică din trecut simpatizantă.N'a depus muncă obştească,membră în P.M.R.şi REFHOS.Anturaj mic burghez, atitudinea morală este ireproşabilă.

FOGARASI KLARA,d-na GUDINSCHI,origina socială chiaburească,situaţia materială potrivită,pregătire profesională mediocru, progresul de până acum şi posibilităţi de desvoltare mediocră, atitudinea ei politică din trecut pasivă,în prezent tot pasivă, n'a depus muncă obştească,membră în REFHOS şi U.P.M.,anturaj tovărăşesc,ireproşabil din punct de vedere moral,e mama a trei copii.(Menţiune: bun).

NEMES ADEL,origina socială burgheză,situaţia materială potrivită,pregătirea profesională bună,progresul şi posibilităţi de desvoltare bune.Atitudinea politică din trecut nu e cunoscută, în prezent activă,cinstită.Depune muncă obştească,membră în P.M.R. şi REFHOS,are anturaj tovărăşesc,ireproşabil din punct de vedere moral.

KISS MARGIT,origina socială mic burgheză,fără avere,pregătirea profesională mediocră,progresul de până acum şi posibilităţi de desvoltare mediocră,atitudinea politică pasivă,depune mun-

./.

că obştească,membră în REFHOSZ,anturaj mic burghez,ireproşabil din punct de vedere moral.(Menţiune: puţin).

GROSS ANA,origina burgheză,fără avere,pregătirea profesională şi progresul de până acum are posibilităţi de desvoltare. In trecut era pasivă,la început asemenea,în cele din urmă s'a făcut mai conştientă,activă din punct de vedere politic, membră în P.M.R.şi REFHOS,anturajul tovărăşesc,ireproşabil din punct de vedere moral,a făcut muncă obştească permanent.

CSEGLEDI FERENCZ,origina socială mic burgheză,fără avere, pregătire profesională slabă,progresul şi posibilităţi de desvoltare mediocru,atitudinea politică în trecut pasivă,în prezent arată o tendinţă de a activa,a depus muncă obştească, membră în P.M.R.şi REFHOS şi UPM,anturaj mic burghez,ireproşabil din punct de vedere moral.

KOMLOS GYORGY,origina socială burgheză,fără avere,pregătire profesională mediocră,progresul are posibilităţi de desvoltare,atitudinea lui politică din trecut a fost simpatizant de stânga,în prezent activ (membru verificat în FIAPP,a depus în permanenţă muncă obştească,membru în PMR şi REFHOS,trăieşte în anturaj tovărăşesc,ireproşabil din punct de vedere moral.

BEDO KAROLY,origina socială burgheză,fără avere,pregătire profesională slabă,progresul de până acum şi posibilităţi de desvoltare slabă,atitudinea lui politicădin trecut pasivă, în prezent depune muncă obştească,încă e pasiv,face cu plăcere munci ocazionale,membru în REFHOS,membru în U.P.M.,anturaj mic burghez,ireproşabil din punct de vedere moral.

PAPP KAROLY,origina socială mic burgheză,fără avere,pregătire profesională mediocră,însă are idei originale,are posibilităţi de desvoltare.Atitudinea lui politică din trecut pasivă, în prezent activează din ce în ce mai bine,a depus foarte puţin muncă obştească,membru în P.M.R.şi REFHOS,anturaj tovărăşesc,ireproşabil din punct de vedere moral.

FORVITH IOZSEF,nu se cunoaşte origina socială,fără avere, pregătire profesională mediocru,progresul de până acum şi posibilităţi de desvoltare bune,atitudinea lui în trecut şi în prezent e pasivă,a depus muncă obştească în mod ocazional, membru în REFHOS,anturaj mic burghez,ireproşabil din punct de vedere moral.

HORVATH PAL,origina socială burgheză,fără avere,pregătirea profesională bună,progresul şi posibilităţi de desvoltare bune,în trecut era simpatizant în prezent activează,depune f.puţină muncă obştească,membru în PMR şi REFHOS,are anturaj tovărăşesc,ireproşabil din punct de vedere moral.

*/.

HERSKOVITZ ALFRED,origina muncitorească,fără avere,pregătire profesională bună,progresul de până acum şi posibilităţi de desvoltare bune,atitudinea lui politică din trecut pasivă, în prezent activă,a depus muncă obştească (DZSISz),membru în PMR şi REFHOS,anturaj tovărăşesc,ireproşabil din punct de vedere moral.

KOPECKNY LASZLO,origina socială mic burgheză,fără avere, pregătirea profesională mediocră,progresul de până acum şi posibilităţi de desvoltare mediocru,în trecut pasiv din punct de vedere politic,în prezent activ,a depus muncă obştească,membru în PMR şi REFHOS,anturaj tovărăşesc,ireproşabil din punct de vedere moral.

SZALAI ANA,origina socială burgheză,pregătire profesională bună,posibilităţi de desvoltare bune,atitudinea politică din trecut pasivă,în prezent deasemenea,muncă obştească a depus numai ocazional,anturaj burghez,ireproşabil din punct de vedere moral.

KRATZ ZOLTAN,origina socială burgheză,situaţia materială mediocră,pregătire profesională slabă,progresul de până acum şi posibilităţi de desvoltare mediocră,nu se cunoaşte atitudinea lui politică din trecut,în prezent pasiv,a depus muncă obştească numai ocazional,anturaj burghez,membru în REFHOS,ireproşabil din punct de vedere moral.

REDER ISTVAN,origina burgheză,fără avere,pregătire profesională mediocră,progresul de până acum şi posibilităţi de desvoltare mediocru,din punct de vedere politic pasiv şi în prezent a depus foarte puţină muncă obştească,membru în PMR şi REFHOS, anturaj mic burghez,ireproşabil din punct de vedere moral.

Dr.KISS GYORGY,origina socială burgheză,situaţia materială slabă,slab din punct de vedere profesional,nu s'a observat nimic în cursul progresului său,puţine posibilităţi de desvoltare,în trecut a fost pasiv,în prezent nu se eschivează dela sarcini, depune muncă obştească ocazional,membru în sindicat,ARLUS, UPM şi REFHOS,trăieşte în anturaj burghez,ireproşabil din punct de vedere moral.

Dr.DEZSI ZOLTAN,origina socială burgheză,situaţia materială mediocră,pregătire profesională mediocru,a arătat un progres mediocru din punct de vedere profesional,posibilităţi de desvoltare mediocră,în trecut a fost pasiv,în prezent oportunist,depune muncă obştească,în mod ocazional,trăieşte în anturaj burghez. Nu s'a ivit nici o obiecţiune faţă de atitudinea sa morală.

•/.

00035

Dr.VAASS JOLAN,origina burgheză,situaţia materială mediocră,pregătire profesională,după cum se spune e destul de bună,progresul de până acum şi posibilităţi de desvoltare mediocre,atitudinea lui politică din trecut e necunoscută,în prezent are o atitudine pasivă,nu depune muncă pbşteească, membră în REFHOSZ şi în sindicat,trăieşte în anturaj burghez, nu s'a ivit nici o obiecţiune faţă de atitudinea sa morală.

Dr.ERDEI PIROSCA,origina socială burgheză,situaţia materială slabă,pregătire profesională mediocru,progresul de până acum mediocru,are posibilităţi de desvoltare,nu se cunoaşte atitudinea ei politică din trecut,în prezent pasivă,depune muncă obşteasscă,membră în REFHOS şi în sindicat,trăieşte în anturaj burghez,este conştiincioasă în muncă.Nu s'a ivit obiecţiuni faţă de atitudinea sa morală.

Dr.HUSZAR CLARA,nu o cunoaştem,după cât ştim a fost propusă pentru numire fără să fi depus muncă în instituţie,nu s'a prezentat nici până în ziua de azi la muncă.Din punct de vedere politic e neutru,din punct de vedere profesional mediocru (Menţiune: şters din listă,trebuie continuat??).

Dr.GYORGY PAL,origina socială burgheză,situaţia materială destul de bună.Din punct de vedere profesional bine pregătit.Nu cunoaştem progresul şi posibilitatea lui de desvoltare. N'avem informaţii despre atitudinea lui politică.In prezent este pasiv.(după cum ştim noi). Nu-l cunoaştem mai profund. Are posibilităţi de desvoltare.

Dr.SZEGETI GYULA,origina socială burghez,tatăl său medic,situaţia materială mijlocie.Pregătirea profesională bună. Progresul său de până acum este bun.Posibilitate de desvoltare bună.Atitudinea sapolitică din trecut necunoscută,în prezent pasivă.Nu a făcut muncă obştească.Este membru în REFHOS şi sindicat.Trăieşte în anturaj burghez.Nu s'a ivit motive de obiecţiuni,în privinţa atitudinei sale faţă de morală.

Dr.EKKEL ZOLTAN,nu a făcut muncă de folos obştesc.Pregătirea profesională slabă.Trăieşte o viaţă de burghez.Este harnic şi binevoitor.Nu-l cunoaştem de mai aproape.

Dr.KABO TIBOR,de origină mic burgheză.Situaţia materială proastă.Pregătirea profesională mediocră.Atitudinea sa politică din trecut este necunoscută,în prezent este adeptul regimului.Boala sa (T.B.C.) îl împiedică în ultimul timp să facă muncă activă.Este membru în REFHOSz şi sindicat.Trăieşte într'un mediu burghez.Impotriva atitudinei sale faţă de morală nu s'au ivit obiecţiuni.

./.

00036

Dr.VATSUK PAL,de origină burgheză,situaţia materială bună. Pregătirea profesională destul de bună.Posibilitatea de desvoltare mijlocie.Nu cunoaştem atitudinea sa politică.Nu a făcut muncă obştească.Este membru al sindicatului (,).Trăieşte în mediu burghez.După câte ştim nus'a ivit obiecţiunea împotriva atitudinei sale faţă de morală.

Dr.SZABO ALBERT,origina socială mic burgheză,situaţia materială proastă.Pregătirea profesională mijlociu,cu perspective de desvoltare.Atitudinea politică din trecut necunoscută,deasemeni şi în prezent.In trecut a făcut muncă obştească,anul trecut a fost bolnav.Este membru în REFHOS.După câte ştiu nu s'a ivit obiecţiuni împotriva atitudinei sale faţă de morală.

Dr.VARGA FERENC,origina socială mic burgheză.Nu-l cunoaştem mai de aproape.

Dr.EGETO ALBERT (BELA),origina sa socială burgheză.Situaţia materială destul de bună.Pregătirea profesională mijlocie.Prin munca sa de până acum s'a dovedit a avea posibilităţi de desvoltare.Nu a făcut muncă de folos obştesc.Este membru în sindicat. Trăieşte în mediu burghez.Nu s'au ivit obiecţiuni faţă de atitudinea sa morală.

Dr.KOSZTA ARPAD,origina socială mic burgheză.Situaţia materială proastă.Pregătirea profesională mijlocie,posibilităţi de desvoltare.Nu cunoaştem atitudinea sa politică din trecut,în prezent este adeptul regimului.A făcut muncă obştească activă. Este membru al P.C.R.sindicat şi REFHOSz.Trăieşte în mediu mic burghez.Nu s'au ivit obiecţiuni faţă de atitudinea sa morală.

Dr.IMRE BARNA,origina socială ţăran sărac,situaţia materială proastă,pregătirea profesională bună,posibilitate de desvoltare,silitor.Atitudinea politică în trecut îi caracterizează religiositatea sa.In prezent arată tendinţă de apropiere.Nu a făcut muncă obştească.

Este membru în REFHOS şi UPM,fire închisă.Atitudinea morală ireproşabilă.

Dr.LISZKA PAL,origina socială mic burgheză,situaţia materială proastă,bine pregătit profesional harnic,posibilitate de creştere.Atitudinea sa politică din trecut nu este cunoscută prea bine.Religios.Este membru în REFHOS,trăieşte într'un mediu religios.Nu cunoaştem atitudinea sa morală.

Dr.MESZAROS GEZA,origina mic burgheză,situaţia materială proastă.In profesional f.bun,are posibilităţi de desvoltare politică.

POLARI ERSZEBET,nu este democrată,a fost foarte familiarizată în fracţiunea maghiară; este cunoscută în chestiunea POLANYI.

MILFAY SANDOR, este un excelent profesionist, medic de copii.

ss. DEMETER BIHALY — secretar general

ss. BORTAS SANDOR — secretar al secţiei linquistică.

Informatorul ne arată că aceste caracterizări nu i-au fost predate de către CZIKO NANDOR, ci i-au parvenit prin a doua sau a treia persoană. Informatorul constată că materialul de cadre a ajuns în mâini neindicate.

In alte ordine de idei, informatorul pentru a documenta naţionalismul şi antisemitismul lui CZIKO, ne descrie o întâmplare în legătură cu articolul apărut în gazeta învăţământului referitor la ziua internaţională a păcii, în care se trasează o dispoziţie, anume ca în timpul predării materialului de literatură şi limba română, să se introducă câte 2 ore pe săptămână în care să se discute material în legătură cu mişcarea păcii. In legătură cu aceasta cei doi CZIKO au făcut o vâlvă mare, au pus în mişcare şi biroul politic U.P.M., iar CZIKO NANDOR a venit în mod special la CZIKO LORINCZ pentru a protesta împotriva hotărârii. In timp ce în prezenţa informatorului CZIKO NANDOR expunea chestiunea de mai sus, lui CZIKO LORINCZ, a intrat GRIGONIC BERNARD care spunea că este trimis de către gazeta învăţământului pentru a discuta chestiunea de mai sus. Ca răspuns la aceasta CZIKO NANDOR a răspuns f. revoltat că: "ce cred dumnii, că se pot neglija naţionalităţile din România, să luaţi la cunoştinţă că aceasta este o provocare şi pentru aceasta li se va cere socoteală multora. Dvs. credeţi că maghiarii şi alte naţionalităţi nu trebuie să lupte pentru pace?". După ce CZIKO LORINCZ şi GRIGONIC BERNARD au plecat, CZIKO NANDOR l-a întrebat pe informatorul dacă GRIGONIC BERNARD nu este cumva evreu, deoarece este scris pe mutra lui că e evreu şi mai departe eu le recunosc depe mutră pe evrei. Aceştia toţi sunt sionişti iar GRIGONIC B. face parte cu precizie din bandele sioniste. Că sioniştii se organizează puternic, ei se introduc în întreg aparatul de Stat şi ţin în mana lor foarte multe posturi de conducere.

CZIKO NANDOR încheie spunând că şi dispoziţia apărută în gazeta învaţământului este deasemeni o provocare sionistă. In altă ordine de idei informatorul scrie că aceşti naţionalişti întrebuinţează drept paravan numele tov. V. LUCA, DRAGICI şi alţi colaboratori ai acestora, constată că într'adevăr tov. LUCA la

./.

00038

ultima conferinţă ţinută la Bucureşti cu problema naţională s'a ocupat mai mult decât era necesar cu problema naţională,exagerând pericolul sionist în ţara noastră.

CZIKO LORINCZ i-a spus că şi tov.VASILICHI este de acord cu pericolul sionismului şi că a fost foarte bucuros de declaraţia pe care a obţinut-o dela tov.POLEA BARASCH din care s'a descoperit faptul că editura de Stat a plătit colectivei de cursuri scolare evreieşti,de două ori atât cât a dat colectivelor celorlalte naţionalităţi pentru compunerea şi traducerea aceleiaşi materii.

Informatorul susţine că îşi aduce aminte personal de faptul că cu câtă bucurie a cerut CZIKO LORINCZ declaraţii în legătură cu chestiunea de mai sus,dela POLEA BARASCH şi KLARA IOSEF, inspector general,ducându-le pe acestea tov.VASILICHI care le-a primit foarte bucuros şi le-a băgat în buzunar.La câteva zile după întâmplarea aceasta CZIKO LORINCZ i-a spus informatorului că tov.VASILICHI a înaintat declaraţiile obţinute Biroului Politic al C.C.,ba mai mult a înştiinţat-o pe tov.ANA PAUKER despre această chestiune.După cum susţine CZIKO din toate acestea s'a făcut un scandal penibil care a atins f.neplăcut pe mulţi tov.din C.C.,iar foarte mulţi au eşit compromişi din această chestiune.

Mai departe informatorul arată că atunci când POLEA BARASCH venind la Minister a declarat că este trimis de către LAZARESCU pentru a-şi retrage declaraţia,CZIKO LORINCZ spunea fericit că sunt în mare încurcătură sioniştii şi că de data aceasta "va intra la apă şi BUICAN".In continuare informatorul califică pe CZIKO LORINCZ "fascist" şi-l acuză pe acesta că nu face nici o altă treabă decât că îl "popularizează pe tov.LUCA" şi mai departe,la scoala de partid a C.C.predată în limba maghiară,GRUN,ROMAN, BANDI şi alţii făceau popularizarea unilaterală a tov.LUCA.La un moment dat părea şi şieexistenţa acestei scoli s'a creiat pentru popularizarea tov.LUCA.Se putea observa din manifestările elevilor cât de mult a prins la ei această propagandă.Această popularizare a fost dusă şi dela om la om.Astfel în mai multe cazuri tov.GRUN, i-a vorbit informatorului despre pregătirea ideologivă "unică în ţară" a tov.LUCA.El este un mare conducător politic care îl conduce bineînţeles şi pe tov.GHEORGHIU DEJ.

Informatorul susţine că motivul pentru care nu a demascat la timp toate cele de mai sus,era faptul că dat fiind influenţa mare a tov.LUCA nu ar fi fost crezut de nimeni cele ce ar fi avut de spus.Aceasta ar fi fost calificată o provocare.Ba chiar şi acum îi este teamă că această declaraţie a sa va fi atribuită de către tov.ANA PAUKER,CHISINEVSCHI şi MAGYAROS drept o nouă manevră

a spionilor imperialişti.In continuare scrie,dacă şi azi se poate întâmpla aceasta,ce consecinţe ne poate aduce demascarea lui,în cazul când l-ar fi făcut cu ani în urmă şi constată,aşi fi fost nimicit politiceşte şi nu aşi fi avut posibilitatea să ofer date pentru demascarea bandei fracţioniste anti-staliniste ale partidului nostru.

Informatorul scrie că fiind la sanatoriul Elias cu scopul de a o vizita pe bolnava tov.GUZMAN ELISABETA,acolo a constatat că se face propagandă americană.Astfel tacâmurile cu cari mănâncă bolnavii sunt marcate cu iniţialele U.S.A.deasemeni prosoapele au monogramă U.S.A.,părerea informatorului este că cele de mai sus sunt greşeli mari.

Informatorul atrage atenţia asupra faptului că declaraţia prezentă este scrisă începând dela pagina 52 pe hârtie pe a cărei verso este tipărită diferite propuneri pentru numirea profesorilor maghiari în diferite scoli superioare maghiare.Pentru informator constitue o nedumerire faptul că aceste tipărituri s'au făcut în atâtea sute de exemplare.Consideră că această operaţie era o acţiune separată a lui CZIKO LORINCZ şi a U.P.M-ului,presupune că între cei propuşi se vor găsi şi nenumăraţi naţionalişti maghiari.

In altă ordine de idei,informatorul prezintă un document şi în legătură cu aceasta al scrie: Colectivul de învăţământ al U.P.M-ului în frunte cu REVI,BANYAI şi CZIKO vroiau să aibă singuri cuvântul în rezolvarea tuturor problemelor scolilor superioare maghiare.El susţine că din document reiese că LORANY şi CZIKO vroiau să împiedice ca specialiştii agrotehnici să se adreseze direct Ministerului Agriculturii.

Textul tradus al documentului sus arătat nr.12:

Dragă tov.CZIKO.

Trebuie să-ţi explic o neînţelegere cauzată de rectorul nostru RADULESCU sau BERCA.

In urmă cu două zile BERCA l-a chemat pe RADULESCU la Bucureşti pentru clarificarea definitivă a chestiunilor personalului.Intre timp au fost mai multe persoane la RADULESCU cerând să se intervină pentru acei despre care ştia că nu figurează pe lista celor propuşi de noi.RADULESCU cunoştea această listă,deoarece el a văzut-o atunci când am înaintat-o lui BERCA.

Bineînţeles că RADULESCU nu a divulgat acestora propunerile noastre,însă şi părerea mai multor membrii ai corpului didactic român,a fost că nu poate închide drumul unor persoane de a se adresa Ministerului.De aceia a înaintat cererile pentru angajare

./.

00040

a dr.SZASZ ISTVAN,FARKAS ARPAD şi dr.NAGY MIKLOS.M'a rugat să-i descriu la ce catedre ar corespunde aceste persoane din punct de vedere al specialităţii şi în cazul angajării acestora unde ar putea fi mutaţi cei propuşi mai înainte în cazul când ar exista şi facultatea anului III întrucât el ar dori să numească profesori şi pentru anul III pentru a putea duce muncă de laboratoriu. Aceasta s'a întâmpkat înainte de plecarea lui cu câteva minute iar eu i-am aşternut repede pe hârtie ceiace a cerut.Eu însă nu am făcut noi propuneri,ba am şi accentuat că nu am calitate de a face aceasta.Propunerile au fost făcute de către colectivul de învăţământ maghiar,pe care eu l-am predat lui BERCA.Insă nu vroiam să apar ca unul care nu dă ascultare părerilor colegilorromâni,pe de altă parte împiedic făţiş drumul unora de a face cereri.

Te rog foarte mult să cauţi să înţelegi această situaţie delicată şi să-i spui lui BERCA care este situaţia reală şi anume că ei îi înaintezi "obiectiv" cererea tuturora precum am primit dispoziţii dela el.Insă principalul punct de orientare este propunerea colectivului de învăţători,de care bine înţeles mă ţin şi eu.Dealtfel acest lucru îl ştie f.bine şi BERCA şi mă mir că dă lucrurilor o atât de greşită interpretare.S'ar putea întâmpla că nu îi sunt simpatic,dealtfel aceasta parcă am şi observat atunci când se întâmpla să întrerup discuţiile cu el,pe motivul să informez despre chestiune colectivul de învăţământ.Vedea în aceasta poate o jicnire la adresa autorităţii sale personale.Adevărat că eu laaceasta nici nu puteam să mă gândesc căci le-aşi fi exprimat tocmai situaţia mea dependentă.Deci te rog să dai dispoziţie lui BERCA pentru acceptarea propunerilor colectivului scolar şi numirea cât mai repede a corpului didactic.

Te salut
Ladanyi

Cluj,26.XI.1948.

Informatorul anexează lista corpului didactic propus de către colectivul scolar.Lista este scrisă la maşină în limba română. Nr.14.

Deasemenea anexează pentru fiecare profesor propus câte o pagină scrisă la maşină în limba română,care conţine identitatea acestora.

Informatorul arată că din informaţiile primite dela REVAI ILONA ştie că din lista comisiei scolare,următorii lo persoane ar fi fost aleşi să constitue comisia secţiei scolare.

./.

00041

1.- BRUDI ANDOR,(element dubios mic burghez).

2.- HADNAGY ZOLTAN (fost fascist în prezent un element naţionalist).

3.- Dr.KECSKES IOSIF (element naţionalist).

4.- KLARA IOZSEF (element fost fascist).

5.- Dr.LORINC ERNO (acesta sunt eu care aveam prea puţine date despre persoanele ce urmau să fie numite),repetam doar papagaliceşte că înainte trebuieşte cerută părerea organizaţiei de partid local şi central,ceiace mi se şi permitea dar mai târziu banda lui BANYAI şi CZIKO au sabotat aceasta).

6.- MAROSI SANDOR (vroia tocmai să-şi procure paşaport pentru America).

7.- MOZES PAL (element naţionalist,omul de încredere al lui CZIKO NANDOR).

8.- SZANCSALI GYORGY (element naţionalist).

9.- SZIGETI IOSIF element naţionalist.

Această comisie de lo urma să fie "organul culmii" care ar fi stat deasupra partidului şi a Ministerului şi în frunte cu REVI BANYAI şi CZIKO ar fi hotărât în toate chestiunile scolare.

In comisia restrânsă pentru controlul materialului de predare,au plasat pe acei membrii de partid în care puteau avea încredere deplină.Intre altele TOMPA ISTVAN favoritul cercului naţionalist al lui DELEANU MARGIT şi GAAL GABOR.Informatorul scrie că caracterizează asemănătoare (exagerate şi multiplicate) cu Institutul Medico-Farmaceutic şi la scoala de agronomie cu limba de predare maghiară.Mai departe scrie că listele de propuşi conţineau şi numele unor reacţionari (POP IMRE inspector general),despre care s'au înaintat date compromiţătoare tov.LUCA VASILE.Dealtfel conducătorii U.P.M-ului susţineau că campania de încadrare se făcea cu ştirea şi aprobarea şi dispoziţia tov.LUCA V.

Informatorul arată că în legătură cu încadrările dela Univ.Bolyai din Cluj,că el personal a fost numit ca delegat pentru această muncă,de către REVI ILONA şi CZIKO LORINCZ,cu aprobarea ministrului DAICOVITS.Inainte de plecare i s'a spus că el este în primul rând delegatul U.P.M-ului şi că încadrările au fost începute în urmă cu o lună în mod conspirativ de o comisie formată de către REVI ILONA şi CZIKO,compusă din patru persoane: BALOGH EDGAR, BANYAI MARGIT,ASZTALOS SANDOR de numele al patrulea nu-şi aminteşte. Cei sus arătaţi au făcut deja propunerile lor şi deci informatorul va lua parte doar formal.Partidul nu a fost consultat în chestiunile de încadrare.

Informatorul susţine că el înainte de a lua contact cu cei

00042

indicaţi de către REVI ILONA şi LORINCZ,s'a dus la partid unde a expus situaţia tov.sec.jud.SOLTUTIU resp.de prop.RATIU şi cadre KOVACI.Impreună cu aceştia au format o comisie.Pe urmă au luat lista propunerilor U.P.M.(anexează o copie) şi împreună cu comisia numită de către partid au rectificat lista în cauză făcând o nouă listă.Când informatorul a predat lista făcută de comisia numită de partid,listă care a fost aprobată de informator, lui REVI şi CZIKO acestora nu le-a convenit această întorsătură şi pentru revizuirea numirilor au trimis uh alt delegat cu numele de BALOGH,care a făcut o nouă propunere discutată cu CSOGOR,GAAL CSEHI KELEMEN şi DEMETER,astfel rezultatul numirilor au fost cu totul alta decât cea propusă de org.de partid.Ca urmare acestuia informatorul nu a mai fost numit ca delegat în celelalte comisii de încadrare.El susţine că Universitatea din Tg.Mureş s'a umplut cu elemente fasciste naţionaliste şi reacţionare.

Anexează listele de numiri şi propuneri a diverselor facultăţi (Nr.15).

Următorul document este un fragment dintr'un raport al informatorului adresată lui CZIKO LORINCZ în care arată la facultatea de filozofie s'a făcut un joc pentru a împiedica trimiterea tov.conferenţiari dela C.C.Bucureşti pentru cadrele de marxism leninism şi materialismul dialectic şi istoric.Aceasta deoarece considerau că GALL şi CSEHI GYULA,sunt cei mai indicaţi pentru aceste catedre.

Documentul în traducere din limba maghiară (16).

Propunerea originală pentru facultatea de filozofie a fost următoarea:

a). Istoria filozofiei antice şi a evului mediu GAGL GABOR.

b). Istoria folozofiei moderne şi contemporană.CSEHI GYULA.

Propunerea a fost aprobată şi de către ministrul DAICOVITS şi totuşi în ziarul oficial a apărut ca GAAL şi CSEHI sunt numiţi pentru marxism-leninism,respectiv materialul dialectic şi istoric care la prima propunere a fost lăsată vacant cu scopul de a fi trimis de către C.C.conferenţiari pentru această catedră.

Nu ştim cine a schimbat lista originală însă se sconta ca aceste catedre să fie ocupate deoarece ori cum cele două catedre vor rămâne vacante.Este bine de cunoscut că cele două catedre necesită o pregătire specială.In lipsa unor astfel de oameni pregătiţi,vor rămane şi aceste catedre pentru GAAL şi CSEHI.Informatorul spune că documentul următor este un referat al lui CZIKO către DAICOVITS din care reiese că ei au propus pentru posturi de decani şi

./.

00043

rectori numai elemente naţionaliste exceptând pe GH.ADORIAN.
Documentul anexat este scris în limba română.

ss.Lorincz Ernest

C.N.S.A.S.

Rezumat (4)

Dar să vedem mai departe lista de păcate a lui Banyai şi camarazii săi:

Titlul următorului document este: "Apelul Uniunii Populare Maghiare din România către maghiarimea din ţară". Chiar şi acest titlu destăinueşte o deviere naţionalistă tipică. Apelul se întrebuinţează conform naturii şi regulilor limbii maghiare atunci, când poporul, "maghiarimea" se găseşte în mare pericol. De exemplu Horthy s,a adresat printr'un apel "maghiarimii" din Ardeal, atunci când s,au cărat, respectiv s,au pregătit să se care din Cluj, în urma loviturilor date de Armata Roşie. Banda lui Banyai nici nu pune alături de cuvântul apel din titlu, măcar cuvântul explicativ de apel electoral. Nu este o întâmplare că au omis cuvântul "electoral".

Apelul se adresează astfel: "Maghiari!"

Aşa s,a adresat şi Horthy maghiarimii din Ardeal, atunci când i-a măturat Armata Roşie. Felul de a se adresa aşa, destăinueşte o deviere tipică burghezo-naţionalistă. Nici în titlu, nici în chemare nu vedem, nici măcar întâmplător, cuvântul "democratic". Aceasta e numai chemarea lui Horthy fără mască democratică.

In primul aliniat cetim: "Singura organizaţie politică de naţionalitate, a celor aproape două milioane de Maghiari din ţară, Uniunea Populară Maghiară, duce - după marşul victorios al Armatei Roşii - al doilea an de luptă istorică pentru organizarea şi reeducarea democratică a maghiarimii care trăeşte aci şi pentru drepturile sale egale cu poporul român".

In acest aliniat întroductiv ei declară încă înainte de recensământul postbelic că în România trăesc aproape două milioane maghiari. Banda lui Banyai a fost cea care a răspândit în toată ţara această cifră, pentru a putea arăta după recensământ în faţa lumii întregi, că recensământul a fost falsificat, recunoscându-se doar un milion şi jumătate de maghiari în loc de două milioane. La urma urmei apelul Uniunii Populare Maghiare vorbea deja în 1946 despre două milioane de Maghiari.

Bineînţeles banda lui Banyai s'a grăbit să adaoge că această maghiarime de două milioane are drept unica organizaţie politică de naţionalitate, Uniunea Populară Maghiară.

Fostul Partid Maghiar reacţionar de pe timpul lui Maniu şi Brătianu a susţinut de asemenea că este singura organizaţie politică de naţionalitate al maghiarimii din "ţară". Deo-

00045

arece România democratică nu este patria maghiarimii nici măcar în 1946, cu toate că atunci mai era şi regele. Ce fel d politică face această unică organizaţie politică de naţionalitate şi prin ce diferă de reacţionarul Partid Maghiar de pe timpuri, nu se poate bucbisi deloc din acestă pasaj. Cu atât mai puţin cu cât bandei Banyai îi este silă şi de cuvântul democrat, atunci când vorbeşte despre Uniunea Populară Maghiară şi despre caracterul ei de organizaţie politică. O denumeşte unică, dar nu şi democratică.

Despre Armata Roşie spune doar atât în acest aliniat, că aceasta a trecut cu un marş victorios. Dar faptul că Armata Roşie ne-a şi eliberat îl ascunde cu precauţie banda Banyai.

Marşul victorios al Armatei Roşii nu este însoţit nici măcar de atributul "de importanţă istorică". Dar despre sine însuşi banda lui Banyai susţine că duce de acum al doilea an de luptă istorică. Această luptă e deci istorică, în timp ce marşul Armatei Roşii nu este istoric. Tovarăşi! Vedem şi aci manifestarea antisovietică, ascunsă cu dibăcie. Iar scopurile în interesul cărora îşi duce lupta această organizaţie politică de naţionalitate, nu diferă întru nimic de scopurile politice ale reacţionarului Partid Maghiar de pe vremuri. Şi acel Partid Maghiar a propagat aceste ţeluri, deoarece cetim aci: "organizarea şi reeducarea democratică a maghiarimii care trăeşte aci şi pentru drepturile sale egale cu ale poporului roman". Dar, domnilor conducători reacţionari ai UPM, ce caracter să aibe această organizare? Şi Partidul Maghiar care a slujit interesele maniştilor a propagat o asemenea luptă istorică cu trei scopuri. Dar acest Partid Maghiar reacţionar nu a fost obraznic în modul acesta deschis pe care şi-l permite banda Banyai cu doi ani după eliberarea noastră de către Armata Roşie.

La aliniatul doi putem ceti următoarele:

"Lupta eroică a Armatei Roşii a făcut posibilă, ca să păşim şi noi împreună cu popoarele iubitoare de libertate ale lumii pe drumul care duce spre adevărata democraţie şi luându-ne în propriile noastre mâini ~~munca noastră~~ îndrumarea soartei noastre, să lichidăm toate rămăşiţele fascismului."

Banyai şi ai lui ocolesc din nou în mod precaut să amintească, că lupta eroică a Armatei Roşii ne-a eliberat din jugul hitlerist şi horthist. E foarte interesant că nu se poate ve-

dea cum s,ar spune expresia de jug horthist în nici un manifest al Uniunii Populare Maghiare.

Persoana lui Horthy cu calul lui alb este tabu, nu este voie să se atingă de ea cu niște mâini "comuniste" neinițiate. Iar dacă noi, comuniști nervoși și repeziți de stânga am început totuși să-l înjurăm pe Horthy, atunci ne-am prăjit gura și mâinile și era să ne sucească gâtul. Aceasta a fost o situație nostimă și paradoxală timp de ani de zile din pricina conducătorilor UPM, cari lucrau pe linia lui Rajk, din pricina bandei lui Banyai.

Mai departe în al doilea aliniat Banyai și ai lui spun nici mai mult, nici mai puțin, că "am păşit şi noi împreună cu popoarele iubitoare de libertate ale lumii pe drumul care duce spre adevărata democrație." Bineînțeles poporul sovietic nu este amintit separat, probabil că domnii alde Banyai răspund că au înțeles printre popoarele iubitoare de libertate ale lumii și poporul sovietic. Si aceasta e o manifestare antisovietică abil camuflată.

Putem vedea din aliniatul al doilea și faptul, că nebunii politici alde Banyai socotesc maghiarimea din România drept o națiune separată din România, care condusă de avantgarda ei, Uniunea Populară Maghiară a păşit "împreună cu popoarele iubitoare de libertate ale lumii" pe calea care duce spre adevărata democrație. Aceasta este o deviere burghezo-naționalistă gravă și provocatoare. E semnul nefndoios al orgoliului conducătorilor Uniunii Populare Maghiare. Bineînțeles că din acest aliniat nu află blândul "maghiar" din România, unde anume duce această cale a democrației adevărate: Spre Moscova sau spre Washington? Rezolvarea problemei este încredințată blândului cetitor maghiar prostit de fascism și educat de Horthy.

Dar mai departe îndrăznesc să declare în apelul Uniunii Populare Maghiare, a singurei organizații politice a maghiarimii din România, că luăm în propriile noastre mâini îndrumarea soartei noastre, bineînțeles fără poporul român, iar dacă e nevoie împotriva lui - așa înțeleg bunii maghiari ai lui Banyai.

Si bineînțeles conducătorii Uniunii Populare Maghiare, care uită să stigmatizeze pe Horthy, vor să lichideze singuri toate rămășițele fascismului. Tocmai de aceea au vrut ei să "lichideze" singuri fascismul, pentrucă expresia aceastavalorează la ei

00047

ca şi expresia "Moarte fascismului" în Iugoslavia lui Tito. Această falsă vitejie din apel este de asemenea o frază goală titoistă.

La aliniatul al treilea cetim: "Fideli înaintaşilor noştri luptători pentru libertate vrem să spălăm depe cinstea naţiunii noastre ruşinea, cu care au pătat-o trădătorii fascişti ai poporului, care l-au slujit pe Hitler. Putem face acest lucru cu atât mai conştienţi, cu cât în viaţa mult însetatului şi mult însângeratului populaţii maghiare din Ardeal putem să trecem în revistă prin Madosz, înaintaşul organizaţiei noastre o luptă antifascistă organizată de 13 ani. Această luptă nu a fost izolată. Am dus lupta noastră comună împotriva duşmanului nostru comun în alianţă cu fiii democraţi cei mai buni ai tuturor naţionalităţilor asuprite din ţară, dar în primul rând ai poporului român." In prima propoziţiune a aliniatului se găsesc mai multe expresii burghezo-naţionaliste, camuflate cu viclenie, ca "Fideli înaintaşilor noştri luptători pentru libertate". Această expresie a fost folosită cu mare zel de către horthişti, atunci când abordau fraze pompoase cu ocazia sărbătoririi zilei de 15 Martie. Dar horthiştii au întrebuinţat expresia de înaintaşii noştri luptători pentru libertate, înţelegând prin aceasta nobilimea, "clasa nobililor maghiari, luptători pentru libertate" şi nicidecum poporul, clasele oprimate. In consecinţă aliniatul al treilea al apelului începe cu o vicleană frază horthystă.

Natural că uită să-l atace alături de Hitler şi pe Horthy imediat în această primă propoziţiune. In aceeaş propoziţiune vorbesc despre cinstea naţiunii noastre. Această este o frază burghezo-naţionalistă maghiară, mai ales dacă adaogă că vor să spele ruşinea cu care a fost pătată cinstea naţiunii noastre. Horthiştii au întrebuinţat foarte des această expresie atunci când au scris şi au vorbit despre răsturnarea Republicii Sovietice Maghiare din 1919. Horthiştii s,au exprimat exact cu această expresie despre revoluţia din 1919. Timp de 25 de ani au spus de nenumărate ori că teroarea comunistă din 1919"a fost o pată ruşinoasă pe cinstea naţiunii noastre. " La fel, că horthiştii "au spălat această pată ruşinoasă depe cinstea naţiunii noastre". Această este o frază burghezo-naţionalistă horthistă. Tovarăşi! Să mă credeţi că aceasta nu este exagerare. Eu nu spun pentru nimic în lume, ceeace spune provocatorul Cziko, cică din limba germană tre-

bue să se şteargă cuvântul fuhrer. Tovarăşi, aceasta este o provocare ridicolă. Eu nu spun d spre cuvintele separate că sunt cuvinte horthiste. Deoarece nici un cuvânt ale acestei fraze nu este horthist în mod separat. Dar susţin că întreaga frază are o nuanţă naţionalistă, tipic horthistă. Totodată, banda lui Banyai vorbeşte aci din nou despre o naţiune separată maghiară din România.

In următoarea propoziţiune a aliniatului, manifestul pălăvrăgeşte despre conştiinţa naţională a mult însetatei şi mult însângeratei populaţii maghiare din Ardeal. Natural că banda lui Banyai nu declară nici aci populaţia maghiară din Ardeal nu mai este nevoită să fie însetată şi să-şi verse sângele pentru libertate, deoarece libertatea i-a fost adusă pe tavă de către glorioasa Armată Roşie. Din păcate, fără ca maghiarimea din România să fi sprijinit în mod demn de atenţie lupta eliberatoare a glorioasei Armate Roşii.

Eu nu spun că apelul electoral al Uniunii Populare Maghiare trebue să conţină numai autobiciuire şi "ură împotriva maghiarimii". Dar a fost un fapt imposibil, josnic şi provocator, ca aproape fiecare rând al apelului să fie îmbibat de naţionalism şi de fraze horthiste.

Banda lui Banyai susţine mai departe în acest aliniat că Uniunea Populară Maghiară poate să treacă în revistă o luptă antifascistă organizată de 13 ani. Toate sunt frumoase şi bune, dar "uită" că această luptă antifascistă a fost organizată de către Partidul Comunist Român. Caracterul acestui gest cu care s,au bătut în piept a fost în mod clar prezentarea situaţiei parcă Uniunea Populară Maghiară, ca avantgarda maghiarimii din România, ar fi organizat acum 13 ani lupta separată antifascistă din România a maghiarimii şi natural, s,a folosit şi de "printre altele" alianţa fiilor democraţi ai poporului român.

La aliniatul 4 vorbeşte despre"lecuirea rănilor cauzate de războiul criminal", în schimb banda lui Banyai "uită printre altele" să adaoge că era vorba despre un război criminal antisovietic. Si că poporul sovietic a suferit mult mai multe răni decât"maghiarimea din România" ale cărei răni banda lui Banyai se străduieşte cu atât zel să le vindece.

La aliniatul 5 banda lui Banyai vorbeşte aşa: "vom realiza tot ceeace constitue premiza unităţii popoarelor noastre pe baza deplinei egalităţi naţionale în drepturi."

00043

In consecinţă banda Rajk-Banyai îndrăzneşte să vorbească despre ~~cele două~~ "popoare componente ale Statului", despre ~~unirea~~ alianţa poporului român şi a poporului maghiar, ca cele două "popoare componente ale Statului. Intenţia subversivă este clară. Si nu este întâmplător nici faptul, că şi aci vorbeşte despre făurirea egalităţii "naţionale". Deci în România ar exista două naţiuni.

La aliniatul al şaselea cetim următoarele: Agricultori, muncitori şi intelectuali maghiari! A fost greşit în general din partea UPM-ului să cheme la alegeri muncitori. Dar dacă Banyai şi camarazii săi au câştigat totuşi prin luptă aprobarea de a specula şi votul "muncitorului maghiar", atunci îl ascund bineînţeles pe acesta după agricultor. Dacă fracţioniştii upemişti nu au vrut să accepte punctul de vedere al tovarăşei Ana Pauker, atunci de ce nu au pus la enumerare muncitorul la primul loc?

La aliniatul 17 putem ceti următoarele: "Pentru maghiarimea noastră rezultatele luptei electorale nu pot fi indiferente şi tocmai de aceea sprijinim forţele care luptă pentru democraţie populară, împotriva reacţiunii care vrea să ne gonească dela locul nostru <u>strămoşesc</u> de baştină."

Banyai şi camarazii săi susţin aci prin frazele lor bombastice naţionaliste că Ardealul este locul strămoşesc de baştină al maghiarimii din România. Cuvântul "strămoşesc" se foloseşte aci în felul în care l-a interpretat Horthy şi ne aminteşte aceea discuţie dintre Horthy-Iorga, care căuta să dovedească, care popor anume este mai strămoşesc în Ardeal. Noi înţelegem prin locul strămoşesc de baştină, că acest teritoriu trebue să fie privit drept un teritoriu popular maghiar (Ardealul).

Bineînţeles aci este şi aţâţare şovină deoarece probabil elemente române ar fi vrut să gonească maghiarimea din Ardeal. Dar această problemă nu s,a pus la alegerile din 1946. Aci este vorba despre vânarea unei popularităţi eftine, despre aţâţare şovină.

In acest aliniat banda lui Banyai vorbeşte despre democraţia populară, cu toate că în România nu am pus încă problema democraţiei populare în 1946. Rajkiştii au vorbit mult în Ungaria despre democraţia populară.

00050

Faptul că UPM a băgat şi democraţia populară în apelul electoral, cu toate că BPD-ul nu a vorbit încă despre democraţie populară confirm avantgardism şi o influenţă rajkistă tipică.

In aliniatul 8 cetim următoarele:

"Indeplinim dorinţa maghiarimii noastre, atunci când pornim cu o listă maghiară indepndentă, să asigurăm în parlamen o reprezentare proporţională numerică a naţionalităţii noastre. Lupta noastră va fi numai atunci cu succes, drepturile noastre se pot cuceri numai atunci, dacă fiecare femeie maghiară şi bărbat maghiar cu drept de vot, fie el plugar, muncitor, intelectual sau burghez îşi va îndeplini datoria cu conştiinţă democratică pe lista Uniunii Populare Maghiare ca să ne putem manifesta cu cât mai multă greutate la legiferări democratice, alături de realizarea planului general de muncă al democraţiei şi pentru asigurarea neîntârziată a drepturilo noastre specifice de naţionalitate."

Imediat prima propoziţiune a aliniatului citat este o frază naţionalistă, dar în acelaş timp destăinueşte o politică de codism: "Îndeplinim dorinţa maghiarimii noastre atunci când pornim cu o listă maghiară independentă".

Dorinţa cărei maghiarimi a fost lista independentă? Dorinţa muncitorului şi plugarului maghiar sau a unor cercuri naţionalistealeintelectualilor şi ale clerului? Şi ce fel de avantgardă este Uniunea Populară Maghiară dacă se tăreşte în coada masei d numite "maghiarimea noastră"?

Şi iar expresia caracteristică poziţiei "numerus clausus". ului fascist: "reprezentare proporţională numerică a naţionalităţii noastre".

Oare ar fi refuzat Uniunea Populară Maghiară, banda lui Banyai şi Balogh, dacă Partidul Comunist Român ar fi vrut să ce didoze deputaţi de naţionalitate maghiară într,o proporţie mare de 8-10%? Este cert că nu ar fi refuzat, din contra!!! Revendicarea aceasta de d putaţi într,o proporţionalitate numerică, nu înseamnă altceva, decât propagarea într,un mod rafinat a neîncrederii faţă de Partidul Comunist Român. Forţa conducătoare a României democratice, Partidul Comunist Român, n,ar asigura chipurile, reprezenturea parlamentară conform proporţiei numerice a naţionalităţilor. Uniunea Populară Maghiară, banda lui Balogh şi Banyai o va asigura. Iar faptul c lupta lor va fi cu succes numai atunci dacă fiecare bărbat maghiar şi femeie maghiară cu drept de vot votează lista maghi

00051

maghiară independentă - este o frază naţionalistă; în schimb în ultima propoziţiune a aliniatului 6, pe care l-am citat, putem ceti următoarea curiozitate: "să ne putem manifesta cu cât mai multă greutate alături de realizarea planului general de muncă al democraţiei şi pentru asigurarea neîntârziată a drepturilor noastre specifice de naţionalitate." Aci îşi scoate capul în mod făţiş reacţiunea horthistă, deoarece vor să asigure drepturi"specifice"de naţionalitate, care diferă de planul general de muncă al democraţiei!! Am văzut din apelul hotărîrii publicat aci al congresului din Odorheiu, ce înţeleg ei prin drepturile specifice ale naţionalităţii maghiare. E interesant că în acest aliniat ei folosesc"întâmplător" şi expresia de"naţionalitate". Aceasta nu este întâmplător, ei au vrut să arate într,un mod rafinat că în cercurile lor există o confuzie în legătură cu folosirea cuvintelor naţiune şi naţionalitate. Scopul principal a fost însă ca să creeze într'adevăr confuzie în capetele maselor "maghiare" cu privire la noţiunea de naţiune şi naţionalitate. In această privinţă au şi reuşit în mare parte. Foarte mulţi consideră încă şi azi Republica Populară Română drept un stat cu mai multe naţionalităţi, bineînţeles cel puţin cu două.

Aliniatul 9 grăieşte astfel:

"Reprezentanţii noştri în parlament vor apăra pe deoparte interesele specifice ale maghiarimii, iar pe de altă parte va contribui la construirea democratică a ţării, care asigură şi desvoltarea economică, politică şi culturală a maghiarimii."

Banyai şi oamenii lui separă în acest aliniat din nou interesele specifice ale maghiarimii, pe care va trebui să le apere probabil împotriva Partidului Comunist Român; separă deci aceste interese specific maghiare de noţiunea construirii democratice a ţării. Iar din toată construirea democratică, pe ei îi interesează doar să asigure independent de poporul român, desvoltarea economică, politică şi culturală a maghiarimii din Ardeal. Este interesant că aci nu folosesc expresia de maghiarime din România. Trebue să se afle că aci ei folosesc cuvântul "ardelean" pentru a manifesta tendinţa de autonomie a Ardealului, în timp ce în aliniatul următor vedem că-şi extind în schimb organizaţia lor de naţionalitate pe tot cuprinsul ţării. Probabil că nu au omis ciangăii!!

Aliniatul lo spune următoarele:

"Lupta noastră democratică de naţionalitate nu a rămas nici

00652

până în prezent fără succes. Am deschis lagărele militare de internare şi închisorile, unde fiii poporului nostru au fost tărîţi în urma neîncrederii şi urei din naţiuni. Am desfiinţat lagărele de muncă, unde se chinuiau Maghiarii, şi am ajutat să se reîntoarcă de peste graniţe zeci de mii de Secui, goniţi din patria lor în mod forţat de către Nemţi, ostaşi şi civili deopotrivă. Am înfiinţat organizaţia noastră naţională pe tot cuprinsul României, în fiecare sat, oraş şi judeţ unde locuesc Maghiari, pentru câştigarea prin luptă a drepturilor noastre şi pentru exercitarea muncii noastre constructive."

Reiese din partea citată, că nu Armata Sovietică sau Partidul Comunist Român a deschis porţile lagărelor militare de internare, ci Uniunea Populară Maghiară.

In acest aliniat vorbeşte din nou despre neîncrederea dintre naţiuni, deci despre "naţiune maghiară din România sau din Ardeal", vorbind totodată despre tărîrea fiilor poporului nostru, fără să amintească că şi fiii poporului român au fost tărîţi şi ucişi în lagărele militare horthiste. De asemenea, cetim mai departe că nu Armata Roşie şi Partidul Comunist a desfiinţat "tabărele de muncă, unde se chinuiau Maghiarii", ci Uniunea Populară Maghiară. Si iar, Uniunea Populară Maghiară a fost aceea care a ajutat să se reîntoarcă zecile de mii de Secui, goniţi din patria lor în mod forţat de către Nemţi, ostaşi şi civili deopotrivă.

Uniunea Populară Maghiară s,a străduit într'adevăr să aducă acasă nenumăraţi civili şi ostaşi, criminali de război, elemente profasciste, care s,au destrăbălat pe pământ sovietic. Banda Banyai se străduieşte să prezinte în aşa fel faptele, parcă Secuii care au plecat în zonele anglo-americane din Germania şi Austria occidentală, ostaşi şi civili, ar fi plecat, fiind siliţi de către Nemţi, fiind "goniţi" de către Nemţi. Tovarăşi, aceasta este o minciună josnică. Aşa vor să ia apărarea criminalilor de război maghiari, soldaţilor maghiari horthişti, care au jefuit, au distrus şi au ucis de-alungul şi dealatul pământului sovietic. Horthiştii nu sunt deci vinovaţi,şi ei au făcut ceeace au făcut, fiind siliţi de Nemţi. In loc de o autocritică serioasă, Uniunea Populară Maghiară achită deci pe fiecare "Maghiar" de sub culpa participării la mârşavul război antisovietic, invocând scuza presiunii germane. Nu cred, ca detaşamentele maghiare ale vânători-

00053

lor de partizani ar fi gonit în Uniunea Sovietică pe eroicii partizani sovietici numai la ordinul Nemţilor, fără iniţiativă personală. Eu însumi am auzit la Cluj şi la Debreţin cu propriile mele urechi cum s,au fălit câţiva horthişti cu mâinile pline de sânge, cu felul în care au chinuit şi au omorît, pe eroicii partizani, cari i-au căzut în mâini.

Dar banda Banyai pronunţă acgitarea invocând pretextul silei germane. In ultima propoziţiune a aliniatului citat, d clară în mod orgolios că şi-au întemeiat organizaţia naţională pe tot cuprinsul României. Iarăşi organizaţie naţională şi nu numai în Ardeal ci pe tot cuprinsul României. Si au creiat aceste organizaţii pentru câştigarea drepturilor separate maghiare şi pentru desvoltarea unei munci constructive separate. Aceasta arată o gravă abatere naţionalistă.

Aliniatul 11 grăieşte în felul următor:

"Uniunea Populară Maghiară a câştigat prin luptă învăţământul de Stat şi confesional pe limba maternă pentru 300.000 copii maghiari, dela şcolile elementare până la universitatea maghiară din Ardeal. Mai mult, a reuşit după o luptă dârză să reglementeze salarial personalului didactic, în ciuda uriaşelor greutăţi financiare, pe care ţara le-a suferit în urma războiului şi în ciuda sabotajului unor elemente reacţionare. Am obţinut şi conservatorul nostru, menţinându-ne tradiţionalele noastre organizaţii economice şi culturale: cooperativele noastre maghiare, cercurile noastre gospodăreşti, EMGE-ul teatrele şi muzeele noastre. Am asigurat libera funcţionare a bisericilor noastre."

Primul aliniat al secţiunii 11 este o frază naţionalistă mincinoasă. In plus mai e şi o manifestare antisovietică. Nu ştiu de unde a scos centrala UPM cifra de 300.000, atunci când în 1946 nu au fost publicate încă de loc asemenea date de recensământ. Iar fără ajutorul Partidului Comunist Român UPM nu ar fi putut să câştige nimic prin luptă.

Cât priveşte universitatea maghiară, am fost mai mulţi prezenţi personal la deschiderea "universităţii maghiare din Ardeal" şi putem dovedi, că ea s,a deschis fără lupta Uniunii Populare Maghiare, pur şi simplu pe baza dispoziţiilor comandamentului militar sovietic din Ardealul de Nord. Acest lucru este şi ştiut de toată lumea şi nu cred că tocmai adevărul responsabil al acestui apel: Uniunii Populare Maghiară din România nu ar fi ştiut. Sau poate banda lui Banyai a vrut să fac

Centrala pe ţară a

afirme, că ~~comandamentul Armatei Roşii~~ au trebuit să lupte împotriva comandamentului Armatei Roşii, împotriva CC al Partidului Bolşevic şi împotriva tovarăşului Stalin pentru existenţa şi deschiderea "universităţii maghiare din Ardeal".

Este o minciună antisovietică afirmaţia că existenţa "universităţii maghiare din Ardeal" se datoreşte luptei Uniunii Populare Maghiare. In plus, această afirmaţie constitue un atac brutal împotriva Partidului Comunisr Român, chiar dacă Balogh Edgar mi-a răspuns la o întrebare a mea, că textul acestui apel a fost văzut de către tovarăşii Luca şi Banyai.

Pasajul afirmă mai departe că"am reglementat salariul personalului nostru didactic după o luptă dârză". Iarăşi un atac împotriva Partidului Comunist Român şi împotriva guvernului, împotriva guvernului român democratic; bineînţeles acest lucru însemnează în acelaş timp şi o otravă naţionalistă deoarece duce o linie "madoszisztă" atunci când la putere a fost deja un guvern democratic, îndrumat de Partidul nostru, graţie unităţilor eliberatoare ale Armatei Roşii. In consecinţă banda lui Banyai a încercat să traseze împotriva acestui guvern democratic o linie asemănătoare celei îndreptate împotriva guvernelor maniste şi brătieniste. Acest lucru nu se poate explica din punct de vedere politic şi ideologic prin faptul că pe atunci o parte a burgheziei româneşti a fost încă la putere prin grupul lui Tătărescu. Deoarece Banyai, Balogh şi grupul lor a încercat să explice în felul acest linia lor naţionalistă, cât şi prin faptul că în campania electorală trebue să fie folosite toate mijloacele sub lozinca "scopul scuză mijloacele" pentru câştigarea alegerilor. Tovarăşi, prin aceasta banda lui Banyai a vrut să dea o explicaţie politico-ideologică acelei agitaţii intense, otrăvitoare, fasciste, antisovietice maghiare, pe care au desfăşurat-o în toată ţara activiştii Uniunii Populare Maghiare pe baza acestui apel electoral şi pe baza altor materiale electorale ale Uniunii Populare Maghiare. In general a fost o greşală mare şi lista ~~maghiară~~ separată a Uniunii Populare Maghiare, sau cum au spus ei "lista maghiară independentă".

Susţin tovarăşi, că în privinţa otrăvirii naţionaliste banda lui Banyai a întrecut cu ocazia agitaţiei electorale pentru lista maghiară independentă, frazele otrăvitoare naţionaliste ale horthiştilor. Eu tovarăşi, am participat ca agitator "socialdemocrat" la alegerile din 1938-39 ale horthiştilor în judeţul Hajdu şi în oraşul Debreţin.

In acest aliniat se spune: "ne menţinem tradiţionalele noastre organizaţii economice şi culturale". Si aceasta e o mătrăgună reacţionară horthistă. Despre ce fel de tradiţie este vorba? Pentrucă în sens leninist-stalinist sunt două feluri de "tradiţii". Bineînţeles banda lui Banyai nu lasă nici o îndoială în privinţa "tradiţiilor". Pentru mai multă siguranţă ei explică imediat că trebue să se înţeleagă organizaţii tradiţionale horthiste. Ei scriu în mod clar, la ce fel de organizaţii economice şi culturale tradiţionale să se gândească blândul"cetitor maghiar". "Cooperativele noastre maghiare, cercurile noastre gospodăreşti, EMGE-ul, teatrele şi muzeele noastre. Am asigurat libera funcţionare a bisericilor noastre."

Tovarăşi, cooperativele maghiare au fost un sprijin serios al burgheziei maghiare horthiste. Au slujit şi drept sprijinitorii şi ai Partidului Maghiar de pe vremuri. Conducătorii acestor cooperative maghiare s,au străduit să ridice foarte multe obstacole în calea unificării cooperativelor din România. Cu ajutorul conducătorilor Uniunii Populare Maghiare au luat poziţie pentru o mişcare cooperatistă maghiară separată şi independentă, protestând vehement împotriva unificării cu centrala cooperatistă română din Bucureşti.

Iar cercurile gospodăreşti şi EMGE au fost organizaţii de masă horthiste. Menţinerea acestor organizaţii "tradiţionale" a însemnat slujirea reacţiunii horthiste.

Iar în legătură cu asigurarea liberei funcţionări a bisericilor, toată lumea s,a gândit la faptul (preiţii şi conducătorii bisericilor) că Uniunea Populară Maghiară a asigurat libera funcţionare a bisericilor împotriva Armatei Roşii, în ciuda ocupaţiei Armatei Roşii. Aci este o manifestare antisovietică periculoasă. Doar arma antibolşevică, de ataţare cea mai eficace a reacţiunii horthiste a fost svonul, că bolşevicii, Armata Roşie desfiinţează bisericile.

Cetim următoarele în aliniatul 12:

"Am creiat printr,un decret posibilitatea lecuirii abuzurilor de care a suferit societatea agricultorilor maghiari în legătură cu reforma agrară. Acumbtrebue să veghiem ca realizarea practică să se facă în mod drept."

Aşa a compromis banda lui Banyai cu ştirea tov. Vasile Luca reforma agrară, una di realizările cele mai revoluţinare ale Partidului Comunist Român în faţa maselor largi maghiare.

Nu am fost membrul Partidului Social Democrat, ci am agitat conform directivelor Partidului Comunist Maghiar pentru candidaţii social-democraţi la aceste alegeri.

In judeţul Hajdu şi la Debreţin a participat pe atunci şi partidul crucilor cu săgeţi al lui Szalasi, a depus o listă alături de partidul lui Horthy şi Imredy, mai mult, partidul crucilor cu săgeţi a primit şi mandat.

La aceste alegeri partidele fasciste maghiare s,au luat la întrecere în ceeace priveşte groaznica propagandă naţionalistă listă.

Susţin totuşi, cu deplina mea conştiinţă politică şi de membru al Partidului, că în privinţa otravei naţionaliste, propaganda electorală a Uniunii Populare Maghiare a întrecut lozincile naţionaliste ale parydelor fasciste din Ungaria lui Horthy, cu prilejul alegerilor din 1938-39. Pentru aceasta avea nevoie banda lui Banyai de lista maghiară "independentă".

In treacăt fie spus, unii intelectuali maghiari din Cluj au lansat în problema "universităţii maghiare din Ardeal" svonul, că "universitatea maghiară din Ardeal" îşi datoreşte existenţa tovarăşului Luca, deoarece tov. Vasile Luca a fost în repetate rânduri la Cluj, pe timpul administraţiei militare sovietice şi el ar fi intervenit la comandamentul sovietic în interesul deschiderii universităţii maghiare.

Folosirea expresiei de "uriaşele greutăţi financiare pe care ţara le-a suferit în urma războiului", din aliniatul 11, este în aparenţă inofensivă. De fapt, folosită în această formă, politică a fost o otravă foarte dăunătoare. Trebue să se ştie că conducătorii Uniunii Populare Maghiare nu au prelucrat niciodată în faţa maselor maghiare, comunicatul oficial al guvernului sovietic despre acele distrugeri vandale, pe care trupele germano-româno-maghiare le-au săvârşit pe teritoriul Uniunii Sovietice. El au deplâns mai mult suferinţele din urma războiului ale maghiarimii din România. In acelaş timp s,au străduit să arate cauzele principale ale grelelor dificultăţi financiare provocate prin pricinuite de război prin acoperirea cheltuielilor de întreţinere ale trupelor ocupante sovietice.

In asemenea lumină şi acest citat arată drept o provocare.

Uniunea Populară"a câştigat şi conservatorul". Impotriva cui, împotriva Partidului Comunist Român?

Acest apel nu a fost doar difuzat în mai multe sute de mii de exemplare, dar a şi fost prelucrat la şcoli de îndrumători, la adunări electorale şi la casele de alegători. Si bandiţii au îndrăznit să susţină despre reforma agrară, că în legătură cu ea s,au săvârşit abuzuri în dauna societăţii agricultorilor maghiari. Tovarăşi! Aceasta este o manifestare contrarevoluţionară făţişă, care revendică a sancţionare. Nu am crezut ochilor şi urechilor mei, atunci când fiecare ziar al Uniunii Populare Maghiare a publicat şi acest pasaj.

"Societatea agricultorilor maghiari" a suferit într,adevăr pagube - dacă moşierii, conţii şi baronii maghiari sunt socotiţi conform păreri lui Banyai şi Balogh, ca făcând parte din societatea agricultorilor maghiari.

Fapt este că a fost împărţit pământul a numeroşi ţărani, în special chiaburi, fugiţi înainte de intrarea trupelor sovietice, sau cari au luptat ca soldaţi contra Armatei Roşii. Aceasta însă nu este un motiv pentru a compromite în mod atât de brutal reforma agrară în faţa maselor largi.

Si după toate acestea bandiţii lui Banyai spun într,un mod încrezut: "Am creiat printr,un decret posibilitatea lecuirii abuzurilor săvârşite în legătură cu reforma agrară."

Oare Uniunea Populară Maghiară, în calitate de stat în stat a creiat decizii şi legi?? Curios!!

Bineînţeles au veghiat ca "lecuirea abuzurilor să se facă în mod drept. " Ironie contrarevoluţionară!

La aliniatul 13 cetim:

"La intervenţia Uniunii Populare Maghiare şi a guvernului Groza, Uniunea Sovietică a aprobat ca averile celor mai largi pături ale poporului să fie scutite de supraveghierea CASBI. Respectivul decret a şi apărut în foaia oficială. Executarea sa este în curs."

Tovarăşi! Aceasta este un atac brutal împotriva Uniunii Sovietice şi a Armatei Roşii. Este o minciună mârşavă afirmaţia, că guvernul sovietic ar fi exercitat un control asupra "averii celor mai largi pături ale poporului." Această bandă jonsică va trebui să răspundă în mod special pentru acest atac antisovietic mârşav.

Este foarte natural că averea oamenilor "refugiaţi" din faţa Armatei Roşii în Ungaria şi Germania, precum şi a unor ofiţeri şi soldaţi cari au luptat împotriva Armatei Roşii, a intrat sub supraveghierea CASBI.

00658

Acolo, unde s,au întâmplat eventual "năreptăţi", ele au fost lecuite dela caz la caz. Aceasta nu constitue însă de loc un motiv pentru a îndrăzni să atace în felul acesta Uniunea Sovietică. Nu controlarea prin CASBI a "averii" muncitorilor şi ţăranilor săraci a constituit o durere pentru banda lui Banyai, ci mai degrabă controlarea de către CASBI a averii burgheziei şi moşierimii maghiare.

După toate acestea banditii îndrăznesc să afirme că Uniunea Sovietică a aprobat scutirea de controlul CASBI a averii celor mai largi pături ale poporului la intervenţia Uniunii Populare Maghiare, în primul rând a Uniunii Populare Maghiare. Deci Uniunea Populară Maghiară este avantgardă şi faţă de Partidul Bolşevic. Tovarăşi, aceasta este o obrăznicie contrarevoluţionară, care cere o sancţionare aspră.

La aliniatul 14 cetim:

"Dar reacţiunea nu se potoleşte, iar atunci când noi lecuim o rană a noatră dureroasă, ea d schide aiurea altele."

Aceasta este o lozincă tipic antiromânească a politicii de revendicări a UPM.

La aliniatul 15 apelul spumegă împotriva maniştilor, evocând pe "conducătorii bandelor ucigaşe dela Szarazajta, Csikszentdomokos, Egeres şi Tenke."

Totodată nu spune însă nici un cuvânt despre măcelurile săvârşite de către trupele horthiste la Ordogkut, Ipp şi Egeres, unde aceste trupe au exterminat complect sate româneşti. Deci domnii procurori ai poporului alde Banyai reliefează în apel numai fărădelegile reacţiunii române, fără a vorbi de fărădelegile banditilor horthişti, comise împotriva poporului român. Si poporul român a primit suficiente răni dureroase din partea "gărzilor-Horthy".

La aliniatul 16 vorbeşte din nou despre atacurile şoviniste împotriva maghiarimii, despre "lecuirea imediată a revendicărilor noastre cele mai grave". Si aceasta aduce apa numai la moara şoviniştilor maghiari. La urma urmei, aci nici nu este vorba despre o atâtare şovină maghiară prea camuflată.

La aliniatul 17 vorbeşte din nou despre "Intregul nostru popor", înţelegând prin aceasta şi clasa muncitoare şi prezentând drept un popor aparte maghiarimea din România.

Banyai şi ai lui susţin aci că locul fiecărui "democrat maghiar" este în Uniunea Populară Maghiară. Deci comunistul "maghiar", care activează întâmplător în Blocul Partidelor Democrate, nu mai e democrat.

De ce a fost nevoie de folosirea expresiei de "democrat maghiar"??

In acelaş aliniat banda lui Banyai vorbeşte pe lângă "realizarea planului general de muncă al democraţiei" şi despre "rezolvarea totală a problemei naţionale specifice". Ce înseamnează aceasta? Insemnează pedeoparte că Banyai şi ai săi au considerat rezolvarea "problemei" naţionalităţii maghiare din România drept o afacere internă exclusivă a Uniunii Populare Maghiare, pe de altă parte faptul că rezolvarea problemelor naţionalităţii maghiare nu face parte din planul general de muncă al democraţiei. Natural, este vorba din nou despre o "naţiune" maghiară separată.

Aliniatul 18 spune aşa: "Uniunea Populară Maghiară luptă în parlament şi în afară de parlament pentru următoarele dorinţe cele mai urgente ale maghiarimii din Ardeal":

Vedem în acest aliniat că maghiarimes din Ardeal (?) are dorinţe separate dintre cele mai urgente, pentru care luptă! Uniunea Populară Maghiară. Să vedem care sunt aceste revendicări ale Maghiarilor din Ardeal, dictate de Banyai şi oamenii săi:

La primul punct al "dorinţelor maghiare" putem ceti următoarele:

"1. Pentru consolidarea securităţii publice şi pentru ca să fie pedepsiţi sever toţi acei, care fac vreun rău semenilor lor pe baza discriminării naţionale."

Aci este vorba din nou despre o provocare mârşavă. Au vrut să dovedească atât în interiorul ţării cât şi spre străinătate, că în "România ocupată" de Armata Roşie nu există securitate publică, că în România eliberată de Armata Roşie "oamenii sunt persecutaţi pe baza discriminărilor naţionale". Aceasta este un atac brutal împotriva Uniunii Sovietice, împotriva tov. Stalin.

La punctul 2 putem ceti următoarele: "Pentru ca să se facă dreptate tuturor plugarilor maghiari cărora li s,au răpit posibilităţile de trai, prin ocolirea legii agrare, pentru slujba lor militară sau refugierea lor forţată. Pentru ca pretendenţii maghiari de pământ să primească în mod proporţional din pământurile distribuite prin reforma agrară."

Iarăşi un atac brutal împotriva Reformei Agrare şi împotriva Partidului Comunist Român care a iniţiat şi realizat această reformă. Ei lichidează participarea la criminalul război antisovietic prin expresia de "slujbă militară forţată". Iar fuga din faţa Armatei Roşii drept "refugiere". Populaţia sovietică s,a

refugiat într'adevăr depe teritoriile sovietice ocupate de fasciştii germani, de trupele lui Antonescu şi Horthy. Dar nu era de ce să te "refugiezi" de pe teritoriile eliberate de către Armata Roşie. A vorbi despre refugierea din faţa Armatei Roşii, a scrie aceste cuvinte într,un apel, însemnează o gravă manifestare antisovietică.

Au vrut "să facă dreptate" fiecărui plugar "forţat să fie militar" sau "refugiat". Dar de ce nu constitue excepţie "sentinelele detaşamentelor de lucru" şi "vânătorii de partizani"? Să-i dăm şi lor pământ şi posibilităţi de trai. Deoarace banda lui Banyai îndrăzneşte să spună mai departe că unii plugari au fost lipsiţi de posibilităţile de trai numai pentrucă "s,au refugiat" s,au au prestat"în mod forţat"serviciu militar contra Uniunii Sovietice.

Aci, la punctul 2, banda lui Banyai mai îndrăzneşte să afirme că Partidul Comunist Român a decujat legea agrară în dosul Armatei Roşii şi nu a împărţit pământul "în mod proporţional" pretendenţilor maghiari la împroprietărire. Aceasta e o brutală manifestare antipartinică şi totodată antisovietică.

La punctul trei cetim: "Pentru modificarea şi extinederea asupra Ardealului de Sud a legii 645 de recâştigare prin proces a imobilelor." Manifestare şovină. Bagă în aceeaş oală "maghiarii fugiţi din Ardealul de Sud cu "Românii izgoniţi" din Ardealul de Nord. Nu încape îndoială, că antonescienii au oprimat în mod groaznic naţionalităţile din Ardealul de Sud, dar nu au exercitat o persecutare atât de organizată şi de oficială ca în Ardealul de Nord, din bunăvoinţa şi ordinul Horthiştilor. Si populaţia română din Ardealul de Nord a fost izgonită şi deportată cu zecile de mii.

La punctul 4 bandiţii lui Banyai au trâmbiţat în auzul lumii întregi că impunerea se face cu discriminări naţionale.

La cel de 5-lea punct al dorinţelor se cere încetarea înlăturării economice a micilor meseriaşi maghiari.

La punctul 6 iese în evidenţă o aţâţare şovină, anume că cooperativele maghiare nu sunt înzestrate cu mărfuri şi credite în "în mod egal" cu cooperativele româneşti.

Tovarăşi! Pentru nimic în lume nu putem afirma că nu au fost abuzuri şovine române faţă de populaţia maghiară din România. Dar nu se poate sancţiona de fapt printr,un apel electoral, faptul că în România naţionalităţile şi în special "masele largi maghiare" sunt persecutate în prezenţa trupelor eliberatoare ale

00061

Armatei Roşii. Aceasta e o manifestare antipartinică şi antisovi etică.

La punctul 7, revendică "reglementarea juridică în spiritul dorinţei maselor maghiare interesate, a tuturor comunităţilor funciare şi a chestiunilor Bunurilor Particulare din Ciuc". Dar ce să se întâmple cu chestiunea maselor române interesate tot aci şi cu interesele tot de aci ale moşierilor maghiari?

La punctul 8 Banyai şi ai săi revendică schimbarea funcţionarilor care nu cunosc limba maghiară şi prestează serviciu în judeţele, plasele şi localităţile cu majoritatea populaţiei maghiare. Dar ce să se întâmple cu funcţionarii cari nu ştiu româneşte? Eu personal de pildă m,am întâlnit la Tg. Mureş, Odorheiu, la Sf. Gheorghe cu foarte mulţi funcţionari publici, care nu ştiau deloc româneşte. Si într,adevăr părţile române au putut vorbi cu aceşti funcţionari numai prin translatori. Dar aceşti funcţionari au fost apăraţi totdeauna de către Uniunea Populară Maghiară. E curioasă această manifestare unilaterală, mai ales în scris.

La punctul 9 cetim, că "nu se plătesc drepturile Maghiarilor îndreptăţiţi la pensie". In forma aceasta şi acest lucru e o aţâţare şovină.

O problemă curioasă se găseşte la punctul 10:

Aci Banyai şi ai lui luptă "pentru ajutorarea în mod egal a IOVR-iştilor de naţionalitate maghiară cu IOVR-iştii români." Acest lucru sună curios, mai ales dacă luăm în considerare că 12 divizii româneşti au luptat după 23 Augustă 1944 alături de Armata Sovietică, în timp ce majoritatea zdrobitoare a soldaţilor maghiari din România s,au retras până la zona anglo-americană, luptând împotriva Armatei Roşii şi a trupelor româneşti. Are deci un efect dubios faptul că Banyai şi oamenii lui vor să realizeze cu una cu două şi aci "egalitatea".

Din punctul 11 reiese că la dispoziţia tineretului studios maghiar nu stau şcoli sănătoase şi instalaţii.

Ei revendică un inspectorat şcolar separat şi o reprezentare separată a învăţământului maghiar la Ministerul Educaţiei Publice.

La punctul 12 revendică înfiinţarea unei şcoli superioare maghiară de agricultură.

Din punctul 13 reiese că "rezoluţiile ministeriale, hotărîrile şi decretele care care vin în ajutorul egalităţii în drepturi a maghiarilor, nu se ridică la putere de lege". Si aceasta este o aţâţare şovină.

00062

14. Reuşesc să exploateze o revendicare maghiară şim din problema cetăţeniei. Trebue să se ştie că foarte mulţi Maghiari din Ardealul de Sud a renunţat la cetăţenia români şi a trebuit bineînţeles s,o redobândească.

Din punctul 15 reiese că "instituţiile culturale şi teatrele maghiare nu primesc ajutor din partea Statului, proporţional cu numărul populaţiei maghiare".

Din revendicările incluse în punctul 16 reiese, că nu se asigură creditul necesar reconstruirii satelor şi oraşelor maghiare şi în special industrializării Secuimii. Nu ştiu pe ce bază vorbesc despre sate şi oraşe maghiare?

Din punctul 17 reiese , că institutele financiare maghiare nu au fost înzestrate cu credite de reescont. Alegătorul maghiar poate vedea în toate acestea numai revendicări şi aţâţări şovine.

La aliniatul 19 cetim: "Pe lângă lecuirea celor mai grave revendicări noi eşim în arena luptei şi pentru un nou statut juridic al naţionalităţilor, care asigură egalitatea politică, economică şi culturală în drepturi a popoarelor conlocuitoare din România. Care face posibil în toate domeniiile libera folosire a limbii noastre, învăţământul copiilor noştri, participarea naţionalităţii noastre în mod proporţional la viaţa publică, înflorirea instituţiilor noastre democratice, libera funcţionare a bisericilor noastre şi a organizaţiilor noastre sociale şi pentru libera propăşire a fiecărui om maghiar."

Si în acest alinia t citat găsim naţionalism, antisovietism şi aţâţare şovină.

Auzim din nou despre cele mai grave revendicări, ceeace constitue fără îndoială o aţâţare şovină. Ne-a eliberat oare Armata Roşie sau nu? - nu interesează pe Banyai şi ai lui. Esenţial este să facă o agitaţie asemănătoare celei făcute pe vremuri de către Partidul Maghiar.

Banyai şi oamenii săi vor să facă posibilă în toate domeniile folosirea limbii maghiare. In felul acesta nu este întâmplător că Balogh Edgar şo oamenii lui au revendicat editarea în limba maghiară a Monitorului Oficial, academie militară cu limba de predare maghiară etc. etc.

Au întrodus această revendicare absurdă cu privire la folosirea limbii, pentru a putea găsi mai târziu din plin "doleanţe maghiare". In acest alinat Balogh Edgar şi oamenii săi declară că Maghiarii nu participă la viaţa publică în mod "proprţional" cu numărul naţionalităţii, parcă în România ar fi interzisă trimiterea la şcoală a copiilor maghiari, folosirea liberă a limbii

00063

maghiare, precum şi funcţionarea organelor bisericeşti. Prin înflorirea instituţiilor noastre democratice înţelege instituţiile horthiste, ceeace am văzut mai sus. Prin organe sociale înţelege probabil organizaţiile de masă confesionale, organizaţia denumită Asociaţia Prietenilor Universităţii, etc.

Acest aliniat se termină în mod ruşinos cu următoarea mătrăgună naţionalistă: vor să asigure "libera propăşire a fiecărui om maghiar". De ar fi pus acolo cuvântul democratic cel puţin să scoată ochii cetitorului.

Din aliniatul 2o reiese, că maghiarimea nu profită în raport cu numărul său?în mod separat!!! din bugetul de stat în interesul desvoltării sale economice şi culturale.

In aliniatul 21 ei cer o pedeapsă aspră pentru cei cari aţâţă ura rasială, naţională şi confesională. Folosesc din nou într,un fel de neînţeles cuvântul "rasial" în România, unde trăeşte "o singură rasă".Activiştii UPM vorbesc probabil din acest motiv cu amărăciune despre "soarta rasei maghiare" la şcolile de îndrumători. Fără îndoială, fasciştii maghiari au considerat poporul român ca fiind de o altă "rasă", ca cel maghiar, etc.

In fine, în acest aliniat Banyai şi oamenii săi permit din nou ca toată lumea să bănuiască, că în România eliberată de Armata Roşie Maghiarii sunt persecutaţi ca naţionalitate.

Aliniatul 22 sună în felul următor: "Noul statut juridic al naţionalităţilor face posibilă pe baza egalităţii în drepturi alianţa noastră totală şi adâncă cu poporul român." Parcă poporul român şi naţionalitatea maghiară din România ar fi în război. Folosirea cuvântului de alianţă are din nou un caracter provocator.

In aliniatul 23 se spun următoarele în mod laconic: "Nu vrem să mai devenim niciodată minoritate!" Cu semnul exclamării.

Dar ce vor să fie aceşti prostănaci nebuni? Vor să devină majoritate? La urma urmei cuvântul de minoritate nu are un înţeles înjositor. A folosi în felul acesta fără niciun comentar această propoziţiune cu semnul exclamării, însemnează fără îndoială a-i da un caracter provocator.

Din cauza unor greşeli stilistice, ultima frază a aliniatului 24 este de neînţeleasă.

Aliniatul 25 sună astfel: "Câştigând prin luptă egalitatea noastră în drepturi, vrem să devenim o legătură strânsă între ~~Ungaria democratică şi România~~ România democratică şi Ungaria democratică pentru a asigura prin împăcarea poporului român şi maghiar, desvoltarea comună din valea Dunării, alături de prietena noastră Uniunea Sovietică, eliminând din Ardeal aţâţarea antipopulară şi

00064

ameninţarea cu războiul, din partea imperialismelor străine, care ameninţă deopotrivă popoarele noastre."

Aci reiese în mod clar linia titoistă în legătură cu federaţia din Valea Dunării.

"Vrem să devenim o legătură strânsă între România democratică şi Ungaria democratică". Această expresie poartă foarte mult coloritul şi ~~impunem~~ sensul autonomiei ardelene, cu toate că nu se înţelege clar, dacă este vorba despre Uniunea Populară Maghiară, despre "maghiarimea" din România, sau despre "maghiarimea din Ardeal", cu privire la "legătura strânsă". Este provocatoare~~m~~ afirmaţia, conform căreia prietenia dintre cele două ţări depinde de faptul, că Uniunea Populară Maghiară "câştigă prin luptă" egalitatea în drepturi în România democratică. Ar fi de asemenea foarte curios, dacă în locul Partidului Comunist Român, Uniunea Populară Maghiară şi maghiarimea din Ardeal ar conduce crearea şi consolidarea legăturilor de prietenie. Desvoltarea comună în valea Dunării alături de prietena noastră, Uniunea Sovietică - aceasta este o dublă ironie titoistă-rajkistă la adresa Marei Uniuni Sovietice. Pe deoparte ei caută ca cetitorul să bănuiască iniţiativa sovietică în problema federaţiei dunărene, iar pe de altă parte folosesc expresia grotească de "partea prietenească a Uniunii Sovietică", în loc să folosească expresia justă "alături de prietenească Uniune Sovietică". Această expresie e grotească şi comică. Deoarece apelul a fost întocmit de oameni, care au "un simţ bun pentru stil", folosirea acestei expresii grotesce nu este întâmplătoare. Este deasemenea curioasă expresia următoare din acest aliniat: "eliminând din Ardeal aţâţarea antipopulară şi ameninţarea cu războiul din partea imperialismelor străine, care ameninţă deopotrivă popoarele noastre." De ce vor să elimine numai din Ardeal influenţa "imperialismelor străine"? Partea României care nu aparţine Ardealului, nu i-a interesat pe domnii Banyai? Sau au fost deja atât de siguri în înfăptuirea autonomiei Ardealului? Sau au folosit după conferinţa de pace aceste alegeri, drept ocazie de a porni din nou cu tendinţele şi planurile cu privire la autonomia Ardealului. Ori Ardealul constitue partea cea mai înaintată, cea mai culturalizată a României? Pentrucă am auzit şi această afirmaţie la Cluj. In tot cazul conducătorii diferitelor şcoli de îndrumători ale UPM - preoţi şi intelectuali naţionalişti - au avut apoi misiunea ulterioară de a răspunde la aceste întrebări. Tocmai din acest motiv şi-au redactat în forma aceasta rafinată şi otrăvitoare ape-

lui lor electoral, pentruca cercurile naţionaliste maghiare ale viclenilor politicieni "gentry" să-şi poată continua mai uşor şi mai îndrăzneţ pe baza acestui document ataşarea lor naţionalistă, în noile condiţii "democratice".

Sau poate au înţeles şi "imperialism sovietic" prin expresia de "imperialisme străine"? Este foarte posibil, deoarece în 1946, după excluderea lui Jordaky pentru naţionalism din Partidul nostru la Cluj s,a răspândit între altele şi svonul, că Jordaky a fost exclus, deoarece pentrucă a vrut autonomia Ardealului şi deoarece a pornit lupta susţinând că în interesul rezolvării sănătoase a problemei Ardealului este nevoie, ca trupele sovietice de ocupaţie" să fie înlocuite în Ardeal cu trupe anglo-americano-sovietice.

La aliniatul 26 cetim: "in felul acesta contribuim la pacea trainică, care asigură desvoltarea ambelor popoare, pe drumul colaborării str nse culturale, economice şi politice". Deci o contribuţie separată şi specială maghiară, sau o contribuţie specială a Uniunii populare maghiare în Rom nia la pacea trainică? Curios! Contribuţie la aceea pace trainică, care asigură desvoltarea liberă a ambelor popoare. Iarăşi două popoare componente ale Statului în România; aceste două popoare colaborează numai strâns în domeniul culturii, economiei şi politicii. Si în domeniu politic? Deci nu este o avantgardă comună, Partidul Comunist Român? Sau poate Uniunea Populară Maghiară ar fi avantgarda separată şi specială a "poporului maghiar" în România? Si această avantgardă, avantgarda maghiară colaborează pe plan politic cu Partidul Comunist Român, avantgarda poporului Român? Colaborează numai? UPM nu este condus de Partidul Comunist?

La aliniatul 27 putem ceti: "Plugari maghiari! Luptăm pentruca gospodăriile voastre, bazate pe proprietatea privată a pământului, să se întărească şi pentru ca să se desvolte prin procurarea de noui unelte agricole şi cu noui vite. In acest scop, vrem să vă

00066

venim în ajutor prin cuceirea unor credite eftine şi pe termen lung. Ne vom strădui ca preţurile produselor agricole să câştige un echilibru just."

Banda lui Banyai din Uniunea Populară Maghiară luptă, se răfuieşte. Dar împotriva cui? Impotriva Armatei Roşii? Impotriva Partidului Comunist? De ce trebuia să accentueze în mod atât de demonstrativ întărirea gospodăriilor pe baza proprietăţii private a pământului? In locul acestei afirmaţii cu un caracter desăvârşit horthist, ar fi putut să exprime şi în alte forme faptul, că pe timpul alegerilor din 1946 noi nu am pus problema colhozurilor a colectivizării agriculturii. Ei au vrut să documenteze altceva cu această afirmaţie cu caracter horthist. Au vrut să spună că Uniunea Populară Maghiară trebue să lupte chipurile împotriva Uniunii Sovietice şi a Partidului Comunist Român pentru gospodăriile care se bazează pe proprietatea privată a pământului. Căci agitatorii Uniunii Populare Maghiare au aţâţat împotriva Partidului Comunist de ex. totdeauna cu lozinca "nu intraţi în Partidul Comunist, nu votaţi pentru Partidul Comunist Român, pentrucă comuniştii sunt duşmanii proprietăţii private asupra pământului". In comunele Ditrău şi Lazărea i-au şi izgonit odată cu bătaia - în sensul cel mai propriu al cuvântului - pe membri noştri din celulă dela adunarea electorală a Uniunii Populare Maghiare. Cazuri asemănătoare s,au întâmplat în multe regiuni ale ţării. Este deci limpede că au descris din motive de provocare în forma această horthist-szalaşistă lupta dusă de Uniunea Populară Maghiară în interesul "întăririi gospodăriilor bazate pe proprietatea privată asupra pământului."

Nu ştiu pentru ce era nevoie de apelul separat "Plugari maghiari!", atunci când întregul apel începe cu cuvântul "Maghiari!" Este limpede că şi acest lucru a fost făcut cu scopul otrăvirii naţionaliste.

Bineînţeles din întregul aliniat, care se adresează plugarilor maghiari, se înţelege, că Uniunea Populară Maghiară este stat în stat, Uniunea Centrala Populară Maghiară emite în România măsuri guvernamentale în chestiunea intereselor economice speciale ale plugarilor maghiari.

Aliniatul 28 spune astfel:

"Muncitori maghiari! Sprijinim lupta socială a partidelor şi sindicatelor voastre, vrem să câştigăm prin luptă, ca să fiţi reprimiţi în toate acele uzine şi întreprinderi de unde v,a izgonit regimul şovin din cauza naţionalităţii voastre depe timpuri. Vom sta alături de voi c nd se va da ţării noua legislaţie a muncii, pentruca nici un muncitor să nu fie desavantajat din cauza originii şi limbii sale."

Deja, felul în care se adresează acest apel "muncitorilor maghiari", conţine o tendinţă gravă de intoxicare, de descompunere a conştiinţei de clasă, apelul vorbind mereu numai despre Maghiari. Dar lasă să fie aşa, căci acest aliniat conţine chestiuni mult mai mârşave.

Centrala Uniunii Populare Maghiare, ca "forţă conducătoare" sprijină cu mărinimie luptele sociale ale partidelor şi sindicatelor muncitoreşti. Cuvântul "sprijină" - vorbindu-se doar aşa simplu despre "lupte sociale" - are în această expresie un caracter clar: parcă Centrala Uniunii Populare Maghiere ar fi organizaţia politică conducătoare din România. Acest "muncitori maghiari" este o mârşavă expresie contrarevoluţionară.

Tovarăşi, majoritatea cuvintelor maghiare are două sau trei sensuri delicate. Aci, folosirea cuvântului "sprijină", în forma în care apare ea în apel, arată într,un mod care nu se poate înţelege altfel, că partidul clasei muncitoare este organul mai slab, iar Uniunea Populară Maghiară conduce. In acest aliniat banda lui Banyai termină în două cuvinte Partidul Comunist Român, darscrie 6 r nduri despre uriaşa luptă de îndrumare a Uniunii Populare Maghiare întru apărarea interselor "clasei muncitoare maghiare" - făcând acestea cu ştirea şi consimţământul tovarăşului Vasile Luca.

Imposibil ca tov. Vasile Luca, singurul membru al secretariatului, care cunoaşte limba maghiară, să nu fi cetit un document politic, atât de important. Aci, tov. nu este vorba numai despre "unitatea maghiară fără de principii", ci despre un lucru mult mai grav. Despre o crimă contrarevoluţionară, antisovietică, burghezo-naţionalistă gravă politică.

Pentrucă, ceeace nu poate să înfăptuiască Partidul Comunist Român, va realiza Uniunea Populară Maghiară. Se pare că Partidul Comunist Român este un partid românesc şovin, care neglijează întru totul "interesele muncitorilor maghiari". Trebue să vină Uniunea Populară Maghiară, să câştige prin luptă "reprimirea muncitorilor maghiari în toate acele uzine şi întreprinderi, de unde i-a izgonit regimul şovin depe timpuri, din cauza naţionalităţii lor". Faţă în faţă cu Partidul Comunist Român, Uniunea Populară Maghiară va sta alături de muncitorii maghiari când se va vota noua legislaţie a muncii, pentruca nici un singur muncitor să nu fie desavantajat din cauza originii sau a limbii sale. Reese din acest pasaj, că Partidul Comunist Român are în proiect asemenea proiecte ale legislaţiei muncii, care oprimă muncitorii de naţionalitate şi limba maternă maghiară. Aceasta înseamnează un brutal şi provocator arac burghezo-naţionalist împotriva partidului leninist-stalinist.

Scopul este totodată descompunerea conştinţei de clasă a muncitorului maghiar.

Scopul principal este de a face din muncitorul maghiar cu orice preţ un naţionalist. In loc de internaţionalismul proletar, mătrăgună burghezo-naţionalistă maghiară. Si din păcate această propagan a Uniunii Populare Maghiare a avut efect, mai ales în mijlocul unei părţi a maselor muncitoare mag din Ardalul de Nord, care au muncit la locurile lor de muncă timp de 4 ani, sub influenţa unei sălbatece atţări naţionaliste, exercitate de către organizaţia pseudomuncitorească fascistă "Centrala Naţională a Muncii". Banditii contrarevoluţionari au obţinut deci unele succese în mijlocul unei părţi destul de considerabile a maselor muncitoare din Oradea, Cluj, Tg.Mureş.

00063

La aliniatul 29 cetim:

"Mici meseriaşi maghiari! Revendicăm pentru voi comenzi de Stat, o reprezentare naţională proporţională la autorităţile industriale, cooperare liberă pe baza asocierii voluntare."

Si acest pasaj constitue o sălbatecă manifestare burghezo-naţionalistă. Câştigarea prin luptă a comenzilor de Stat!! Dar mai ales următoarea expresie: "reprezetare naţională"! In 1948 această expresie era progresistă, când suna din gura lui Kossuth şi Petofi, sub asuprirea imperială austriacă, în timpul încercării revoluţionare maghiare burghezo-naţionaliste. Dar în 1946, împotriva Partidului Comunist Român aceasta este o manifestare nu numai anacronistică ci şi fascistă turbată.

La aliniatul 30 cetim următoarele: "Invăţători, profesori, funcţionari şi liberi profesionişti maghiari! Continuăm lupta noastră pentru ca să fiţi încadraţi în mod drept, pentru ca să puteţi participa la viaţa publică proporţional cu numărul naţionalităţii noastre. Dorim să ajutăm progresul vostru prin câştigarea prin luptă a remuneraţiei corespunzătoare şi vrem să asigurăm succesul vostru în domeniile libere ale muncii pe baza celei mai desăvârşite egalităţi."

Iarăşi aţâţare naţionalistă pentru uzul conducătorilor şcolilor de îndrumători ale UPM. Centrala "naţional-revoluţionară" a Uniunii Populare Maghiare îşi continuă lupta ("continuăm lupta noastră!") pentru încadrarea dreaptă bineînţeles numai a învăţătorilor şi profesorilor maghiari".

Ce vor să spună prin aceasta membrii bandei lui Banyai? Sprijină acţiunile şovine pasive şi de multe ori active a învăţătorilor şi profesorilor maghiari, de sabotare a legilor României democratice. Trebue să se ştie de ex. aşa zisele examene de "capacitate" erau obligatorii pentru toţi profesorii din Ardealul de Nord, care nu le-au depus încă în mod legal. Profesorii români şi maghiari trebuiau se depună deopotrivă acest examen, dacă a vrut să fie just "incadrat" şi "definitivat". Dar tocmai în urma aţâţărilor bandei lui Banyai, o bună parte a profesorilor maghiari nu s'a prezent la aceste examene, care au fost de altfel depuse foarte uşor de către toţi cei cari s'au prezentat. De ce au aţâţat banda lui Banyai şi "organele maghiare de învăţământ", ca profesorii maghiari să nu se prezinte la examene? Pentruca să aibe mereu posibilităţi pentru aţâţare naţionalistă în special în mijlocul personalului didactic maghiar. Eu nu spun pentru nimic în lume că în 1945-46 nu au existat la Ministerul Educaţiei Naţionale bandiţi şovini reacţionari r mâni. Dar nu ei au sabotat problema încadrărilor şi a examenelor,

00079

ci "organele maghiare de învăţământ" de sub influenţa Uniunii Populare Maghiare. Aceste "inspectorate maghiare", în loc să fi dat un ajutor concret în interesul reeducării democratice a personalului maghiar de învăţământ, au devenit din contra citadele ale naţionalismului maghiar, infectând de aci învăţătorii şi profesorii maghiari cu "sprijin din partea Statului" şi cu mătrăgună fascistă-clericală. De ce vrea banda lui Cziko şi Banyai să menţină şi azi în cadrul Ministerului Învăţământului serviciul, direcţiunea sau consilieratul naţionalităţilor? De ce mai este necsar acest lucru astăzi, mai ales după ce şi tov. Buican ela minister? De ce vor alde Cziko şi Banyai să construiască din "secretariatul general" al învăţământului maghiar un "secretariat general" sau o "direcţiune" a naţionalităţilor, a 15 naţionalităţi? Nu încape nici o îndoială că vor să aibe în mână şi pe mai departe un organ care este astăzi mult m i larg, decât a fost secretariatul general al învăţământului maghiar al lui Felszeghy. Esenţa este, ca să poată efectua o aţâţare burghezo-naţionalistă nu numai în sânul corpului didactic maghiar ci şi în sânul corpului didactic a încă 14 naţionalităţi. Deoarece acest lucru se face la acest "serviciu separat al naţionalităţilor". Tovarăşi! Nu este de loc nevoie de acest serviciu separat de naţionalitate, nu numai pentrucă acest consilierat se află în mâinile bandei lui Banyai şi Cziko, ci nici din alt punct de vedere. Un consilierat separat de naţionalitate face să crească şi la tovarăşii conducători relativ buni devierea burghezo-naţionalistă din rămăşiţele burghezo-naţionaliste. Desfiinţaţi tovarăşi, vă rog, vă implor să desfiinţaţi cât mai repede acest serviciu de naţionalitate. Este un obstacol uriaş în această formă de azi în munca noastră dela minister. Să nu permiteţi să existe şi pe mai departe ca o rană cu puroiu un minister separat al problemelor naţionalităţilor, un organ care îndeplineşte rolul unui Minister al Învăţământului Naţionalităţilor pe trupul Ministerului nostru. Prezenţa unei direcţiuni ori consilierat separat de naţionalitate are o influenţă politică foarte nefavorabilă şi tulburătoare asupra funcţionarilor români ai ministerului. Şi funcţionarii cinstiţi români cred, că ei nu trebue să arate o atenţie specială pentru rezolvarea problemelor de învăţământ ale naţionalităţilor într'o formă şi cu un <u>caracter identic</u> cu cel al rezolvării problemelor româneşti de învăţământ. Adică, - să nu fie nici o neînţelegere! funcţionarii români nu trebue să acorde o atenţie mai specială problemelor de învăţământ ale naţionalităţilor ca problemelor româneşti de învăţământ. Deoarece azi nu mai sunt asemenea probleme de învăţământ <u>speciale</u> ale naţionalităţilor, pe care nu le-ar putea rezolva în

00071

Dardin păcate, elemente naţionaliste, pot să facă agitaţie încă şi azi cu sprijinul lui Cziko şi Banyai în mijlocul în mijlocul cadrelor funcţionăreşti române, cinstite şi bineintenţionate, susţinând că nu trebue să se îngrijească de şcolile cu limbă de predare a naţionalităţilor, deoarece există un organ special al naţionalităţilor, organul lui Cziko, care luptând pentru "autonomia culturală a naţionalităţilor şi păstrând această autonomie până astăzi în cadrul Ministerului Invăţământului, rezolvă orice problemă de învăţământ de naţionalitate. Deci, însăşi existenţa consilieratului naţionalităţilor conturbă, chiar şi fără nici o agitaţie naţionalistă, munca cadrelor funcţionăreşti române, cinstite şi bineintenţionate. Ele se tem, să nu comită greşeli pentru care vor putea să fie consideraţi şovinişti. Trebue să se ştie că Cziko are grijă, să manifeste o atitudine teroristă corespunzătoare faţă de funcţionarul român, care greşeşte eventual. Totodată, existenţa unui asemenea consilierat separat al naţionalităţilor uşurează în cercul corpului didactic din şcolile provinciale cu limba de predare a naţionalităţilor menţinerea şi în viitor a ideii şi principiului separării naţionale, chiar dacă această separare este numai culturală. Existenţa unui consilierat sau a unei direcţiuni separate a naţionalităţilor în cadrul Ministerului învăţământului nu este numai inutilă, ci şi dăunătoare, accentuez, dăunătoare din punct de vedere politic. Fiecare funcţionar, fiecare director din cadrul acestui minister trebue să lucreze în aşa fel, ca să nu facă deosebire între şcolile cu limba de predare română sau a naţionalităţilor. Iar prezenţa tov. Buican, constitue suficientă garanţie că vor fi demascate toatedevierile şovine române - sau dacă vrea Cziko, sioniste - care se manifestă în dauna şcolilor naţionalităţilor. Iar în ceeace priveşte învinuirea, că în minister nu sunt "cadre maghiare", tovarăşi, aceasta ste o minciună, o minciună sfruntată. Niciodată nu au fost atâtea "cadre maghiare" în ministerul învăţământului. De ex. Bogdna Tiberiu, Conache Clara, Bolkas Augustin, Toth Imre, Ney Andrei, Ziman Istvan, Kun Suzi etc. Că nu sunt cadrele Uniunii Populare Maghiare? Asta e altă mâncare de peşte. Trebue numai să ne bucurăm că nu au trecut prin aceea infecţie burghezo-naţionalistă, prin care trec cadrele Uniunii Populare Maghiare.

Tovarăşi! In interesul desvoltării în spirit sănătos şi unitar a învăţământului nostru, vă rog, ca acest "Consilierat" al naţionalităţilor să fie imediat suspendat. Cer acest lucru, atât în calitate de "cadru al Uniunii Populare Maghiare" şi în calitate de membru în Comitetul Central al Uniunii Populare Maghiare.

00072

Inainte de a merge mai departe, aş vrea să mai spun aci ceva. Acum câteva zile, aproximativ cu 2-3 săptămâni în urmă, Cziko a remarcat, printre altele, din cauza unei oarecare supărări, că lui nu-i place munca la Ministerul Invăţământului, căr vrea să lucreze - dacă i s,ar da posibilitate să aleagă - la Ministerul Adacerilor Externe. Această afirmaţie a făcut-o după ce m,a făcut s să înţeleg în prezenţa a mai multor persoane bănuiala lui, că am decăzut în aşa măsură încât am devenit informatorul tov, Buican. Este deci foarte posibil că a făcut această afirmaţie cu un scop provocator. Dar poate că nu. Este posibil, că această adunătură se gândeşte într,adevăr să-l întroducă prin contrabandă pe Cziko să muncească lângă tov. Ana Pauker. Poate numai pentru a compromite pe tov. Ana Pauker, dar este posibil că scopul să fie cu mult mai josnic. Credeţi-mă, tovarăşi! Nu sunt sperios faţă de bandiţii reacţionari, dar eu totuşi mă tem pentru tov. Ana Pauker. Mă tem pentru ea, deoarece o iubesc şi o stimez foarte mult pe tov. Ana Pauker, ca pe un mare cadru stalinist al Partidului nostru. Tovarăşi, aceasta nu este sentimentalism, ci convingere comunistă. O iubesc pe tov. Ana Pauker cu aceeaşi patimă comunistă, revoluţionară, cu care aş urî de ex. pe tov. Teohari sau Luca, dacă Comitetul Central al Partidului Bolşevic i-ar demasca în faţa noastră ca pe nişte cadre titoiste, ~~antikomunisten~~ antistaliniste. (Original fraza a fost compusă în felul următor: "O iubesc pe tov. Ana Pauker cu aceeaş patimă comunistă, revoluţionară, cu care aş urî-o pe dânsa, dacă Comitetul Central al Partidului Bolşevic ar fi demascat-o în faţa noastră, ca pe un cadru titoist, antistalinist." Nota traducătorului.)

[redacted]

Buc.
00072

[redacted]

[redacted]. Fără îndoială, fiecare element reacţionar o urăşte cu cea mai mare patimă pe tov. Ana Pauker. Iar fracţioniştii noştri au prezentat-o pe tov. Ana Pauker, ca fiind în Secretariat elementul, care închide ochii în faţa familiarismului nesănătos, mic-burghez şi [redacted] intelectual şi care nu e destul de vigilent faţă de sionism. Şi care din cauza acestor greşeli grave se află bineînţeles în minoritate şi foarte natural se izolează în cadrul Secretariatului de acele cadre muncitoreşti sănătoase, cum ar fi tov. Gheorghiu-Dej, Luca Vasile şi Teohari Georgescu.

Tov. Ana Pauker este deci, conform afirmaţiilor fracţioniştilor josnici elementul nesănătos intelectual-micburghez, faţă de cadrele muncitoreşti sănătoase. Aşa au prezentat-o fracţioniştii, cu asemenea metode mâşave şi rafinate au luptat împotriva tovarăşei staliniste, Ana Paker.

Dacă tovarăşii Dimitrov şi Rakosi au stat în calea banditilor imperialişti, atunci tov. Ana Pauker la stă cu atât mai mult în cale, îi zădărniceşte planurile. Nu este deci nevoie de un creer nebun să ne gândim şi la o asemenea posibilitate. Adică la acel plan imperialist, s'o nimicească din punct de vedere fizic pe tov. Ana Pauker. Acest svon reacţionar [redacted]
Ana Pauker şi despre proximul deces al tov. Ana Pauker, constitue fără discuţie un semn, că va trebui să purtăm în mod accentuat

00074

grija tovarăşei Ana Pauker, deoarece eventual vor s'o ucidă pe tov. Ana Pauker.

Dacă tov. Kirov a fost omorît la 19 ani după victoria Revoluţiei din Octombrie, atunci repet, tovarăşii nu trebue să mă considere nebun, dacă am ajuns la aceste concluzii în legătură cu svonurile reacţionare şi cu faptul că Cziko face ochi frumoşi spre Ministerul de Externe. Dacă Cziko şi banda lui ştiu să urească atât de mult pe mine şi pe alţii, elemente cu sarcini mici în politică şi în aparatul de stat, dacă sunt în stare să atace cu o furie nebună pe tovarăşii Chişinevschi, Roller, Benari şi Buican, atunci aceşti agenţi imperialişti, fascişti, titoişti şi fracţionişti urăsc fără îndoială de moarte pe tov. Ana Pauker.

Această ură de moarte faţă de tov. Ana Pauker nu!!!! este antisemitism, repet şi accentuez: nu este antisemitism!!!! Această ură de moarte se îndreaptă prin tov. Ana Pauker împotriva Uniunii Sovietice, împotriva poporului rus, împotriva Partidului Bolşevic, împotriva Marelui Stalin. Cu multe ocazii am arătat manifestările concrete antisovietice, antiruse şi antisovietice ale cercurilor naţionaliste. Deja în cursul anului 1949 au apărut în judeţul Trei Scaune şi la institutul medical din Tg. Mureş manifeste, care vorbesc despre un front unic fascist, împotriva comuniştilor.

Pentru nimic în lume nu vreau să subapreciez uriaşul pericol al antisemitismului în actuala situaţie politică. Dar în cazul urii fracţioniste-fasciste împotriva tov. Ana Pauker nu!! este vorba despre antisemitism, ci despre antisovietism, antistalinism. Acum când se pune la ordinea de zi cucerirea puterii mondiale pentru cauza comunismului, sub conducerea Partidului Bolşevic şi al Marelui Stalin, furia duşmanilor noştri nu devine însutită, ci creşte cu milioamele, să păzim deci, să păzim cu grijă marele nostru cadru conducător stalinist, tov. Ana Pauker.

[redacted]

[redacted]

Dar şi acest lucru îşi găseşte explicaţia. A trebuit să lucrez lângă asemenea "tovarăşi" de dreapta, încât s'a desvoltat în mine vigilenţa exagerată şi un stângism periodic. Fără să fiu stângist. Pentrucă orice părere de stânga într'o problemă dar dacă forul superior de Partid sau al aparatului de Stat decide altfel, eu execut această decizie, chiar dacă nu sunt convins de loc despre justeţea ei. In consecinţă tovarăşi, eu nu!! sunt stângist în executare, aşa încât este clar că nu pot fi numit nici deviator de ~~dreapta~~ stânga. Deviator de stânga este acela, care ~~nu este~~ stângist şi în executare. Tovarăşii Mogyoros Alexandru şi Mogyoros Estera îmi sunt martori că eu sunt foarte uşor de condus. Cu toate că atunci când am fost cu ei, am avut"o părere şi mai stângistă" ca azi. Totuşi am putut să mă conducă uşor, executând cu entuziasm toate directivele lor.

Este adevărat, am avut o manifestare foarte urîtă, într'adevăr stângistă şi antipartinică în campania electorală din 1946, despre care tov. Mogyoros nu ştie. Fapt este că am executat în modul cel mai fidel directivele centrale în legătură cu alegerile în judeţele Trei Scaune, Ciuc şi Odorheiu. Anume, ca şi comuniştii din Secuime să-şi dea votul lui Kacso şi camarazii săi, Uniunii Populare Maghiare şi nu!!! Blocului, în care figura şi Partidul Comunist Român.

00076

Mogyoros Alexandru şi Mogyoros Eszter, precum şi secretarii judeţeni de Partid din Ciuc, Trei Scaune şi Odorheiu îmi sunt martori că nu! am sabotat campania electorală a Uniunii Populare Maghiare, ci am lucrat cu însufleţire în interesul candidaţilor Uniunii Populare Maghiare. Eu am citit şi am urît din suflet această mătrăgună electorală a UPM, acest burghezo-naţionalism concentrat, împreună cu toate lozincile sale. Deoarece toate materialele electorale, toate broşurile, afişele şi manifestele UPM mişunau de manifestările burghezo-naţionaliste, deseori şi horthiste. Eu mi-am încleştat degi fălcile, am lucrat şi ampus pe alţii să lucreze. Dar nu am votat Uniunea Populară Maghiară!

Aceasta a constituit stângism în executare. M'am ţinut rigid de directiva tovarăşului Mogyoros, ca împreună cu Csiki, secretar din jud. Odorheiu, să nu ne mişcăm în ziua alegerii dela sediul judeţean al Partidului. Am stat pe rând la telefon, iar în timp ce ce Csiki a fost supărat că nu a putut să voteze, eu m'am bucurat că nu am votat. Aceasta a fost stângism. Este adevărat că nu am votat pentru UPM-ul cu program naţionalist burghez, dar am sabotat în gând o directivă centrală şi m'am bucurat că am un motiv formal să nu votez. Eu repet, a fost stângism. Dar totodată aceasta este o dovadă concretă asupra faptului ce frământări a provocat lista independentă a UPM, ce frământări grave politice şi ideologice am cauzat ea în rândurile cadrelor medii de Partid din Secuime, care şi-au dat seama eventual de otrava burghezo-naţionalistă.

Nu am vorbit până în prezent nimănui despre această manifestare stângistă a mea. Se pune întrebarea, de ce n'am luptat împotriva acestei murdării burghezo-naţionaliste? Am încercat, dar alde Balogh Edgar, Kurko Gyarfas, acoperindu-se cu numele tovarăşului Vasile Luca, mi-au închis gura. Natural, eu nu am vrut să fac în 1946 o fracţiune împotriva tovarăşului Vasile Luca. Şi atunci nu a fost încă Rezoluţie în problema iugoslavă, nu a existat "Pentru pace trainică, pentru democraţie populară", deci am tăcut şi am strâns documentele în legătură cu manifestările naţionaliste.

Să ne întoarcem acum la alineatul 3o al apelului Uniunii Populare Maghiare, unde pe lângă încadrarea justă a personalului didactic maghiar banda lui Banyai dela Uniunea Populară Maghiară îşi fixează drept sarcină "de luptă" şi sarcina, ca profesorii şi învăţătorii maghiari "să poată participa la viaţa publică proporţional cu numărul naţionalităţii noastre." Dar ce fel de grave

00077

expresie şovină e aceasta, ca să participe la viaţa publică proporţional cu numărul naţionalităţii noastre. Deoarece Partidul Comunist Român nu a fost mâhnit şi nu ar fi mâhnit, dacă profesorii şi învăţătorii maghiari ar exercita sau ar fi exercitat o activitate publică "progresistă" cu mult peste proporţia numerică a naţionalităţii lor. Impotriva cui luptă banda lui Banyai din UPM pentru asigurarea participării la viaţa publică?

Căci tocmai aceasta a fostmeajunsul, că la îndemnul Bandei lui Banyai corpul profesoral şi învăţătoresc maghiar s,a situat în parte pe o poziţie în parte pasivă, în parte activă horthistă, naţionalistă, refuzând să participe la viaţa publică a democraţiei româneşti, dacă această viaţă publică a fost condusă de cptre Partidul Comunist Român. Ce fel de provocare horthistă, ipocrită este deci această frază, băgată de către banda lui Banyai în apel.

Ei spun mai departe că "asigurăm progresul vostru prin câştigarea prin luptă a remuneraţiei corespunzătoare şi vrem să asigurăm succesul vostru în domeniile libere ale muncii pe baza celei mai desăvârşite egalităţi".

Reiese din această frază că remuneraţia profesorilor şi învăţătorilor nu este corespunzătoare, deci banda lui Banyai ataţă. Dar totodată nu se scrie că învăţătorii şi profesorii români nu beneficiază de loc de o remuneraţie mai bună, ca colegii lor maghiari. Deci cum vrea banda lui Banyai să câştige prin luptă o remuneraţie mai bună, separat pentru învăţătorii şi profesorii români. Acest lucru e în mod clar imposibil. Iar dacă nu reuşeşte câştigarea remunaraţiei maibune, nu e niciun păcat! Banda lui Banyai se bucură numai, pentrucă a fabricat din nou o revendicare naţionalistă în plus. Poate să ataţe şi mai bine în continuare, prin reţeaua de învăţământ a lui Felszeghy. Banyai este profesor, care nu a executat niciodată cei cinci ani, care i-au fost afirmativ agăţate în gât de către reacţiune în forma unei condamnări la închisoare. Ar fi interesant să se afle de ce a scăpat tov. Banyai aşa de uşor de ispăşirea pedepsei. De ce au fost aţa de indulgenţi faţă de Banyai clica lui Maniu Brătianu, Tătărescu şi reacţiunea mxx regală, faţă de acelaş Banyai Laszlo, care în 1946, la doi ani după eliberare face pe maghiarul grozav. Deci Banyai, aşa cum afirmă colaboratorul lui, Balogh Laszlo, conferenţiar din Tg. Mureş, nu şi-a ispăşit cei cinci ani, dar acum face pe luptătorul antifascist care a suferit, cu toate că după afirmaţiile lui Balogh, nici nu a suferit aşa de mult. Ar fi interesant şi util să se cerceteze acest lucru.

Aliniatul 31 al apelului sună astfel: "Femei maghiare! Luptaţi alături de noi pentru deplina voastră egalitate politică în drep-

00078

turi. Fiţi pretutindeni alături de bărbaţi la lecuirea rănilor de război şi a revendicărilor de naţionalitate şi luaţi parte din lupta poporului maghiar, mai ales în domeniul social în conducerea asistenţei mamei şi a sugacilor." Reese din acest aliniat că totum-factum-ul reprezentat prin banda lui Banyai cucereşte egalitatea în drepturi a femeilor maghiare, bineînţeles <u>independent</u> de organizaţia de masă democrazică şi antifascistă a femeilor romănce. Cred de asemenea că vorbind despre lecuirea rănilor de război şi a revendicărilor naţionale, nu se exercită cel mai educativ efect pe lini noastră asupra femeilor maghiare, mai ales dacă ne gândim că această parte a apelului a fost prelucrată ca teză în întreaga ţară de către organizaţiile de femei ale Uniunii Populare Maghiare. Din păcate nu putem spune că preotesele şi dăscăliţele maghiare, din ale căror rânduri au eşit în mare parte conducătoarele organizaţiilor de femei ale UPM ar fi putut să dea maselor femeilor maghiare o educaţie democratică pe baza acestor teze, adică a acestei părţi a apelului. Este o mătrăgună naţionalistă şi aceea parte a apelului, care se adresează femeilor. A vorbi despre rănile războiului fără a condamna pe horthişti, fără a stigmatiza xxxxxxxxxxxxxxxxxxx pe conducătorii maghiari din Romănia este o <u>ascuţită manifestare antisovietică</u>. Pentrucă din cauza criminalului război antisovietic mulţi ostaşi din armata lui Horthy se aflau în prizonierat sovietic, mulţi soldaţi ai lui Horthy au murit în războiul antisovietic. Deci rănile războiului, amintite aşa domol, fără comentar, sunt interpretat fără îndoială de către masele femeilor maghiare, cu un nivel politic nedesvoltat, în sens antisovietic. Aşa a procedat banda lui Banyai, tocmai din acest motiv a redactat partea apelului, care se adresează femeilor în felul acesta viclean. Scopul ei a fost să adâncească antisovietismul în femeile sovietice, care educă copiii. Totodată au avut bineînţeles grijă ca femeia maghiară să nu vadă nimic pozitiv, afară de revendicările naţionalităţii. In consecinţă, la doi ani după eliberarea de către Armata Roşie, femeia maghiară nu a primit nimic. Care Armata Sovietică nu a eliberat în România şi femeile maghiare? Dar lupta de doi ani a Partidului Comunist Român nu a dat nimic femeilor maghiare? Lupta Armatei Sovietice şi a Partidului Comunist Român a adus femeilor numai revendicări naţionale şi răni de război?? A trebuit să vină Uniunea Populară Maghiară să câştige totul prin luptă pentru femeile maghiare, însă începând numai dela alegerile din 1946. Acest aliniat constitue o mârşavă provocare antisovietică şi antipartinică a bandei lui Banyai. Bineînţeles în domeniul social şi al asistenţei mamei şi a sugacilor poporul maghiar va trebui să lupte în mod separat. Dar împotriva cui?

Impotriva Partidului Comunist Român sau a UFAR-ului? De ce trebue trebue să lupte poporul maghiar (din întâmplare popor?) în România separat în problemele sociale şi în domeniul asistenţei mamei şi a sugacilor?

Aliniatul 32 sună astfel: "Tineri maghiari!" Luptaţi cu noi pentru universitatea voastră populară, pentru asociaţia voastră sportivă, pentru căminele voastre culturale dela sate şi oraşe. Să ajutăm libera manifestare a talentelor dela sate şi oraşe, precum şi alegerea profesiunii fără deosebire de sex, fiecăruia conform dorinţei sale îndreptăţite. Să asigurăm să primiţi în mod proporţional din bursele, internatele şi echipamentul sportiv destinat studenţilor, ucenicilor şi tinerilor plugari, precum şi din alte bunuri. Să luptăm pentruca tinerii maghiari care fac serviciul militar să aibe acelaş tratament ca şi tovarăşii lor români."

Iat o nouă pildă rafinată clasică a aţâţării şovine. Totodată o aţâţare ascunsă dar bineperceptibilă, antisovietică. Deorece nici aci nu găsim nimic pozitiv, ceeace "tineretul maghiar" ar putea să mulţumească trupelor eliberatoare ale Armatei Sovietice. Sau ceeace ar putea să mulţumească Partidului Comunist Român. Parcă nu s'ar fi întâmplat nimic după 23 August 1944, parcă tineretul maghiar s'ar fi înfundat în împrejurări mai proaste ca pe vremuri. Iar dacă unii tineri maghiari, zăpăciţi de propaganda comunistă ar fi de altă părere, baba lui Banyai îi va lămuri prin apelul electoral al Uniunii Populare Maghiare: Tânăr maghiar, până în decembrie 1946 nu ai primit nimic, noi, Uniunea Populară Maghiară îţi vom asigura totul! Iar dacă nu, Românii sunt de vină. Iarpentrucă nu există nici un fel de realizare pentru tânărul maghiar, să vedem pentru ce "luptă" Uniunea Populară Maghiară. Mai bine zis cu ce aţâţă banda lui Banyai? Problema universităţii populare am analizat-o mai demult în legătură cu o circulară a Uniunii Populare Maghiare. Următoarea aţâţare o constitue problema asociaţiilor sportive. Centrala Uniunii Populare Maghiare luptă pentru asociaţii sportive maghiare separate. Dar banda lui Banyai merge mai departe promiţând tineretului maghiar cămine culturale separate la oraşe şi la sate. Ca nu cumva tineretul maghiar să fie educat împreună cu cel român. Banda lui Banyai lămureşte tineretul maghiar că în democraţia română nu există posibilitatea liberei manifestări a talentelor dela oraşe şi sate. UPM-ul va asigura această manifestare liberă. Bineînţeles că nu există nici libertate alegerii profesiunii conform dorinţei îndreptăţite a tânărului maghiar. Cuvântul îndreptăţit este bţgat aci din nou cu scopul unei provocări brutale naţionaliste. După cum se vede Armata Roşie şi

00089

şi Partidul Comunist Român au răpit tineretului maghiar până şi posibilitatea de a-şi alege în mod liber profesiunea. Zecile de mii de tineri maghiari află din apel că nu primesc în mod proporţional din internatele, bursele, echipamentul sportiv şi din alte bunuri, cuvenite studenţilor, ucenicilor şi tinerilor plugari. Ce însemnează acest lucru, dacă nu cea mai brutală otrăvire fascistă a sufletelor? Fasciştii lui Banyai au infectat în felul acesta timp de ani de zile sub masca democraţiei tineretul maghiar cu un rafinament fascist viclean. Orice a primit tânărul maghiar, să afle că nu a primit în mod proporţional şi că tinerii români au primit nemăsurat mai mult.

S'au îngrijit cu o deosebită atenţie ca tinerii 1)studenţi, 2)ucenici şi 3) plugari să ia la cunoştinţă faptul că sunt oprimaţi. "Din întâmplare" aci se situiază la primul loc tineretul studios în loc de cel sătesc. Dar bineînţeles nici măcar din întâmplare nu au pus ucenicii în frunte. Această bandă a lui Banyai din Uniunea Populară Maghiară este o avantgardă curioasă.

Ultima propoziţiune din acest aliniat adresat tinerilor, constitue o aţâţare împotriva armatei române democratice. Ce fel de provocare grosolană este aci, o ştim numai noi, activişti de Partid din Secuime, din regiunea Mureş. Deoarece reacţiunea maghiară a îndemnat tineretul maghiar cu miile în 1946, să nu se prezinte la recrutare, să dezerteze dacă este chemat sub arme. Să fugă câţi mai mulţi în Ungaria.

Si cert este că în multe părţi propaganda reacţionară a prins, mulţi tineri de naţionalitate maghiară au fugit în Ungaria, mulţi nu s'au prezentat la recrutare şi la încorporare. Sub conducerea tovarăşului Mogyoros trebuia să ducem în 1946 o dârză muncă politică în rândurile tineretului de naţionalitate maghiară, să-i convingem că această armată nu mai este cea veche. Dar banda lui Banyai a încercat să zădărnicească roadele muncii noastre grele de Partid. Prin apelul lor au difuzat în mai multe mii de exemplare că tânărul maghiar nu are parte în armată de un tratament egal cu al tânărului român. Astfel banda lui Banyai a îmbrăcat în apelul său în haine democratice acel svon alarmant, conform căruia tânărul maghiar este oprimat în cazarma "română". Va veni deci Uniunea Populară Maghiară, care va câştiga prin luptă egalitatea în drepturi a tânărului maghiar şi în armata română. Că există deja o armată română democratică, despre acest fapt apelul nu rosteşte niciun cuvânt.

Aliniatul 33 grăieşte astfel:

"Popor din oraşele şi satele noastre! Ne vom strădui din toate puterile noastre să exploatăm comorile naturale ale Secuimii în

00081

interesul poporului nostru, iar prin realizarea unui plan de industrializare de mari proporţii să dăm posibilitate atât păturilor noastre populare fără de pământ şi sărace, cât şi intelectualilor noştri să-şi câştige pâinea, ca să împiedicăm în felul acesta risipirea şi emigrarea în viitor a poporului nostru. Revendicăm construirea perfectă a reţelei de căi ferate, poştă şi comunicaţii în Secuime, pentruca Secuimea să poată prelua rolul de centru economic şi cultural dătător de viaţă ~~în întregul~~ în traiul ~~întregii~~ maghiarimii din întreaga România."

Din acest aliniat putem ceti o provocare fasciste periculoasă în cea mai mare măsură, autonomistă, cu tendinţa de a se izola de Bucureşti.

Dar să începem cu titlul: Popor din oraşele şi satele noastre! Am auzit cu propriile mele urechi mesajul rostit la radio de către Horthy, care a întrebuinţat un asemenea apel: "Maghiari! Popor din oraşele şi satele noastre!"

Vor să exploateze în interesul poporului maghiar comorile naturale ale Secuimii. Dar dece numai comorile din Secuime şi de ce numai în interesul poporului maghiar? Interesant că banda avantgardistă a lui Banyai aruncă în 1946 pe primul plan realizarea economiei planificate, cu toate că Partidul Comunist Român nu pune şi nu poate să pună încă de loc problema întroducerii economiei planificate. Unde au fost atunci naţionalizările? Cum a ajuns banda lui Banyai să înnebunească şi să bage în apelul său electoral acest punct de program. A putut să facă numai dintr,un motiv de josnică provocare, ca să poată arăta Secuilor: iată, Uniunea Populară Maghiară este pentru industrializarea Secuimii, dar "Valahii" sunt împotriva, vor s'o împiedice, planul UPM-ului. Pentru a discredita reforma agrară, banda lui Banyai vorbeşte din nou despre păturile noastre populare <u>fără de pământ</u>. Reiese în mod clar din acest apel minciuna, că "păturile noastre populare fără de pământ şi sărace, precum şi intelectualii noştri nu au cu ce-şi câştiga pâinea" Asemenea declaraţii constituc o atâţare şovină şi o minciună. Acest act de doliu mai anunţă, că maghiarimea din România se risipeşte şi emigrează, deoarece nu are posibilitate să-şi câştige pâinea. Minciună provocatoare. Se pare că banda lui Banyai din UPM luptă, ca "flăcăul" Secui să nu plece la lucru eventual în altă parte a ţării. Eventual între Valahi. Se pare că banda lui Banyai ar considera această simptomă, drept risipirea poporului maghiar. In tot cazul adaogă cuvântului risipire şi cuvântul pe viitor. Acest lucru înseamnează că după eliberarea de către Armata Roşie, maghiarimea se risipeşte şi emigrează.

000032

Revendică din motive autonomiste o reţea de poştă şi căi ferate perfectă în Secuime, pentruca Secuimea să preia în numele întregii maghiarimi din România rolul de conducere. Nu Bucureştii sunt centrul economic şi cultural dătător de viaţă, ci Secuimea. A eşit cuiul din sacul bandei lui Banyai.

La aliniatul 34 se spune:

"Fiecare plugar, muncitor, intelectual şi burghez maghiar conştient, fiecare femeie maghiară şi fiecare tânăr maghiar votează lista maghiară!" "Fiecare conştient". Dar despre ce fel de conştiinţă se vorbeşte aci? Lipseşte încă atributul "democrat". Banda lui Banyai apelează probabil la conştiinţa burgheză naţională? Ei scriu cu grijă şi cuv ntul burghez, pentru ca să se vadă despre ce fel de conştiinţă se vorbeşte aci. Banda lui Banyai îndeamnă să se voteze "lista maghiară" deoarece consideră din nou că nu este bine să adaoge cuvântul "democrat".

Aliniatul 35 sună astfel: "La aceste alegeri va trebui să arătăm împotriva reacţiunii şi alături de democraţie, forţa democratică a poporului nostru. Vom avea o asemenea greutate, ca şi unitatea noastră în câştigarea victoriei pentru lista noastră independentă."

Când banda lui Banyai vorbeşte puţin şi despre democraţie, creiază confuzie. De ce trebue să se arate alături de democraţie separat şi forţa democratică a poporului maghiar. Probabil pentrucă banda lui Banyai a visat despre o democraţie maghiară separată în România. Despre o democraţie separată a UPM. După ei, maghiarimea va dobândi greutate numai atunci, dacă vor fi uniţi în câştigarea victoriei pentru lista independentă(??). Dar despre ce fel de unitate şi ce fel de independenţă se vorbeşte aci.

Aliniatul 36 spune: "Acela care sfarmă unitatea noastră, este propriul său duşman şi trădătorul poporului nostru." Aceasta este o sălbatecă frază burghezo-naţionalistă. Deci este trădător acel muncitor maghiar care votează Blocul, adică partidul său, Partidul Comunist Român. La aliniatul 37 cetim: Trăiască lista maghiară independentă! Folosirea cuvintelor independent şi maghiar unul lângă celălalt este de asemenea o provocare, o provocare autonomistă. Se vede că acest apel a fost redactat de intelectuali vicleni, de teapa lui Banyai şi Balogh, constituind un rehizitoriu împotriva bandei lui Banyai, dar totodată şi împotriva tov. Luca, care a cetit şi a lăsat să se tipărească în mai multe sute de mii de exemplare acest apel de doliu antisovietic şi antipecerist. In ultimul rând se scrie: Editor responsabil: Centrala pe ţară a UPM. S.A. Minerva Cluj-Kolozsvar. Interesant că în 1946 Clujul era încă înainte,

00083

iar în 1950 Cziko cere ca în manualele de geografie să se pună întâi ~~[illegible]~~ Kolozsvar apoi în paranteze (Cluj). Am desvoltat? Dar dacă ne vom desvolta în felul acesta înainte, așa cum vrea Cziko, atunci peste trei ani pe harta horthistă a Ungariei mari va scrie numai Kolozsvar.

Lorincz Ernest

C.N.S.A.S.

000 Rezoluția 3

Despre documentul nr. 1, informatorul scrie că l-a predat următorilor la sfârșitul anului 1948: Cziko Lorincz, Revi Ilona, Cziko Nandor și Banyai. Aceștia nu au luat însă nici o măsură. A mai predat și multe alte documente, dar prin acestea a ajutat

"...banda lui Rajk, pătrunsă în UPM, să lupte mai precaută și într'un mod și mai mascat împotriva democrației populare".

Despre Krompecher, al cărui nume este amintit în documentul nr. 1, informatorul mai adaugă că a fost naționalist între anii 1940-44 luptând împotriva clasei muncitoare. Krompecher a afirmât despre Lenin că a fost un idiot sifilitic, iar despre tov. Stalin, că e un nebun bătrân, care suferă de alcoolism cronic. Asistând la conferințele lui Krompecher din 1942, informatorul a auzit cum acesta vorbea despre superioritatea poporului german și despre geniul lui Hitler. Totodată a povestit un epizod despre savanții sovietici care au analizat creerul lui Lenin și l-au găsit paralizat de lues. Krompecher a fugit la Apus și a fost readus la universitatea Bolyai de către Cziko, Csogor, Revi și Banyai, cu știrea tov. Vasile Luca - așa afirmă cel puțin Csogor. Când informatorul a anunțat aceste fapte a fost învinuit de stângism.

Secția centrală de cadre a UPM îl caracterizează pe Krompacher doar așa: "Religios".

"Nu cred - spune informatorul - ceeace afirmă banda lui Csogor, anume că tov. Vasile Luca ar fi știut despre această chestiune. Iar dacă a știut, atunci e bucluc mare în "gospodăria" noastră".

Cziko, Revi și Csogor l-au propus pe acest Krompecher să fie invitat la sesiunile Academiei RPR. Au susținut de asemenea cererea lui adresată prof. Parhon, prin care solicita să fie trimis pe 6 luni la Oxford.

Documentul nr. 2 cuprinde următoarele acte:

O telegramă a președintelui UPM din Deva, Hajdu Ladislau către Ministerul Educației Naționale (românește).

O adresă a CC al UPM către Secretarul de Stat Felszeghy Odon, la care se adresează o scrisoare a organizației UPM din Hunedoara, cerând să se satisfacă dorința exprimată în această scrisoare. Kacso.

Scrisoarea organizației din Hunedoara a UPM, către președintele UPM la București, prin care se cere concedierea învățătorilor Majer Istvan și Majer Ana dela Colonia Ciangăilor din Deva, pe motivul că nu s'au înscris în UPM.

O scrisoare a organizației UPM din Deva către organizația județeană Hunedoara, prin care se confirmă concedierea, anunțată și prin Monitorul Oficial al învățătorului Majer Istvan, cu data de 1 Sept. 1947 și se cere de asemenea concedierea învățătoarei Majer Ana. Motivul: Nu s'au înscris în UPM, nu au organizat cerc de lectură sau c

00085

şi s'au ţinut la distanţă dela munca cooperativei şia cercului gospodăresc.

Protestul organizaţiei din Hunedoara a UPM, adresat Secretarului de Stat Felszeghy Odon, împotriva amulării concedierii învăţătorului Majer Istvan. Acesta a fost în repetate r nduri la Bucureşti şi a aranjat să fie reprimit în serviciu, UPM considerând acest fapt, drept o provocare.

Scrisoarea org. UPM din Deva către judeţeana UPM Hunedoara, prin care se cere concedierea învăţătoarei Majer Ana.

Scrisoarea org. judeţene UPM Hunedoara prin car se cere concedierea numiţilor învăţători.

Extras din procesul verbal al şedinţei din 14 Oct. 1947 a org. UPM din Deva, prin care cei prezenţi cer în unanimitate concedierea învăţătoarei Majer Ana.

Extras din procesul verbal al şedinţei din 28 Oct. 1947 a org. UPM din Deva, unde se constată că învăţătorul Majer Istvan a fost reprimit în serviciu în mod abuziv şi se cere concedierea soţilor Majer. Motivul: Nu s'au înscris în UPM şi cu toate că nu au luat o poziţie făţişă împotriva acestei organizaţii, dar au rămas neutri şi au privit indiferenţi cum se sbate populaţia maghiară din Colonia Ciangăilor în probleme culturale, sociale, economice şi cooperatiste.-

Informatorul comenteaza aceste acte, arăt nd că este frecventă teroarea exercitată de către UPM faţă de acei oameni, care nu au vrut să devină membrii acestei organizaţii. Constată de asemenea că acest lucru constitue o manifestare naţionalistă, deoarece este vorba despre împiedicarea de către numiţii învăţători a Ciangăilor de a intra în UPM, Ciangăii fiind "din punct de vedere stalinist Romăni". Pentru acest lucru răspunde - susţine informatorul - Banyai Laszlo, fără aprobarea căruia nu s'a rezolvat nici o problemă ideologică în cadrul UPM.

"Fratele Banyai - spune informatorul - urmează aci linia politică-ideologică şi metoda lui Hitler şi al fratelui Szalasi, batjocorind astfel numele marelui Stalin, aşa cum a procedat şi protejatul lui, Krompecher".

Documentul nr. 3 sună astfel:

"Dragă Domnule Secretar General!

Te rog să-mi faci un serviciu, fii aşa de bun şi ordonă lui Takacs Pali să numească la Ţăieşti, în locul învăţătorului sup. Nagy Denes pe sora mea, care a fostnumită deja prin decizie ministerială în acest post, în cursul verii. Sora mea este Adorjan Melinda, născ. Bende.

000[illegible]

De asemenea, te rog să ordoni lui Pali, ca să efectueze reprimirea învățătorului comprimat Schatt Laszlo - despre care am mai vorbit- luând în considerare situația lui familiară. Eu am înaintat actul justificativ, trimițându-l la adresa ta. Zilele acestea va sosi prin inspectoratul dela Cluj, memoriul în legătură cu reprimirea lui.

Te salută cu drag și-ți urează drum bun

Buc. 18 X 1947 Bende Bela

Antetul: MINISTERUL EDUCATIEI NATIONALE șeful de cabinet reg.
Referatul: Se aprobă, d. Takacs va executa. Felszeghy

...

Informatorul relatează că cererea este adresată de către deputatul preot Bende Bela secretarului general Felszeghy și este caracteristică acelui familiarism, pe care l-au întrodus Banyai și oamenii lui la CC UPM și în resoartele aparatului de Stat, unde aveau influență. Bende a fost îndemnat de către Banyai să protejeze în felul acesta pe sora sa.

Documentul nr. 4 conține niște notițe ale lui Bedo sau soția sa dela resortul de propagandă al CC al UPM. Documentul, care nu este altceva decât o contabilizare a catedrelor vacante, este în strânsă legătură cu acel svon alarmant răspândit de oamenii lui Banyai, conform căruia acele posturi în învățământul superior care nu vor fi ocupate imediat, se pot considera ca pierdute pentru "învățământul maghiar"; la aceste posturi vor fi numite cadre românești. In urma acestui svon au fost numiți în mare grabă mulți profasciști. La fel, au fost propuși farmaciști expropriați în pt. catedra de farmacie din Tg. Mureș. Iar dintre Evrei au fost aleși elemente sioniste, pe care să le demște ulterior pentru a atâța un nou tip de antisemitism. Așa l-au întrodus la universitate pe marele capitalist Stern, care a fugit de atunci în America, proprietarul fabricei Napochenia din Cluj, pe marele capitalist Matyas Matyas din Cluj, etc.

In altă ordine de idei, informatorul relatează că omul de încredere al lui Banyai, Czike Lorincz a desemnat pe blocul său cu ocazia unei ședințe ținute la Minister cruci încârligate și cruci cu săgeți. Aceste desemne le-a văzut și șeful de cabinet al tov. Vasilichi, tov. Vrabie.

In abecedarul grec apărut în 1948 Decembrie, s'a întrodus imediat după pozele lui Marx, Engels, Lenin și Stalin, poza lui Markos și nu al lui Zahariadis, secretarul general al P.C. Grec. Tov. Roller l-a chemat pe Czike Lorinc, l-a criticat și a dispus ca poza lui Markos să fie scoasă din abecedar.

00647

Cziko şi colegii săi au încercat să prezinte această măsură drept stângistă. In general Banyai şi Cziko au calificat drept stângiste măsurile tovarăţilor Chişinevschi şi Roller în legătură cu problemele "maghiare".

Cziko a folosit odată - în legătură cu tipărirea unor manuale - expresia de "străinătate" în loc de Uniunea Sovietică.

Atunci când abecedarul armean se afla sub tipar, informatorul a a pus problema, dacă este just, ca acest abecedar să fie tipărit în limba "armeană-apuseană" şi nu în limba armeană, folosită în Uniunea Sovietică. Cziko a primit dispoziţia, că nu este permisă scoaterea abecedarului în dialectulu apusean. La care antisovieticul Cziko a ordonat ca abecedarul să nu se tipărească de loc.

Documentul nr. 5 dovedeşte că banda lui Cziko şi Banyai au lăsat în circulaţie până în ziua de azi manualul de Istoria României, traus cu multe greşeli politice, ideologice şi de stil de către Balogh şi Banyai. Informatorul a atras atenţia lui Cziko Lorinc asupra acestor greşeli, dar acesta a refuzat să retipărească cartea, care n'a fost retipărită nici până azi. In felul acesta au vrut să-l compromită pe tov. Roller, autorul cărţii.

Documentul nr. 6 arată că tov. Iorgu Stoian a dispus - în numele tov. Roller - la 15 Oct. 1948 retragerea din circulaţie a manualului de Istorie a României. Cziko a semnat această adresă şi totuşi a dispus până la 18 Oct. 1949 punerea în vânzare a cărţii Nici până azi nu există vreo dispoziţie a lui Cziko cu privire la retragerea din circulaţie a manualului susamintit.

Informatorul menţionează că acest manual tipărit la Scrisul Liber a eşit cu multe greşeli de tipar, în timp ce manualul de Istorie a literaturii maghiară din Cluj n'are greşeli. In felul acesta urmăreau să discrediteze instituţia Comitetului Central al PMR, tipografia Scrisul Liber.

Banyai trebuie să fie răspunzător pentru toate acestea, el fiind îndrumătorul ideologic în toate aceste probleme. Este un duşman feroce al tovarăşilor Roller şi Chişinevschi, ceeace a declarat deseori, cu diferite ocazii.

Banyai a fost prezent la Cluj, la verificarea lui Gaal Gabor şi a povestit soţiei sale decursul acestor verificări. Soţia lui Banyai a povestit apoi aceste secrete de partid informatorului.

"Iar mi-a trimis la 5 I 1949 - scrie informatorul, într'o formă oarecum corectată înţelegerea, pe care Banyai, Kacso şi Cziko Lorinc au câştigat-o afirmativ prin luptă, împotriva rigizilor tov. Chiţinevschi şi Roller."

Este vorba despre documentul nr. 7, în care nu se rosteşte nici un cuvânt despre materiale sovietice, care ar trebui să între în

D 000048

manualele maghiare. In schimb au introdus sub masca literaturii populare maghiare poezii antiruse. Corectările efectuate cu cerneală în acest document sunt ale lui Banyai.

Se ocoleşte de asemenea în acest document expresia de marxist-leninist-stalinist.

Cu toate că se aminteşte în document că se va studia mtoda de muncă a întocmirii manualelor româneşti de istorie a literaturii, totuşi acest lucru nu s'a întâmplat.

Din documentul nr. 8 reiese, că în ciuda dispoziţiilor Direcţiei de Studii a Ministerului Invăţământului s'a pus în vânzare Istoria României pt. cl. XI, precum şi alte manuale fără erată. Reiese de asemenea că au apărut şi cărţile de Fizică expeimentală şi Logaritm ale profasciştilor clericali Heinrich şi Cseke Vilmos. Informatorul a şi dataprobare pentru apariţia acestor cărţi la ordinul lui Cziko Lorincz.

Documentul nr. 9 a fost de asemenea scris la ordinul lui Banyai şi Cziko Lorinc, de către inspectorul general Klara Jozsef. Banyai şi Cziko au spus că tovarăşii Luca Vasile şi Miron Constantinescu au nevoie de acest raport, care a fost întocmit pe baza directivelor lui Cziko de către Klara. Se spune aci "Anul 1948 a fost primul an în Istoria Romîniei, când mulţumit politicii duse de PMR şi naţionalităţile conlocuitoare şi-au deschis şcolile şi întocmesc manuale didactice". Aceasta este o minciună prin care vor să compromită Partidul.

Din punctul B) reese că manualele nu trebue să fie tradse, ci adaptate. Iar cei care susţin că trebuesc să fie traduse (tov. Chişinevsdhi şi Roller) sunt intelectuali cu mentalitatea burgheză. Banyai şi Cziko au folosit în schimb figura în costum naţional de pe coperta cărţii de lectură maghiară la manualele germană, poloneză, slovacă, cehă, turcă, etc.

La pag. 4 punctul C) se arată că deja la 2o Iunie 1948 s'a format colectivul albanez, cu toate că nici nu fusese încă vorba despre şcolile albaneze. Aceasta este desigur o provocare titoistă.

Din punctul D) reese că ultimele abecedare au fost cele ruseşti şi ucrainene. La pag. 6 punctul F) se aduc laude lui Novodaru, soţul actual al lui Revi Ilona.

Se afirmă aci că Partidul a propus colaboratorii pentru manuale Aceasta nu este adevărat, ei au fost propuşi de către org. de masă Sunt stigmatizaţi colaboratorii din colectivele slave (rusă, ucraineană), darnu se vorbeşte nimic despre colaboratorii fascişti maghiari.

La pag. 9 albanezul Proto este învinuit că a dus în eroare Ministerul cu privire la populaţia şcolară albaneză.

00083

La aliniatul următor Slavii sunt din nou stigmatizaţi, iar turcul Muraţea este lăudat.

Este caracteristic pentru materialul pe care au vrut să-l bage în manualele maghiare, următorul document (nr. lo). Este vorba despre poeziile lui Banyai - cele mai bune - dintr'o revistă apărută înainte de 1944. Banyai a trimis aceste poezii decadente Ministerului, să le publice în manuale.

B. Banyai Laszlo: Poezii mici

Te-ai trezit...

Te-ai trezit, dar numai
pieptul îţi hârîia, numai
inima-ţi suna alarma.
De ce să aduni rândurile
confuze ale imaginilor, somnul
te trage în noaptea vârtejelor,
unde se vede ca ceaţa apa
spintecată a stâncilor, apoi
cade în abis, încât tremuri
şi în pieptul tău suspină
dorul unui zeu exilat.

Cuvântul nerostit

Cuvântul nerostit
străbate în străfunduri,
drumul lui e pântecele galeriilor străbune.
Nimeni nu ştie, încotro se pierde,
unde sună mai mult labirintul,
străbate în străfunduri, în străfunduri,
unde-i pieirea şi moartea.
Azi s'a mai strecurat aci umbra lui,
mâine prăbuşeşte peste tine galeria
cuvântul nerostit,
ucigaşul tău.

Cât este de departe

Cât este de departe pelerinul său alb de călugăr.
(De pe buzele lui un oarecare străbun sălbatec
răsuna îngâmfat "hui-hui".) Sunt departe
fantomele feminine maleabile şi înşelătoare.
E bine să nu te gândeşti la nimic în micul parc dela
St. Germain des Pres, în prima zi de Martie,

00093

în societatea cărucioarelor
şi a rândunelelor sburătoare.
Petalele mărunte şi albe ale castanelor
îmi cad în poală.

Sărmani samaritani

Voi să nu daţi sfaturi, mai degrabă
aruncaţi cu piatră în mine, piatra
e fratele nostru supărat, ne muşcă,
apoi cade jos. Sfatul bun
e un gândac, care roade vine delicate
în carhea noastră, nici nu şti unde,
simţi doar magnetul căilor sale
secrete, iar într'o seară
te prăbuşeşti în tine.

Oh, numai părerea să nu facă cute
pe linia rece a buzelor voastre, mai bine
apucaţi-o pe altă cale, dacă nu auziţi
ritmul, glasul părâului, care
se revarsă către voi, către tine, mai bine
să nu veniţi, dacă mergeţi mai departe
şi aşa, cu zâmbet binevoitor şi rostind
cuvinte înţelepte, sărmanilor samaritani.
(Paris)

B. Banyai Laszlo

Informatorul s'a gândit mult timp dacă ar fi oare bine să bage poeziile în manual pentru ca Banyai să se demaşte astfel în public. Până la urmă a ajuns însă la concluzia că este mai sănătos să saboteze apariţia lor. In tot cazul, cererea lui Banyai, ca acest versuri decadente să intre în manuale, este un act contrarevoluţionar pe frontul revoluţiei noastre culturale.

Imediat după eliberare, informatorul a făcut parte din comisia de purificare dela universitatea Bolyai din Cluj. Aci a fost sever faţă de profesorii horthişti şi cei care studiau în Apus. Pentru aceasta Jordaky şi Neumann l-au considerat stângist. A şi fost îndepărtat dela preşedinţia comisiei de purificare, care a fost desfiinţată. Rector a fost pe vremea aceea Csogor, din partea regionalei PCR răspundea pt. universitate Jordaky, iar din partea UTM Banyai şi Balogh Edgar.

Documantul nr. 11 se referă la această perioadă:

00691

Sindicatul corpului didactic
Subsecţia universitară
Nr. 22/1945

Secretariat

Înştiinţare

Vă aducem la cunoştinţă cu respect, că examinând învinuirile aduse dr. Lorincz Ernest, comisia de disciplină a hotărît următoarele:
Considerând drept neîntemeiate învinuirile din plângerea depusă de dr. T. Szabo Attila la 16 VI 1945, negăsind acestea ca destul de întemeiate, comisia respinge cererea de îndepărtare a doctorului Lorincz Ernest dela comisia de purificare.
Comisia menţionează, că în cazurile date, datoria doctorului Lorincz Ernest ar fi fost să atragă atenţia profesorilor care mai triesc în spiritul trecutului, într,o atmosferă mai calmă şi mai liniştită, asupra realizării principiilor democratice şi în privinţa universităţii maghiare.
Comisia a găsit că învinuirea de mituire este neîntemeiat
Cluj, 21 Iunie 1945.

Din partea comisie locale: ss dr. Fogarassy Jozsef
Din partea sindicatului: ss Garai Odon
Din partea subsecţiei: ss dr. Cheresteşiu Victor
ss Barabas Marton
Redactorul procesul verbal: ss Ehry Laszlo

Libertate!

Ehry Laszlo secr. subsecţiei
Sigiliul Sindicatului

- - -

Dela aceste întâmplări încoace informatorul este considerat un nebun nervos. Banyai şi Cziko i-au creiat faima că el nu are încredere în nimeni. Iată ce răspunde informatorul:

"Minciună! Tovarăşi! Dacă va fi nevoie, pot să declar şi să dau în scris oricând că am cea mai mare încredere în tov. Ana Pauker, Chişinevschi Iosif, Buican Alexandru, Moghioroş Alexandru, Roller Mihail. Am cea mai fermă încredere în aceşti tovarăşi. Dar nu am încredere în Banyai Laszlo, Cziko Nandor, Revi Ilona, Cziko Lorincz şi în Luca Vasile, până ce nu vor dovedi că au jucat timp de ani de zile un rol abil şi că despre acest rol naţionalist-fascist al lor a ştiut Comitetul Central al Partidului Bolşevic, şi tov. Ana Pauker, Chişinevschi, Buican, Moghioroş, Roller. Dacă vor dovedi acest lucru, voiu avea încredere în ei, dar până atunci, nu numai că voiu fi un spectator pasiv şi neîncrezător, ci voiu lupta împotriva lor, ca duşmanul lor de moarte."

Informatorul presupune că această bandă este o agentură imperialistă. Pentru demascarea acestei bande informatorul ar dori să ajungă în relaţii foarte apropiate de muncă cu tov. Ana Pauker şi după ea cu tov. Chişinevschi, Buican, Moghiroş sau Roller.

00092

"Aş executa cu mare plăcere - spune informatorul - directicele acestor tovarăşi, deoarece sunt convins că aceşti tovarăşi au o încredere necondiţionată faţă de Uniunea Sovietică, faţă de tovarăşul Stalin şi faţă de Comitetul Central al Partidului Bolşevic".

Banyai face impresia unui neurastenic degenrat, se scutură chiar şi în timpul duscursurilor sale. "Reacţionează cu o manifestare nervoasă la toate iritările exterioare, care nu-i convin, care-l enervează, cum ar fi simplul sgomot, sgomotul unei trăsuri, claxonul unei maşini, scârţâitul unui scaun, sgomotul unui obiect căzut jos, un ţipăt mai strident din stradă, vocea mai tare a muzicii din radio, sgomotul uşii care nu e unsă şi scârţâie, scaunul care scârţâie etc. ori părerea liniştită dar contrarie a celui cu care discută într'o problemă politică importantă".

Urmează o descriere amănunţită a tuturor simptomelor lui Banyai Laszlo şi a celor doi copii ai săi, care arată o hotărîtă degenerare. Informatorul ar putea să afirme că Banyai trebue să fie internat la un ospiciu de alienaţi mintali. El ar putea să dovedească că părinţii lui Banyai erau sifilitici de gradul III, sau IV. Ar putea să facă toate acestea, dacă ar fi un simplu medic. Dar el priveşte chestiunile politic şi făcând abstracţie de toate aceste probleme patologice, constată că Banyai e un politician fascist.

In cursul acestor constatări, informatorul aminteşte că Banyai şi-a operat rinichii la Budapesta. Şi în felul acesta a făcut propagandă pentru Rajk, deoarece ar putut fi putut să facă operaţia la Bucureşti, sau chiar la Moscova.

[redacted]

09033

şi Banyai.

Pe baza documentului nr. 12 au încercat Banyai şi Cziko să-l convingă pe tov. Buican să admită alfabetul latin pentru Tătarii din RPR, spre deosebire de Tătarii din URSS, care folosesc alfabetul rus.

Iată textul documnetului 13:

Hotărîrea Congresului din Odorheiu:

Cu ocazia celui de al doilea congres liber al Uniunii Populare Maghiare, delegaţii maghiari adunaţi din toată ţara la Odorhei declară în mod solemn că îşi continuă lupta pentru pacea şi prietenia naţiunilor conlocuitoare române şi maghiare. E însă convingerea noastră că numai realizarea unei egalităţi totale în drepturi poate asigura frăţia celor două popoare, înflorirea Românieidemocratice şi colaborarea ei constructivă cu Ungaria democratică în interesul fericirii noastre comune în Valea Dunării.

Frăţia şi egalitatea în drepturi a ambelor popoare este împiedicată azi - ca şi în trecut - de către agenţii aţâţării şovine şi ai exclusivităţii, care slujesc ţeluri străine, războinice. Avem încredere totală în forţele democratce internaţionale, care apără pacea în frunte cu Uniunea Sovietică, care a oferit pilda eclatantă a rezolvării problemei naţionale.

Condus de dorinţa ridicării comune a celor două popoare conlocuitoare, Congresul din Odorheiu propagă o luptă aprigă pentru nimicirea şovinismului reacţionar. La atacurile reacţionarilor români care provoacă răni dureroase maghiarimii răspunde solidaritatea fără deosebire de naţionalitate a forţelor democratice ale ţării, iar la ativitatea reacţionarilor maghiari, care aţâţă împotriva democraţiei şi vor să destrame unitatea poporului nostru, acţionează printr'o contralovitură forţa conştientă a poporului maghiar.

Cu complecta încredere în aliaţii noştri români democraţi şi faţă de marele fiu şi luptător de avantgardă al poporului român, care stă în fruntea lor, primul ministru dr. Petru Groza şi totodată deplini răspunzători în faţa poporului nostru care suferă urmările războiului criminal şi atacurile reacţiunii, declarăm sincerі, că legile rămase din trecut nu sunt apte nici pentru asigurarea egalităţii în drepturi şi a frăţiei, nici pentru apărarea democraţiei împotriva uneltirilor reacţiunii.

00034

Cu recunoştinţă faţă de guvernul Groza şi faţă de rezultatele atinse până în prezent de către Frontul Naţional Democrat noi contribuim la întărirea păcii interne şi a muncii constructive a ţării cu un proiect de lege a drepturilor naţionalităţilor.

Proectul nostru de lege pentru reglementarea drepturilor naţionalităţilor, cuprinde printre altele următoarele puncte:

Parte egală, conform procentajului pe ţară şi local al maghiarimii, pentru asociaţiile şi instituţiile cu caracter maghiar din toate beneficiile şi din tot sprijinul de Stat şi comunal.

Egalitatea Bisericilor şi instituţiilor confesionale cu caracter maghiar cu Bisericile şi instituţiile confesionale cu caracter român, precum şi sprijinirea lor egală din beneficiile şi privilegiile din partea Statlui şi de altă natură.

Complecta libertate a declarării naţionalităţii şi a limbii materne.

Interzicerea cercetării originii rasiale.

Pedepsirea creării unor privilegii pe baze rasială, confesională sau naţională, totodată şi a propagării urii de rasă şi al dispreţului de rasă.

Libera folosire a limbii materne atât în viaţa particulară, cât şi în cea de asociaţie şi confesională şi în contabilitatea comercială.

Declararea egalităţii limbii maghiare cu cea română în administraţia publică pe teritoriul Ardealului şi al Banatului.

Libera folosire a denumirilor geografice şi de stradă în în limba maternă atât în presă cât şi în mesagiile poştale, cât şi în cele trimise pe căile ferate.

Anunţarea obligatorie în limba maghiară a legilor, decretelor şi publicaţiunilor.

Abgajarea de funcţionari maghiari în proporţie cu populaţia maghiară pe comune, plăşi şi judeţe.

Reprezentarea corespunzătoare a maghiarimii în guvernarea centrală, înţelegând prin aceasta şi scaunele ministeriale.

Secţie culturală maghiară la armată.

Administrarea în limba maghiară a judeţelor, plăşilor şi comunelor cu cel puţin 65% populaţie maghiară.

00035

Libera adărare a plăşilor şi comunelor la judeţele şi plăşile vecine pe baza autodeterminării.

Libera cooperare în domniul administraţiei de Stat a judeţelor vecine, cu majoritate maghiară, cu o împărţire separată pe circumscripţii şi cu funcţionari superiori maghiari.

Constituir a în cadrul Uniunii Populare Maghiare a unui Consiliu Cultural Maghiar, ministerele respective fiind obligate să asculte părerea acestui Consiliu înainte de a scoate orice decret sau ordin cu caracter maghiar.

Participare proporţională cu mumărul populaţiei a culturii publice maghiare, a şcolilor de Stat şi confesionale maghiare din fondurile publice şi din instituţiile publice de Stat şi comunale.

Contact liber cu organele culturale din Ungaria.

Angajarea de personal didactic maghiar în şcolile maghiare.

Partea noastră proprţională cu procentajul populaţiei la toate clădirile şi instalaţiile şcolare.

Crearea unei secţii maghiare speciale la Ministerul Educaţiei Naţionale, în frunte cu un secretar de Stat maghiar.

Legalizarea direcţiunilor şi inspectoratelor maghiare de învăţământ şi încadrarea lor în bugetul Statului.

Crearea unei Comisii pe Ţară a Naţionalităţilor la Ministerul Naţionalităţilor, cel puţin jumătatea membrilor fiind măghiari, iar în judeţele cu populaţia maghiară crearea unor Comisii Judeţene ale Naţionalităţilor, având în mod obligatoriu un membru maghiar, şi încă un număr de membri maghiari conform procentajului nostru. Recunoaşterea acestor Comisii ale Naţionalităţilor ca foruri autorizate şi competente pentru cercetarea şi lecuirea revendicărilor naţionale.

Mutarea depe teritoriile locuite de Maghiari a funcţionarilor, cari nu ştiu ungureşte, cari sunt antimaghiari şi şovini.

Pedepsirea mai aspre a crimelor comise din cauza urii naţionale sau rasiale, decât a delictelor de drept comun

Uniunea Populară Maghiară vrea să elimine şi prin acest proiect de lege contrazicerile dăunătoare desvoltării liniştite a popoarelor noastre, vrând să bazeze şi pe maideparte apărarea şi fericirea poporului nostru pe realitate şi nu pe

00098

visările neroditoare sau pe aşteptarea minunilor care te îndemnă să nu faci nimic."

In comentarul său, informatorul atrage atenţia asupra caracterului naţionalist al apelului, arătând că se neglijează rolul Uniunii Sovietice şi al Partidului, punându-se un accent deosebit pe unitatea maghiară fără de principii şi condamnând pe toţi acei, cari nu sprijină această unitate. Această hotărîre poartă pe sine pecetea liniei lui Rajk-Banyai şi este plină de grosolane devieri burghezo-naţionaliste şi revendicări provocatoare.

C.N.S.A.S.

Aci trebue să amintesc şi acel pas curios, făcut acum recent de către colectivul din Cluj, care a difuzat fără semnul şi ştampila "Bun de difuzare" a Ministerului, manualul "Istoria României" cl. VII primară, pe care nu figura numele autorilor şi nici al tov. Roller. Aceasta nu s,a petrecut din întâmplare. Este fără îndoială un atac brutal şi provocator împotriva unui activist de frunte al C.C. al P.M.R., împotriva tov. Roller. Dar chestiunea aceasta are şi un preludiu. In vara anului trecut, când au început să tipărească Istoria Literaturii Maghiare cl. XI, Banyai Laszlo mi-a telefonat la Minister, că dorinţa colectivului din Cluj este ca să apară pe manualele d Istoria Literaturii Maghiare numele autorilor. Banyai Laszlo a vrut probabil ca să figureze în frunte numele lui. Banyai mi-a telefonat că după părerea lui nu există o piedică mai serioasă în calea îndeplinirii dorinţei colectivului din Cluj, deoarece aceşti oameni au executat într'adevăr o operă literară atât de sinestătătoare şi fără de pereche, încât merită cel puţin o asemenea distincţie. Când i-am răspuns imediat telefonic drept contraargument că această dorinţă se poate îndeplini numai cu greu, deoarece nici pe manualele unice româneşti nu figurează numele autorilor, tov. Banyai mi-a spus că greşesc deoarece pe manualul întitulat "Istoria Românilor" figurează numele tov. Roller şi al membrilor colectivului. In consecinţă, Banyai s,a considerat pe sine şi a considerat colectivul de istorie a literaturii maghiare tot aşa de demnă de încredere din punct de vedere politic, ca pe tov. Roller. De altfel această părere a lui Banyai Laszlo mi-a repetat-o şi profesorul de istorie a literaturii maghiare din Cluj, Jancso. Si el a spus că membrii colectivului de istorie a literaturii dela universitatea Bolyai sunt de părere ca numele autorilor să figureze pe manualele de istorie a literaturii, deoarece şi numele tov. Roller şi ale tovarăşilor săi figurează pe manualele de "Istoria României". Tovarăşi, eu cunosc cadrele intelectuale maghiare din Cluj. Majoritatea lor sunt naţionalişti până la măduva oaselor, oameni care subapreciază cultura rusă şi care se închină în faţa culturii occidentale, dar nici unul nu ar îndrăzni să se expună cu o doleanţă de acest fel, nici unul nu ar îndrăzni să se compare cu Roller, dacă nu ar primi, dacă nu ar fi primit ajutor şi îndemn de sus, dela centrala UPM prin Banyai Laszlo şi camarazii săi, să înainteze declaraţii şi doleanţe de acest fel. In acelaş timp, însuşi Banyai Laszlo a ştiut bine, ce fel de elemente compun colectivul, Banyai Laszlo a

00098

ştiut şi el bine ce banditi sunt Nagy Geza (social-democrat de dreapta) şi camarazii săi. Banyai Laszlo a ştiut şi el ce greşeli grave au comis în manuscrise aceşti membri ai colectivului. Iar dacă Banyai Laszlo a ştiut bine toate acestea, de ce a propus ca aceşti oameni să primească asemenea certificat de bună purtare. Ca să scoatem basma curată o sumedenie de horthişti şi social-democraţi de dreapta. Sau poate banyai a vrut tocmai acest lucru din urmă? Poate că Banyai a vrut tocmai pe linia cunoscută a Uniunii Populare Maghiare ca să botezăm drept ideologi şi savanţi marxişti o sumedenie de elemente foste fasciste sau profasciste? Figuri de teapa lui Nagy Geza?

Banyai Laszlo a scris el însuşi referate şi dispoziţiuni în legătură cu mannaalele de istorie a literaturii maghiare. A ridicat şi onorariu pentru această muncă, d ci şi el ştie despre aceste chestiuni, şi el răspunde pentru ele. Sunt convins că Banyai a vrut în mod conştient să facă demni de stimă şi în cercurile comuniste figurile profasciste ale colectivului de istoria literaturii maghiare.

După acestea nu găsesc de loc că ar fi întâmplător, faptul că nişte spioni americani au fotografiat locuinţa lui Banyai Laszlo şi a fratelui preşedinte Kacso Sandor, iar alături o colibă; fotografia a şi apărut într,o revistă ilustrată americană reacţionară, arătând în ce palate locuiesc conducătorii comunişti (dac(Kacso şi Banyai se pot numi conducători comunişti) în timp ce poporul muncitor trăieşte în mizerie. Banyai Margit mi-a povestit revoltată acest mic incident, pentru ca eu să văd în ce măsură sunt ~~inamar~~ cercurile conducătoare imperialiste duşmanele lui Banyai, Kacso şi în general ale cercurilor conducătoare UPM. Ca şi cum adversarul cel mai periculos al banditilor lui Truman n'ar fi Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român ci Comitetul Central al Uniunii Populare Maghiare. E interesant cum a ajuns în mâinile lui Banyai şi ale camarazilor săi tocmai aceea revistă ilustrată reacţionară americană şi tocmai acel număr al ei, în care se prezintă palatul Kacso-Banyai. După toate acestea întâmplător l-au aşezat Banyai şi camarazii săi în scaunul prezidenţial al UPM, pe Kacso Sandor, ziaristul care pe timpul războiului sovieto-finlandez l-a sprijinit pe Mannerheim? Eu personal am aflat acum câteva luni la Tg. Mureş dela tovarăşii Balog, Kelemen şi Spielmann că Kacso nu a fost numai un simplu democrat burghez, ci un luptător activ împotriva Uniunii Sovietice pe linia lui Churchill. E de asemenea un lucru ştiut că au putut să prezintă în faţa poporului educat în spirit reacţionar Uniunea Sovietică

00093

ca fiind şi mai respingătoare, tocmai prin propagarea "luptei de apărare" împotriva Uniunii Sovietice a "poporului-frate finlandez", a eroicului "popor-frate finlandez". Când am întrebat-o pe Banyai Margit, ce ştie despre acest articol al lui Kacso, mi-a răspuns că nu ştie nimic. Peste două zile mi-a povestit totuşi, că l-a întrebat pe Banyai Laci, iar Laci i-a spus că Kacso a scris într,adevăr articolm antisovieticm, însă acest lucru a fost ştiut de către Comitetul Central, Banyai şi camarazii săi l-au raportat Comitetului Central, iar Kacso a fost candidat în locul lui Kurko, în ciuda articolului antisovietic, pentru preşedenţie. Cu toate acestea eu am raportat acest lucru secţiei noastre de cadre dela minister. Găsesc foarte curioasă observaţia ironică a tov. Buican din după amiaza zilei de I 31, când a declarat "că desigur tov. Lorincz a raportat imediat şi Partidului această chestiune a lui Kacso". Tov. Buican încearcă să prezinte lucrurile într,un fel, parcă eu aş fi ascuns manevrele josnice ale reacţiunii maghiare şi parcă aş fi sprijinit forţele antisovietice din sânul banditilor dela UPM. Această atitudine ironică a tov. Buican este foarte nejustă şi netovărăşească. Prin această atitudine exercită numai o influenţă demoralizatoare şi nicidecum o influenţă de îndemn şi de încurajare. Tov. Buican este un "filosovietic" foarte rigid. El înţelege sprijinirea Uniunii Sovietice prin faptul, ca noi să nu ne străduim să sprijinim Partidul Bolşevic al URSS prin desvăluirea metodelor rafinate şi josnice ale fasciştilor maghiari

Tov. Buican a spus într,o zi că "tovarăşii sovietici ştiu mai bine decât d-ta ce fel de metode utilizează fasciştii maghiari şi cum trebue să fie combătute şi demascate aceste metode."

Punerea problemei în felul acesta este în fond greşită. Eu ştiu bine că Partidul Bolşevic are cea mai mare experienţă în combaterea intervenţiilor fracţioniste, imperialiste de spionaj. Această experienţă,această practică este unul dintre cele mai preţioase ajutoare din partea Partidului Bolşevic şi pentru noi. Dar neg faptul, că Partidul Bolşevic ne-ar cere pasivitate în schimbul acestui ajutor, ca noi să aşteptăm ca porumbeii fripţi să ne intre pe gură. Noi trebue să ajutăm şi să sprijinim în mod activ Partidul Bolşevic prin desvăluirea tuturor metodelor, formelor de manifestare, ar-

00100

melor politice şi ideologice cunoscute de noi ale fasciştilor români şi maghiari. Acesta este singurul domeniu unde se admite manifestarea unui avantgardism maghiar bolnăvicios. "Cadrele maghiare" pot fi avantgardiste în faţa Partidului Bolşevic, în demascarea metodelor reacţiunii maghiare. Da, în această singură problemă Partidul Bolşevic vrea să înveţe dela noi. Nu cred că tov. Buican ar înţelege încrederea noastră fără condiţii faţă de tov. Stalin şi faţă de Comitetul Central al Partidului Bolşevic aşa ca Comitetul Central al Partidului Bolşevic să ne scormonească castaniile din cenuşă. Că noi putem să dormim liniştiţi pe laurii noştri, nu mai trebue să ne mişcăm nici degetul, deoarece tovarăşii sovietici ştiu totul mai bine ca noi, ei se pricep mai bine ca noi să lichideze fasciştii români şi maghiari şi elementele naţionaliste. Intr' adevăr eu sunt convins că tovarăşii sovietici ştiu totul mai bine ca noi, ei se pricep mai bine să lichideze şi să paralizeze elementele fasciste-naţionaliste. Dar noi nu suntem bolşevici dacă nu înţelegem principiul încrederii necondiţionate faţă de tov. Stalin şi faţă de Uniunea Sovietică, în forma unei sprijiniri active a Partidului Bolşevic. Eu cred, că tov. Buican a glumit numai, cu toate că expresia feţii nu a destăinuit nici o glumă. Iar ceeace priveşte faptul că nu m,aş fi adresat cu încredere spre respectivele organizaţii de partid, îl neg categoric. Din contra, m,am adresat foarte desmcu observaţiile mele de demascare la respectivele foruri centrale de Partid. Dar în loc de înţelegere şi ajutor tovărăşesc, am primit numai refuz şi critici demoralizatoare şi dela responsabilul cadrelor centrale, şi dela responsabilul central al propagandei maghiare şi dela responsabilul şcolii centrale maghiare de cadre. In această chestiune nu eu sunt vinovatul. Nu sunt eu vinovat nici pentru faptul, că tovarăşii Rangheţ şi Ardeleanu mi-au prezentat pe banditii dela UPM drept tovarăşi buni şi verificaţi, mai mult, în loc să-mi dea la Minister un post serios de răspunderem, m'au pus să fiu omul tehnic al fascistului Cziko Lorincz - nici pentru chestiunea aceasta nu eu sunt vinovatul. Dar nici la Minister nu am primit de loc ajutor dela tov. Buican - în cel mai bun caz, am primit doar palme. Cu toate acestea tov. Buican a fost, după cum spune Cziko Lorincz, omul Cominternului. Eu am adus deja de mult la cunoştinţa tovarăşului Buican că vreau să lupt împotriva rajkiştilo:

00101

naţionalişti, că am dovezi împotriva lui Csogor şi camarazii săi, etc. Dar toate acestea nu l-au interesat pe tov. Buican. Este a ci curioasă învinuirea lui de acum, cică nu am adus la cunoştinţa partidului datele pe care le posedam (probabil a înţeles prin aceasta forurile competente ale Partidului, deoarece atât eu, cât şi tov. Buican suntem membri de Partid). Nu numai organelor competente de Partid le-am adus eu la cunoştinţă anumite date, ci însuşi tovarăşului Buican, dar tov. Buican nu le-a privit serios. Si acum mă ia foarte des peste picior. După toate acestea pot să spun fără să întrebuinţez cuvinte mai tari: nu sunt de aceeaş părere cu tov. Buican în problema relaţiilor mele cu Kacso şi camarazii săi şi cu presupusa mea lipsă de vigilenţă. In ceeace priveşte vigilenţa poate să lipsească unele lipsuri şi la tov. Buican. Iar în ceeace priveşte problema luării peste picior, nu o găsesc drept metoda cea mai bună pentru "dresarea" aşa ziselor "cadre maghiare". Deoarece, dacă nu au reuşit să mă demoralizeze timp de 5 ani, azi vor reuşi cu atât mai puţin, iar în ceeace priveşte fidelitatea mea faţă de tov. Stalin şi Partidul Bolşevic, în această problemă eu sunt dresat deja de mult. Iar în ce priveşte orgoliul, da, noi comuniştii, noi bolşevicii, noi revoluţionarii, suntem mândri că suntem bolşevici şi revoluţionari. Iar în privinţa arătării greşelilor este mult mai justă calea cea dreaptă, decât folosirea metodelor complicate, "intelectuale". (Bineînţeles "orgoliul" bolşevic nu are voie să dăuneze modestiei comuniste). Susţin în acelaş timp: trebuia să chibzuiesc bine cui dau date, când şi în ce împrejurări le dau. După tov. Buican ar fi fost oare mai just să extrădez toate datele tovarăşilor Luca, Rangheţ, Ardeleanu, Miron Constantinescu, Deheleanu, Banyai, Kacso, Revi, Cziko Nandor şi Cziko Lorincz, cât şi lui Takacs Lajos? Eu cred că nu ar fi fost just? Iar judecarea faptului, unde şi cine nu va considera prezenta mea declaraţie drept provocare, a fost un lucru foarte greu. Mai ales că eu am fost pus în aparatul de stat şi pe linia Partidului într,o asemenea repartizare, în care mă găsesc. Pentru aceasta iarăşi nu sunt eu vinovatul.

Dar să continuăm prelucrarea documentelor concrete. Documentul anexat aci provine din propria mea arhivă. Titlul e: Tabel despre profesorii angajaţi prin contract la Universitatea Bolyai din Cluj şi despre membrii lor de familie, pentru care

00102

tru care se cer autorizaţie de liberă petrecere începând dela 1 Octombrie 1948 şi până la 1 Octombrie 1949.

Anexă la No. 2743/1948

In acest document putem observa un fenomen foarte interesant la rubrica "Data şi locul naşterii". Observarea acestei rubrici este un document concret asupra faptului că o bună parte a intelectualităţii maghiare şi mai ales cadrele intelectuale ale Uniunii Populare Maghiare nu au cedat din străduinţele lor revizioniste, cu privire la teritoriile Ucrainei Subcarpatice, care aparţin Uniunii Sovietice. Am amintit în legătură cu referatul lui Banyai această linie smintită, antisovietică, revizionistă, rakistă, care se poate dovedi concret în acest document.

Pe prima pagină a documentului, nu îndrăznesc să prezinte la rubrica "Data şi locul naşterii" localităţile Turda, Sănduleşti, Rupea drept teritorii din Ungaria. Localitatea Nagyszombat figurează cu numele ei maghiar, dar o consideră ca aparţinând Cehoslovaciei, bineînţeles fără a arăta denumirea oficială cehoslovacă a localităţii Nagyszombat. Acest document a fost semnat de către d-nii Csogor şi Kelemen. Interesant este, că consideră localitatea Nagyszombat, ca aparţinând Cehoslovaciei, pentrcă a aparţinut Slovaciei în 1939 conform diktatului Hitler-Ciano-Ribbentrop.

Nu cunosc toate localităţile care figurează pe pag. a doua a documentului la rubrica "Data şi locul naşterii"; cunosc totuşi o mare parte a acestor localităţi. Nu au îndrăznit să arate localităţile Turda, Cluj, Târgu-Mureş şi Oradea ca făcând parte din Ungaria, este însă adevărat că nu au arătat nici nici faptul că aparţin României. Parcă ar lăsa întrebarea deschisă. Dar denumirea geografică a localităţii Ungvar (Uzhorod), care aparţine Uniunii Sovietice, este conform felului în care se referă la ea Cziko: întâi ungureşte, apoi în paranteză şi pe limba ucraineană - deci Uzhorod se cheamă ungureşte Ungvar şi nu este prezentat drept un oraş care aparţine Uniunii Sovietice, ci Ungariei. Deci, în cazul oraşului Uzhorod, (Ungvar), nu folosesc nici măcar metoda de a omite pur şi simplu numele ţării la care aparţine, aşa cum vedem acest lucru şi pe pag. a doua în cazul oraşelor Cluj, Oradea, Tg. Mureş, etc. Nu au îndrăznit să scrie pe numele maghiar localităţile din România, cu toate că au lăsat deschisă problema apartenenţei lor, dar oraşul Uzhorod l-au scris numai cu numele său maghiar şi au precizat aci apartenenţa sa la

00183

Ungaria şi nu la Uniunea Sovietică. Acest document este o manifestaţie brutală, antisovietică, revizionistă şi provocatoare. El arată tactica bandiţilor liu Rajk faţă de Uniunea Sovietică, în caz dacă Rajk şi ai lui ar fi învins eventual în Ungaria, după lichidarea lui Rakosi şi tovarăşii săi. Ar fi aţâţat necondiţicnat şi aţâţă încă şi azi reacţionarii maghiari naţionalişti o propagandă reacţionară antisovietic. Dovada grăitoare a acestor aţâţări o constitue documentul anexat aci, care a fost scris la Cluj, la 11 Octombrie 1948, tocmai în ziua în care Clujul a fost eliberat de către Armata Roşie. Nu este întâmplător că Balogh Eggar şi camarazii lui emit la Bucureşti la 23 Februarie, în ziua Armatei Roşii circulara lor cu caracterul cel mai reacţionar, la fel nu este întâmplător că Csogor şi Kelemen din Cluj semnează tocmai la 11 Octombrie, în ziua eliberării Clujului de către Armata Roşie, o asemenea adresă provocatoare, revizionistă, antisovietică. In ce măsură s,au gândit la precizarea denumirii ţărilor, o dobedeşte şi faptul că după numele localităţii Hodegyhaza au scris mai târziu cu mâna cuvântul Ungaria, deoarece în clipa când au bătut adresa la maşină nu au ştiut încă unde este această localitate. Budapest figurează într,un loc ca Budapesta, oraşul Szeged, ca Seghedin, vrând să arată că nu dau o importanţă atat de mare denumirii localităţilor. Bineînţeles fac acest lucru numai cu un rafinament intelectual.

Pe pagina a treia documentului se pot ceti următoarele la rubrica "Data şi locul naşterii": Kormocbanya şi Kassa, două localităţi din Cehoslovacia, fără să se arate apartenenţa la Cehoslovacia. Iar linia pe care am amintit-o mai înainte. Nagyszombat, cu toate că e scris ungureşte, figurează ca făcând parte din Cehoslovacia, deoarece a rămas în Slovacia după dictatul Hitler-Ciano-Ribentrop, dar Kassa de ex. (în cehoslovaca Coşice) a devenit oraş maghiar după dictatul Hitler-Ciano-Ribbentrop, a fost predat horthiştilor împreună cu Ungvar, deci în mod natural nu au arătat că aparţine Cehoslovaciei. Si acest act l-am adus dela centrala UPM, deoarece mi l-au dat în mână după o şedinţă, să-l studiez. Fiindcă exista în mai multe exemplare mi l-am oprit pe acesta. In tot cazul conducătorii UPM au cetit şi acest act. Interesant că nu i-a supărat provocarea lui Csogor, Kelemen şi camarazii lor.

Lorincz Ernest

Următorul document concret este un proces verbal, întitulat: "Rezultatul discuţiei avute între tov. Roller Mihail, Ardeleanu Gheorghina, Kacso Sandor, Banyai Laszlo şi Cziko Lorincz în ziua de 2 Iulie 1948 asupra planului de lucru al manualelor şcolilor cu limba de predare maghiară, pe baza principiilor stabilite cu tov. Miron Constantinescu.

Acest proces verbal l-am păstrat până în prezent în propria mea arhivă. La mine a ajuns prin Szigeti Jozsef. Szigeti Jozsef a fost la 2 VII 1948 membru în Biroul Politic al Uniuniunii Populare Maghiare şi responsabilul Secţiei Centrale de Invăţământ a Uniunii Populare Maghiare.

Acest proces verbal a circulat din mână în mână în mai multe exemplare. O bună parte a membrilor colectivului de traducere şi a inspectorilor maghiari a avut cunoştinţă despre acest proces-verbal şi despre conţinutul lui. Faptul că acest proces varbal a ajuns la persoane neiniţiate în această problemă, constitue grava greşală, una din cele mai grave greşeli politice ale preşedintelui UPM, Kacso Sandor, ale lui Banyai Laszlo şi Cziko Lorinc. Prin acest document centrala UPM a compromitat doar prin scris Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român, prin tov. Roller Mihai, Miron Constantinescu şi Ardeleanu Gheorghina. Au încercat să justifice în faţa "maghiarimii" din România, ce linie "justă", "stalinistă", de expunere şi de luptă pentru "interesele maghiarimii" urmează ei, cei dela Centrala Uniunii Populare Maghiare. Dar Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român împiedică îndeplinirea cauzei drepte, susţinute de Uniunea Populară Maghiară. Aşa cum reiese şi din titlu, Miron Constantinescu a fixat dela capul locului nişte principii; în felul acesta delegaţii centrali ai Uniunii Populare Maghiare au fost nevoiţi să trateze deja pe baza unor principii fixate prin Miron Constantinescu de către Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român. Desigur că cei alde Banyai s,au străduit ca să aducă la cunoştinţa maselor "maghiare": dacă nu ar fi pe placul lor rezultatul înţelegerii, vina nu o poartă Kacso, Banyai şi Cziko Lorinc, ci Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român, care urmează, după cum au accentuat deseori, o linie rigidă, şovină, potrivnică culturii maghiare, care vrea să sugrume cultura maghiară. Sugrumarea acelei culturi maghiare, care după cum afirmă "intelectualitatea maghiară", în special intelectualitatea [illegible]istă, e mult superioară culturii poporului

00105

rus. Rezultă de asemenea din titlul procesului verbal, că un alt obiectiv şi poate cel mai important a fost compromiterea tovarăşei Ana Pauker şi a tovarăşului Chişinevschi prin tov. Roller. Tov. Roller a fost doar prezentat în cercul intelectualilor maghiari ca omul de încredere al tov. Ana Pauker şi al tov. Chişinevschi. Iar tov. Ana Pauker şi tov. Chişinevschi au fost caracterizaţi, ca unii ce nu înţeleg problema "maghiară". Desigur că cei alde Banyai s,au străduit să salveze prestigiul lui Miron Constantinescu în faţa intelectualităţii maghiare upemiste. Banyai a accentuat de mai multe ori relaţiile sale bune cu tov. Miron Constantinescu. De ex. mi-a declarat mie de mai multe ori, ca să nu predau rigidului Oziko Lorinc nici un fel de declaraţie sau notă informativă referitor la încercările reacţionare maghiare, refitor la Csogor, Gaal Gabor şi camarazii lor, ci să predau totul lui, deoarece el transmite totul tovarăşului Miron Constantinescu şi a dat într'adevăr în faţa mea un telefon tovarăşului Miron Constantinescu în chestiunea gravei mele declaraţii împotriva lui Csogor şi camarazii lui. Tot în prezenţa mea a primit şi răspunsul din partea tovarăşului Miron Constantinescu, că acesta aşteaptă pe Banyai şi declaraţia Tov. Miron Constantinescu a fost pe atunci încă ministrul Minelor şi al Petrolului.

Tov. Banyai a şi pălăvrăgit în mai multe locuri că, în legătură cu contrazicerile lui cu tov. Roller, referitoare la problemele şcolare maghiare, au hotărît împreună cu tov. Miron Constantinescu să creeze o comisie mai largă în care majoritatea s,o aibe delegaţii Uniunii Populare Maghiare. Si avându-se în vedere punctul de vedere centrist, nestabil al tovarăşei Ardeleanu Gheorghina, tov. Roller, omul de încredere al tov. Ana Pauker şi al tov. Chişinevschi, a rămas în minoritate cu părerea sa de stânga. Iar dacă totuşi nu s,a întâmplat aşa, cum a dorit o centrala Uniunii Populare Maghiare, vinovată este Centrala Partidului Muncitoresc Român, deoarece a precizat dela capul locului respectivele principii. Dar aceste principii au îngrădit totodată şi posibilităţile UPM. Ceace pălăvrăgesc eu aci, nu sunt ideile fixe ale creierului meu, ci le-am aflat, trăgând cu urechea la părerile şi manifestările intelectualităţii maghiare. Acest proces verbal a ajuns doar să fie prelucrat la prima conferinţă dela Minister în chestiunea manualelor, despre care am scris deja în declaraţia mea şi care s,a terminat sub preşeden-

00106

ţia lui Banyai la sediul central al Uniunii Populare Maghiare.

Anunţarea în public într,o formă aşa de deschisă a acestui proces verbal este un act nepartinic grav, deoarece are un caracter cu totul confidenţial, aci fiind vorba despre un material intern de Partid. Scopul principal a fost ca să se arate: numai centrala UPM a fost în stare să câştige prin luptă chestiunea manualelor maghiare şi a învăţământului maghiar pentru perioada de după Reforma Invăţământului. Aşa cum au accentuat ei, tov. Roller (tov. Ana Pauker şi tov . Chişinevschi) a vrut doar prin Reforma învăţământului să facă primul pas hotărît spre asimilarea maselor populare maghiare şi numai datorită intervenţiei curajoase a UPM s,a putut slva maghiarimea de "moartea naţională".

Nu ştiu dacă tov. Roller şi "tovarăşii" lui (tov. Ana Pauker şi tov. Chişinevschi) au fost de acord cu acest proces verbal şi cu publicarea sa. Precis că nu. In felul acesta şi acest proces verbal este un document concret, care dovedeşte că conducătorii UPM s,au îndeletnicit de fracţionism. Insăşi faptul că şi eu am putut să pun mâna pe acest proces varbal, dovedeşte vina conducătorilor politici fracţionişti ai UPM. Nu voiu analiza fiecare rând al acestui proces-verbal; mă voiu referi numai la acele părţi, unde ei au încercat să atace respectiv să compromită pe tov. Roller şi prin el pe tov. Ana Pauker şi pe tov. Chişinevschi în faţa activiştilor UPM şi a intelectualilor maghiari.

Este foarte caracteristic aliniatul 2 al secţiunii 1 din punctul B, pentru a ilsutra acest punct de vedere fracţionist al UPM. De ce trebue să accentueze poziţia tov. Roller (şi după afirmaţiile lor prin persoana lui Roller, afirmativ şi a tov. Ana Pauker şi a tov. Chişinevschi) şi de ce trebuia să-i compromită în faţa intelectualilor upemişti, în felul următor: "Aci este de notat că tov. Roller faţă de ceilalţi tov-i prezenţi are rezerva, că scriitorii maghiari progresişti să fie aleşi numai dintre cei din patria noastră."

Au vrut deci să arate aci, că tov. Roller (tov. Ana Pauker şi Chişinevschi) nu ar vrea să admită, ca scriitorii progresişti din Ungaria să figureze în manualele maghiare de literatură, că tov. Roller (tov. Ana Pauker şi tov. Chişinevschi) nu sunt numai duşmanii maghiarilor din România ci şi ai democraţiei din Ungaria. Că Roller (tov. Ana Pauker şi Chişinevschi) vor să clădească un zid chinezesc între Republica Populară Română şi Republica Maghiară. Că Roller (tov. Ana Pauker şi Chişinevschi)

00107

vor să forţeze numai ei, ca maghiarimea din România să recunoască Republica Populară Română drept patria sa. Deoarece au fost discuţii vreme îndelungată şi în jurul acestei probleme. O mare parte a"maghiarilor" upemişti nu au vrut să recunoască drept patria lor Republica Populară Română, tocmai datorită conducătorilor UPM. Iar alde Balogh Edgar, invocând sensibilitatea naţională a maselor maghiare nu au vrut să întroducă nici în manuale noţiunea de Republică Populară Română, ca patrie a maghiarilor din România.

Fără îndoială publicarea şi propagarea în această formă a procesului verbal constitue o provocare fracţionistă brutală.

La aliniatul 2 al Ciclului III din punctul B al procesului verbal cetim următoarele: Se va avea în vedere metoda de lucru a manualelor corespunzătoare române." Conform celor afirmate în procesul verbal, tovarăşii Kacso, Cziko Lorinc şi Banyai Laszlo au fost de acord cu această frază. Totuşi tocmai ei au fost cei care au contravenit acestui proces verbal redactat de dânşii. Trebue să se ştie că tocmai ei au fost cei care au forţat - drept consecinţă a avantgardismului lor maghiar, bolnăvicios şi antisovietic - apariţia manualelor de istorie a literaturii maghiare, încă înainte de redactarea acestui proces verbal. Ei au împărţit sume de bani încă în lunile Mai-Iunie în numele centralei Uniunii Populare Maghiare membrilor colectivului de istorie a literaturii maghiare. Deci încă pe vremea când manualele româneşti de istorie a literaturii nu au apărut iar respectivele manuale româneşti nu au putut să slujească cu metode de muncă colectivului de istorie a literaturii maghiare. Trebue să se menţioneze aci, că nu numai la manualele de istorie a literaturii, dar nici la manualele elementare de cl. V-VI-VII de lectură maghiară, nu au aşteptat apariţia respectivelor manuale româneşti, ci le-au întocmit cu mult înainte, iar la propunerea Ministerului (Cziko Lorinc) le-a şi plătit colectivului maghiar. Se înţelege că zadarnic deoarece mai târziu au trebuit să întocmească manuale noui. In consecinţă, tovarăşii Banyai, Kacso şi Cziko nu numai că s,au îndeletnicit cu fracţionism dar au şi înşelat în mod nepartinic Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român, atunci când nu şi-au îndeplinit angajamentul luat în scris, pe care l-au cuprins cu propria lor mână într,un proces-verbal. Se poate dovedi mai clar decât lumina soarelui că ceeace afirm aci este adevărat, deoarece am înaintat deja referatul, respectiv dispoziţia lui Banyai, prevăzută cu semnătura şi adnotările personale ale lui Banyai, în legătură cu manualele de istoria literaturii maghiare.

00108

Kacso Sandor, preşedintele Uniunii Populare Maghiare nu poate nega, că Cziko Lorinc şi cu mine am depus personal pe masa lui prezidenţială manuscrisele manualelor de istoria literaturii maghiare de cl. IX-X-XI. Cziko Lorinc a şi scris el în persoană un articol pentru cotidianele de limba maghiară, lăudând apariţia manualelor de istoria literaturii maghiare. Cu toate acestea tustrei şi-au luat angajamentul, că vor ţine cont de metodele de muncă, folosite la întocmirea manualelor româneşti. Si şi-au luat sarcina pentru toate acestea la sediul Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român.

Aliniatul 1) al punctului C de pe pagina a doua a procesului verbal sună astfel: Traducerea şi redactarea manualelor se va face în majoritatea hotărîtoare la Bucureşti. Insă în toate cazurile principiile se dau de către Comisia Centrală a Manualelor din Bucureşti.

Tot la pagina a doua, primul aliniat, al secţiunii 2 punctul C, sună în felul următor: "Controlul se exercită tot de această comisie, inclusiv forurile competente ale PMR."

Aşa cum reiese din citatul arătat, au promis că vor executa la Bucureşti majoritatea covârşitoare a traducerilor. Dar nu s,au ţinut nici de această promisiune. Au executat majoritatea covârşitoare a traducerilor la Cluj şi în alte oraşe provinciale din Ardeal.

Iar în ce priveşte aşa zisa Comisie Centrală a Manualelor, au avut grijă, ca marea ei majoritate să fie reprezentată prin elementele purtătoare ale poziţiei conducătorilor UPM. Anexez de asemenea anexa acestui proces verbal. Această anexă conţine propunerile conducătorilor UPM, cu privire la Comisia Centrală a Manualelor. Practic, această comisie nu a fost altceva decât un organ eficace al liniei naţionaliste a conducătorilor UPM, exercitat prin Banyai Laszlo, care a avut şi conform afirmaţiei tovarăşei Ardeleanu Gheorghina, rolul de îndrumător ideologic şi politic,al comisiei, eu având calitatea de secretar tehnic.

Ca să dovedesc că procesul verbal nu a fost întocmit într,un singur exemplar, voiu anexa în două exemplare anexa care conţine Comisia Centrală a Manualelor.

Dar să mergem mai departe. Din partea citată mai sus reiese şi faptul că conducătorii UPM au vrut prin acest proces verbal să compromită în mod brutal şi au compromis Comitetul Central al Partidului Muncitoresc Român, când folosesc textual următoarele expreis

rea expresie: "inclusiv forurile competente ale PMR."

Pe pagina a doua a procesului verbal putem ceti la punctul C, secţiunea a 2. aliniatul a): "In chestiunea dacă cetitul şi scrisul în româneşte dela clasa elementară să se înceapă, toţi sunt de acord, ca învăţarea limbii române în mod verbal să se înceapă dela cl. I. elementară.

In ce priveşte cetitul şi scrisul, tov-ii Kacso, Banyai şi Cziko sunt de părere ca să înceapă dela cl. III, tov. Roller este pentru începere dela cl. I., tov. Ardeleanu propune, ca în chestiunea să se pronunţe forurile conducătoare ale Partidului."

Ne găsim din nou în faţa unor manevre fracţioniste şi provocatoare josnice din partea conducătorilor UPM.

Au trâmbiţat din nou că Roller, (tov. Ana Pauker şi tov. Chişinevschi) sunt stângişti radicali faţă de massele de naţionalitate maghiară. Conducătorii UPM s,au străduit în general să treacă în contul tov. Ana Pauker, Chişinevschi şi Roller ideia predării limbii române începând din cl. 1, folosind cuvinte precaut plasate, care au fost foarte bine înţelese în special de către elementele intelectuale.

Dar de ce nu au întrodus conducătorii UPM în procesul verbal, cel puţin în paranteză, că în Republica Maghiară limba maghiară se predă de asemenea dela cl. întâia în şcolile române, croate, sârbe, slovace, etc. din Ungaria? Din păcate 99% din massele intelectualilor maghiari nu a ştiut acest lucru, iar conducătorii UPM au avut grijă ca massele "maghiare" să nu afle tocmai acest mic amănunt. Despre aceasta nu au scris nici un cuvânt în presa maghiară. Dar de ce nu? Pentru ca să poată infecta mai bine massele maghiare, ~~xxxxxx~~ cică tov. Ana Pauker Chişinevschi şi Roller creiază o situaţie mai grea ~~massele~~ învăţământului maghiare şi copiilor maghiari, ca aceea de pe vremea lui Antonescu. Adică, înţelege "maghiare", că tov. Ana Pauker, Chişinevschi şi Roller înţeleg problemele naţionalităţii maghiare, cum a înţeles Antonescu şi colaboratorii săi. Acest lucru nu-l spun eu. Această critică a fost enunţată la prima consfătuire cu clujenii în privinţa manualelor şcolare. Literaţii din Cluj, Gaal, Szabedi şi camarazii lor nu au îndrăznit să spună în mod deschis că atacă pe tov. Ana Pauker, Chişinevschi şi Roller, atunci când au declarat, că cei care vor să întroducă predarea limbii române în şcolile maghiare dela cl. 1, creiază o situa-

00110

ţie mai grea în chestiunea învăţământului maghiar, ca cea depe timpul lui Antonescu şi înţeleg problema naţională, cum a înţeles-o Antonescu, adică şi mai puţin, deoarece clica lui Antonescu a introdus predarea limbii române în şcolile maghiare începând dela cl. a treia. In felul acesta s,au îndeletnicit ~~xx~~ cu provocări şi fracţionism conducătorii UPM.

Au străduit să arate în faţa lumii întregică predarea limbii ruse începe în cl. II sau a III. elementară în şcolile naţionalităţilor din Uniunea Sovietică. Au încercat să trâmbiţeze în public că tovarăşii Roller (Ana Pauker, Chişinevschi) ~~trasează~~ în problemele naţionalităţii maghiare şi în special în învăţământ o linie antisovietică, antistalinistă. Si nu numai că au propagat în mod îndemânatec acest lucru, dar l-au documentat şi prin copiile procesului verbal. Dar prin secţiunea a doua, aliniatul întâi au mai arătat şi altceva: faptul că în cadrul Comitetului Central nu există o poziţie unitară. Deoarece în timp ce delegaţii UPM, Banyai, Kacso şi Cziko au apărat fidel punctul lor de vedere unitar "stalinist" şi au stăruit în mod unitar pentru elntustrei, activiştii Comitetului Central nu posedă o linie unitară în problema naţională şi în problemele învăţământului maghiar. Adică în interiorul Comitetului Central sunt două curente, curentul antistalinist al tov. Ana Pauker, Chişinevschi şi Roller şi curentul sănătos, stalinist al tov. Luca, Miron Constantinescu, ~~şi~~ Ardeleanu etc. Aşa au explicat conducătorii UPM procesul-verbal. Aşa au ~~înfectat~~ cu otrava lor fracţionistă massele maghiare împotriva tov. Ana Pauker, Chişinevschi şi Roller. Din păcate tovarăşi, acesta nu e un vis, ci un document concret.

Pe pagina a doua, litera C, punctul 2, aliniatul b grăieşte astfel: "Tovarăşii Kacso, Banyai şi Cziko sunt de părere, că este necesară redactarea unor manuale speciale de limba română pentru clasele elementare, având în vedere cunoştinţa de limba ale elevilor. Tovarăşul Roller nu este de acord. Tov. Ardeleanu spune că vrea să studieze mai adânc problema.?

Iar acelaş caz, ca cel citat sus. ~~Tovarăşii~~ Vor să prezinte pe tov. Roller (Ana Pauker, Chişinevschi) ca pe nişte tovarăşi care suferă de boala copilăriei a stângismului; conducătorii UPM sunt unitari în apărarea poziţiilor lor "staliniste", iar tov. Ardeleanu, care a lucrat mult timp cu tov. Luca, e nehotărîtă, nu acceptă punctul de vedere al tov. Roller (Ana Pauker, Chişinevschi adoptând o poziţie centristă.

00111

In tot cazul conducătorii UPM au arătat din nou pe faţă că în timp ce ei sunt unitari, activiştii Partidului - care fac parte amândoi din biroul secţiei de propagandă a CC, nu au daoptat o poziţie unitară.

In pagina a doua, litera C, punctul 2, aliniatul c) putem ceti următoarele: Tov-ii Kacso, Banyai şi Cziko sunt de părere că manualele de muzică să fie redactate în mod special pentru şcolile cu limba de predare maghiară, cuprinzând cântece în traducere, cântece populare româneşti cu text original şi cântece populare maghiare. Tov. Roller este de părere că manualul unic de muzică care va cuprinde şi câteva bucăţi din folklorul maghiar, trebue tradus în întregime. Tov. Ardeleanu este de părere, că în şcolile cu limba de predare maghiară programul poate să cuprinde mai multe cântece populare maghiare, precum în şcolile române mai multe cântece populare române. Este de acord, ca cântecele populare româneşti în şcolile cu limba de predare maghiară să se cânte cu textul original."

Publicarea acestei părţi a manuscrisului dovedeşte de asemenea o gravă manevră provocatoare, fracţionistă. Au propagat şi pe baza aceasta că tov. Roller (Ana Pauker, Chişinevschi) vor să asimileze în mod antistalinist poporul maghiar. Vor să desfiinţeze şi cântecul, muzica maghiară pentru a degrada în felul acesta cultura maghiară. In acelaş timp conducătorii UPM şi tov. Ardeleanu, care păşesc pe linia sănătoasă, stalinistă a tov. Luca, apără cultura maghiară, cântecul şi cultura maghiară. In ce măsură încearcă să-l prezinte numai pe tov. Luca, drept singurul specialist în problema naţională din sânul Secretariatului Comitetului nostru Central, o dovedeşte cel mai clar aceea declaraţie frecventă a lui Cziko Lorinc, conform căreia se omite cu mare zel din rezoluţiile, telegramele etc. ale Comitetului Central părţile care se ocupă cu naţionalităţile, vorbindu-se numai despre poporul român.

Tov. Luca e singurul - spune Cziko Lorinc, care obsearvă aceste greşeli, propunând corectarea textelor în interesul naţionalităţilor.

Drept anexă a acestui proces verbal putem ceti următoarele rânduri:

Banyai Laszlo
Cziko Laurenţiu
Ardeleanu Gheorghina,
Balogh Edgar

00112

Csehi Iuliu
Deheleanu Margareta
Szigeti Iosif
Tompa Stefan
Dr. Lorincz Ernest, secretarul comisiei.

E interesant în această propunere a UPM că la primul loc ajunge Banyai Laszlo şi pentru nimic în lume activiştii de Partid ai Comitetului Central, în frunte Gheorghina Ardeleanu. Si acest semn arată că conducătorii UPM manifestă "avantgardism", adică şi la elaborarea manualelor trebue să fie în frunte UPM şi nu Partidul Muncitoresc Român. De altfel şi alegerea activiştilor centrali ai Partidului arată clar, cine au fost în primul rând agenţii Uniunii Populare Maghiare la şcoala centrală de Partid cu limba de predare maghiară: Deheleanu Margit şi Tompa Stefan. In aceşti oameni au avut încredere. Aceştia au tocit mai mult combativitatea îndreptată împotriva reacţiunii maghiare, în cadrul şcolii centrale de Partid, maghiare. Aceştia au divulgat în mare parte acele fenomene dela şcoala centrală de partid, pe care conducătorii UPM le-au putut folosi pe urmă în mod îndemânatic. Interesantă este figurarea pe listă a lui Balogh Edgar şi a lui Csehi Gyula. Despre Balogh Edgar de ex. toată lumea a ştiut deja că a comis provocări josnice în legătură cu traducerea şi tipărirea istoriei lui Roller în 1947.

Un alt document despre campania de popularizare a lui Tito de către conducătorii UPM îl constitue bonul anexat aci în original, pe care l-am păstrat în arhiva mea proprie:

"Am primit în ziua de azi, drept împrumut dela Min. Inv. Public Secr. Gen. al Naţ. una buc. "Abecedar şi carte de cetire pentru adulţi", editată de Uniunea Culturală Maghiară din Iugoslavia."

Bucureşti, 26 V 1948

Sipos Andras

Această declaraţie prezintă interes şi pentru faptul că şi upemiştii ar fi dorit o Uniune Culturală Maghiară separată în România. Si iată! La Tito s,a realizat.

Acest Sipos Andras a fost inspector general, iar Cziko Lorincz i-a încredinţat întocmirea abecedarului. Nu am înţeles atunci de unde şi pentru ce procură Cziko Lorinc atâtea tipărituri maghiare din Iugoslavia şi de ce dă aceste tipărituri cu atât zel membrilor kolectivului. Am aflat toate numai după Re-

zoluţia Cominformului. Probabil că aceşti banditi au ştiut deja ce se întâmplă în sânul Comitetului Central al Partidului Comunist din Iugoslavia, începând să difuzeze deja aceste tipărituri pentru a-l populariza pe Tito şi pentru ca maghiarii din România să poată vedea"frumoasele"rezultate atinse de Tito în domeniul rezolvării problemei naţionalităţilor. De altfel ştiu aşabcă acest Sipos Andras locueşte şi predă şi azi la Cluj. Pe de altă parte e un naţionalist feroce.

Actul următor provine de asemenea din propria mea arhivă.

. . . . . .

Ateneului Jozsa Bela Cluj

Pe baza directivelor primite dela Centrala pe ţară a UPM şi a înţelegerii avute cu traducătorii manualelor, se vor plăti următoarele sume aparte fiecărui traducător:

Nr.	Numele	Sume	Am primit
		./.	

. . . . . .

Acest act l-a uitat Szigeti din întâmplare pe masa mea iar eu l-am păstrat din întâmplare. Acest act dovedeşte în mod clar că Centrala pe ţară a Uniunii Populare Maghiare a dat directive cu privire la plata traducătorilor de manuale. Pe de altă parte se poate constata din acest act că majoritatea traducătorilor organizaţi de către centrala UPM sunt elemente reacţionare, naţionaliste, care din punct de vedere politic nu merită încrederea. Semnatar este Szigeti Jozsef, care la 22 V 1948 la centrala UPM...

Următorul document provine de asemenea din arhiva mea proprie şi este prevăzută cu scrisul lui Banyai Laszlo. Toate observaţiile sunt observaţii pe care Banyai le-a notat cu mâna sa proprie. Prima dată a dictat textul care figurează pe document bătut la maşină, totuşi pe urmă el însuşi a corectat în nenumărate locuri propria sa compunere.

De aceea e interesantă şi cercetarea corectărilor.

Pe pagina 1. rândul 4 al documentului întitulat "Notă" se poate ceti în original:

"D. Toate cărţile vor fi verificate de Ministerul Inv. Publ!

Tov. Banyai l-a corectat în felul următor: "D. Toate cărţile vor fi verificate de Comisia cu sediu la Bucureşti."

Am alăturat în formă de document lista exactă a comisiei. Deci, tov. Banyai a vrut să scoată în orice chip din mâinile Ministerului Invăţământului Public, deci din ale tov. Roller

(Ana Pauker, Chişinevschi) chestiunea verificării manualelor; Banyai şi clica lui au vrut neapărat ca verificarea să fie executată de către comisia centrală de manuale, desenate de către fracţionişti, al cărei conducător ideologic nu a fost Roller (Ana Pauker şi Chişinevschi) ci Banyai Laszlo. In rândul 7 de pe pagina întâia a documentului putem ceti următoarele: "Partea II tradusă, cu bucăţi ardeleneşti", mai târziu a şters cuvântul ardeleneşti şi a scris deasupra "din literatura maghiară". Apoi s,a răsgândit şi-a mai aruncat şi cuvântul "progresistă".

Tot la pag. 1 putem ceti printre notiţele scrise cu mâna ale ciclului II, ca să se ocupe mai pe larg cu istoria poporului maghiar în manualele de istorie editate în limba maghiară Deci să existe o diferenţă în acest sens între manualele unice maghiare şi româneşti.

Pe această pagină a şters din ultimul rând şi expresia de "şi a ţărilor vecine". De ce a şters-o? Poate, ca cetitorul nebănuitor să nu se gândească din întâmplare şi la Uniunea Sovietică, cetind despre ţările vecine? Numai Ungaria Rapublica Ungară rajkistă ne este vecină???

La pagina a doua scrie "Toate celelalte manuale vor fi traduse". După propoziţiunea aceasta a plasat două semne mari de întrebare. Oare dece?? A vrut să redacteze manuale independente cu autori clericali?? Ori s,a gândit la aceea expresie a următorului document, că va trebui să se scrie manuale separate cu autori maghiari şi nu va fi nevoie de manualele unice.

E foarte caracteristică ştersătura dela pg. 2 punctl D), care a glăsuit aşa: Programa analitică pentru manuale specifice ale naţionalităţilor conlocuitoare vor fi înaintate pentru aprobarea Ministerului Invăţământului Public. "

"Toate manuale cu caracter specific pentru celelalte naţionalităţi conlocuitoare, vor fi elaborate cum şi cele maghiare".

Nici aci nu-i place lui Banyai controlul Ministerului Invăţământului Public, precum nu-i place nici faptul, ca celelalte naţionalităţi să fie trataţi la fel cu cea maghiară. Interesant

Documentul următor provine la fel din propria mea arhivă. Este vorba din nou de compromiterea tovarăşului Roller (Ana Pauker, Chişinevschi) în faţa intelectualilor maghiari. Acest act a umblat din mână în mână şi spune următoarele: "Afară de aceste manuale unice au mai apărut o mulţime de alte cărţi vechi, tipărite la Cluj (Minerva) sau la Aiud (Tipografia Bethlen).

00115

Aceste manuale au fost scrise de diferiţi autori maghiari şi au fost prelucrate după normele date de comisia Roller.

După informaţiile primite de tov. Roller, aceste cărţi nu vor mai putea fi întrebuinţate, urmând să fie înlocuite cu manuale unice, în curs de pregătire, traduse de noi. De aceea nici nu le-am enumerat aici."

In text s,a corectat cu mâna cuvântul "înlocuite", fiind scrisul responsabilului central al învăţământului dela UPM, Szigeti Jozsef. Care este esenţa pe care o poate ceti din acest document cadrul educat de UPM?

Faptul că, cu toate că au fost prelucrate pe baza directivelor comisiei lui Rollern(Ana Pauker,Chişinevschi) , totuşi manualele autorilor maghiari vor trebui să fie retrase din circulaţie - tot din directiva tov. Roller (Ana Pauker, Chişinevschi). Pricepem deci semnele de întrebare ale lui Banyai depe documentul anterior. In acelaş timp nici un cuvânt al acestui act nu spune că Ministerul nu a retras din circulaţie nu numai ediţiile vechi ale manualelor maghiare, ci şi manualele tuturor autorilor români vechi. Natural, acest lucru nu îl poate ceti din acest document intelectualul maghiar, pentrucă nici nu se referă la aşa ceva.

De ce nu au scris domnii dela UPM că ministerul a dat a ceastă dispoziţie, întrucât într,adevăr ministerul a dispus retragerea tuturor manualelor vechi, atât a celor <u>româneşti</u>, cât şi a celor <u>unguresti</u>. De ce a fost nevoie din nou de compromiterea în faţa intelectualilor maghiari a tov. Roller (Ana Pauker, Chişinevschi).

Dar cadrul UPM mai poate ceti încă ceva interesant afară de fragmentul citat: faptul că au fost retrase din circulaţie şi manualele maghiare aprobate de comisia Roller, într,un moment în care manualele unice se găseau numai în stadiu de pregătire. Si foarte natural, acestea vor fi traduse în limba maghiară numai după apariţia lor. Atunci de ce a fost nevoie să se retragă manualele autorilor maghiari, accept te şi de comisia lui Roller. La această întrebare, actul de faţă nu mai dă răspuns cadrului UPM. El lasă acest răspuns în seama fanteziei naţionaliştilor maghiari.

Lorincz Ernest

Documentul care urmează provine şi el din propria mea arhivă. E un referat, purtând data de 29 VII 1948, fiind semnat de către inspectorul Klara Jozsef din însărcinarea lui Cziko Lorinc. Scopul şi esenţa acestui referat este, să se bage cât mai mult material literar maghiar în manualele şcolare româneşti de clasa I-IV, care se află în pregătire. Oamenii lui Cziko, Revi şi Banyai au făcut totul, ca şi manualele maghiare să răspândească cultura maghiară "fruntaşă", pe baza idioatei circulări a UPM şi a sintezei cu titlul "Bilanţul săptămânii Petofi", comunicate deja de către mine în prezenta declaraţie. Dacă toate acestea ar fi fost înfăptuite în manualele româneşti de clasa I-IV, nu ştiu ce ar fi mai rămas pentru materialul sovietic şi pentru materialul literar românesc. Natural că, pentru a-l câştiga pe acest Klara Jozsef de partea lor, l-au băgat în comisia centrală de învăţământ a Uniunii Populare Maghiare, iar directivele pentru acţiunile şi referatele de asemenea natură au fost date de către Cziko Lorincz şi de către Comisia Centrală de Invăţământ a Uniunii Populare Maghiare. Imi aduc bine aminte că întreaga ideie a provenit dela Revi, Banyai şi Cziko Lorincz, atunci când au văzut că majoritatea manualelor de cl. I-IV o vor forma traducerile şi au văzut de asemenea că în manualele de lectură maghiare se va publica foarte puţin material literar din Ungaria. Deci, pentru a îndeplini poruncile bandei Rajk cu privire la "procentul" literaturii din Ungaria, au vrut să înunde prin trucul lor isteţ manualele de lectură româneşti de cl. I-IV cu material maghiar. Imi amintesc bine că Revi Ilona a dat directive dnei Bonyhadi şi camarazilor ei, aşa zisului"colectiv maghiar" al Editurii de Stat, să traducă în limba română cât mai mult material maghiar pentru cărţile de lectură româneşti de clasa I-IV. Bonyhadi şi camarazii ei au şi dat dispoziţii în acest sens tuturor traducătorilor împreună cu Abafay, omul lui Banyai Laszlo pe toţi traducătorii lor să execute această muncă "de şoc". E foarte interesantă redactarea acestui referat, imediat în primul aliniat: " Colectivul maghiar dela Editura de Stat a înaintat la tov. Weigel următoarele bucăţi literare maghiare, traduse în limba română, şi care urmează să fie folosite în manualele româneşti primare:"

Au întocmit-o cu dibăcie, prezentând colectivul maghiar al Editurii de Stat, ca cel care a luat angajamentul, pentru ca să nu se vadă prea mult autorul adevărat. Este doar cert că la 2 VII 1948 Banyai, Kacso şi Cziko Lorinc şi-au luat angajamentul faţă conform unui proces verbal al cărui text întreg eu l-am anexat, faţă de tov. Roller în problema manualelor. In felul acesta deci Bonyhadi, prietena lui Revi Ilona, Abafay, omul de încredere al lui Bányai şi Klara Janos, uninspector general al lui Cziko Lorinc ar fi fost iniţiatorii pe linia

00117

lui Rajk a celor dela centrala UPM în această acţiune de maghiarizare; bineînţeles dacă nu ar fi reuşit, ar fi putut să prezinte în faţa lumii întregi pe tovarăşii Roller şi Weigel, iar prin ei pe tov. Ana Pauker şi pe tov. Chişinevschi, drept potrivnici Maghiarilor, care urăsc cultura maghiară.

Tovarăşi, prezentarea pe care o fac nu este meşteşugită. Esenţa a fost şi aci fracţionismul împotriva tov. Ana Pauker şi împotriva tov. Chişinevschi. Deoarece era clar că aceste acţiuni conduse de UPM vor fi respinse, iar această respingere va constitui din nou un document util în mâinile conducătorilor fracţionişti ai UPM. Nu au uitat să bage nici povestea ciangăilor, vrând să bage în manualele româneşti însăşi scurtul rezumat al biografiei Marelui Lenin din ziarul Romaniai Magyar Szo.

E foarte caracteristică şi ultimul pasaj din acest referat: "In legătură cu manualele de curs secundar, cicl. II-III trebue să consfătuim cu tov. Roller, cerând instrucţiuni referitor la bucăţile, care intră în manualele româneşti dela scriitori maghiari."

Aci este vorba iar despre compromiterea tovarăşului Roller şi a unor tovarăşi conducători, deoarece este clar că tov. Roller va refuza o asemenea propunere idioată, iar acest refuz se poate concepe minunat drept o revendicare naţională pe linia rajkistă a conducătorilor UPM.

Am cunoştinţe despre faptul că oamenii lui Revi şi Banyai ar fi dorit să înghesuiască o grămadă de materiale în manualele de lectură româneşti clasa V-XI (ciclul II-III). Iar atunci când tovarăşii dela centru au refuzat o asemenea publicare din belşug a materialului literar maghiar, activiştii UPM au executat şi o aţâţare naţionalistă în cercul inspectorilor maghiari ai ministerului, în legătură cu aceas tă provocare rajkistă îndemânatecă.

Următorul referat este de asemenea un document este de asmenea un referat, purtând data de 3 VIII 1948, înregistrat la cabinetul secretariatului general al Naţionalităţilor Conlocuitoare sub nr. 1864. Însăşi adresa acestui referat are un caracter provocator: "Cabinetul Secretariatului General al Inv. Naţionalităţilor Conlocuitoare". Nici odată nu a apărut nici o decizie ministerială care ar fi precizat că Ministerul Invăţământului Public ar avea un organ cu asemenea titlu. Nici în legătură cu reorganizarea de după Reforma Invăţământului nu a existat un asemenea organ. Dar Cziko Lorinc provoacă până în ziua de azi cu acest titlu. El nu foloseşte acest antet la referatele şi actele transmise tovarăşilor miniştri şi secţiei de cadre a Ministerului, dar în corespondenţele trimise în provincie foloseşte mai des acest titlu: " Secretariatul general al Inv. Naţionalităţilor

00118

conlocuitoare".

La punctul 3 al referatului semnat de Cziko Lorincz, el vorbeşte aşa: "Pentru naţionalităţile următoare: ruşi, ucraineni şi armeni, abecedarul, partea I să fie adus din URSS, iar celelalte manuale să fie şapirografiate."

Este interesant că Cziko consideră naţionalităţile maghiară, germană, sârbă şi greacă mai importante decât naţionalităţile rusă şi ucraineană, cu toate că naţionalitatea ucraineană se află şi din punct de vedere numeric la locul al treilea printre naţionalităţi. Cziko Lorinc a mai subliniat şi cu cerneală că pe limbile rusă, ucraineană şi armeană cărţile nu trebue să fie tipărite şi şapirografiate.

Oare ce înţelege Cziko Lorinc prin următoarea expresie: "Pentruca traducerea manualelor să fie terminată la timp şi pentru ca să putem asigura spiritul unitar al traducerilor, este necesar ca din fiecare naţionalitate 5-8 profesori sau învăţători să fie aduşi în Bucureşti (în total 6o-8o)."

Ce putea să înţeleagă Cziko Lorinc prin spiritul unitar al traducerilor. Spirit unitar naţionalist sub îndrumarea conducătorilor UPM?

Foarte interesant este în legătură cu acest referat faptul, că l-am predat pentru păstrare la sfârşitul anului 1948 inspectorului Klara Jozsef şi l-am găsit totuşi în Ianuarie 195o în arhiva mea proprie dela Minister. Poate că am uitat că Klara mi l-a restituit, dar se poate că a revenit pe altă cale la mine.

Ca să nu uit, amintesc aci două lucruri concrete, două date, care confirmă, că Cziko Lorincz minte atunci, când ar trebui să recunoască propriile sale greşeli. La 2 II Cziko Lorinc a ţinut cu doi reprezentanţi ai Editurii de Stat, Sălăjeanu şi Miron Mironescu o consfătuire, la care m,a invitat şi pe mine. S,a discutat aci între altele problema traducerii maghiare a manualului întitulat Constituţia Republicii Populare Române. Eu am amintit cât de multe greşeli au fost în această carte şi faptul că am cerut să se cerceteze cazul pentru a constata cine este vinovat. Auzind acestea, Cziko Lorinc a declarat că el habar nu are de toată chestiune, acum o aude pentru întâia oară şi m,a readus pe mine la tăcere, declarând în faţa tovarăşilor Miron Mironescu şi Sălăjeanu, că am comis o greşală gravă, deoarece nu i-am vorbit lui despre această problemă şi am făcut împreună cu Bogdan Tibor, totul pe răspunderea mea. Numele lui Bogdan Tibor l-am amintit eu în mod nedibaciu, vrând oarecum să justific, că şi el poate să dovedească sumedenia de greşeli care se găsesc în traducerea maghiară a Constituţiei. Această chestiune cu Constituţia este iarăşi foarte neplăcută lui Cziko Lorincz şi lui Banyai Laszlo, deoarece şi acest

00119

manual a fost verificat de către Banyai Laszlo şi oamenii lui, deci sunt într,o oarecare măsură răspunzători pentru această carte. Cea mai hazlie parte a chestiunii o constitue faptul că înainte cu 2 sau 3 săptămâni Cziko Lorinc a scris un referat tovarăşului ministru Buican prin care el însuşi recunoaşte că a intervenit la Editura de Stat pentru sancţionarea elementelor fasciste maghiare pentru provocarea efectuată în legătură cu Constituţia. Acel referat l-am scris eu, dar Cziko l-a transcris şi l-a semnat. A efectuat o schimbare a referatului întrucât a lăsat afară numele tovarăşului Vasile Luca; trebue să se ştie că Cziko Lorincz a refuzat să dea "bun de difuzare" pentru cartea de lectură cl. VI, pe motivul că nu este bun clişeul fotografiei tovarăşului Luca Vasile. Cziko Lorincz nu a vrut să arate prea deschis şi prin scris legăturile sale mai strânse cu tov. Luca, precum şi faptul că duce o deşănţată propagandă în jurul tov. Luca în dauna celorlalţi membri ai secretariatului Comitetului Central al PMR pe obişnuita linie fracţionistă a conducătorilor UPM, adică nevrând să recunoască toate acestea în scris a şters din referat numele tovarăşului Vasile Luca. Insă, la convorbirea avută cu Miron Mironescu şi cu Sălăjeanu a recunoscut din nou verbal (din motive propagandistice) că a refuzat să dea "Bun de difuzare" cărţii de cetire maghiare de cl. VI, deoarece după părerea lui fotografia tov. Vasile Luca nu este bună. Natural, a făcut din nou această declaraţie pe linia fracţionistă, de propagandă în jurul lui Luca, în faţa a doi delegaţi oficiali ai Editurii de Stat, Miron Mironescu şi Sălăjeanu.

Cealaltă minciune concretă a lui Cziko a fost în legătură cu manualele în limba ~~germană~~ polonă. Tov. Miron Mironescu a întrebat, de ce tipărim manualele de clasa VII elementară pentru şcolile de limbă poloneză, dacă conform celor spuse de Cziko la această şedinţă, nu există decât clasa a V-a. La care Cziko Lorinc a minţit că nici nu ştia că am proiectat să traducem în limba poloneză până la 1 VII manualele de clasa VII. Si iar a început să-mi facă pe un ton iritat reproşuri, de ce nu i-am ~~xxxx~~ vorbit despre planul de traducere a manualeleor poloneze. A minţit, deoarece i-am predat şi lui în scris şi înregistrat cel puţin cu o săptămână înainte toate planurile pe 1950 ale colectivelor naţionalităţilor, împărţite şinpe trimestre. Si acest lucru se poate oricând documenta în mod concret. Si în felul acesta se pot dovedi uşor două minciuni atât de grave.

La aceeaşi şedinţă Cziko Lorinc a hotărît să tipărim imediat cărţile de cetire în limba albaneză, începând cu abecedarul albanez. In ziua de azi, adică la 3 Februarie am transmis şi în mod oficial toate manuscrisele albaneze, existente la noi. Dar sunt sigur că se află mai multe manuscrise albaneze la ~~xxxx~~ Protop şi camarazii săi dela orga-

00120

conducătorii organizaţiei de masă,"Frontul Albaniei".

La aceeaş şedinţă Cziko Lorincz ne-a comunicat: lui Sălăjeanu, lui Miron Mironescu şi mie, că manualul de istorie a,literaturii pentru cl. XI va apare în curând, dar nu se ştie încă câţi scriitori vor mai trebui să fie scoşi din manual, afară de Balogh Edgar şi Meliusz Jozsef. Deci Aszodi îl informează pe Cziko despre situaţie. Este posibil că Aszodi are această însărcinare şi atunci totul e în ordine. Dar dacă Aszodi nu are această însărcinare, atunci ar trebui să se vadă îndeaproape legăturile lui Aszodi cu Gaal şi camarazii săi, cu oamenii lui Banyai şi Cziko, în general cu toată clica naţionalistă maghiară; deoarece fapt este că Aszodi a întrat la Cluj în relaţii foarte bune de prietenie cu Heves, Gaal Gabor şi cercul lor, etc. Naţionaliştii maghiari l-au atras pe Aszodi în Uniunea Scriitorilor Maghiari şi l-au popularizat pe Aszodi, ca pe un scriitor maghiar din România. Exploatând slăbiciunea, greşelile, vanitatea şi orgoliul lui Aszodi, cercurile naţionaliste maghiare s,au uitat la el ca la un sprijin al lor la Editura de Stat.

Un altdocument concret despre activitatea politică fracţionistă a lui Cziko şi a cercului său îl constitue adresa către Editura de Stat din 22 Oct. 1948, înregistrată cu numărul 3458 la cabinetul Secretariatului General al Naţionalităţilor Conlocuitoare, adresă care se găseşte în arhiva mea.

Făcând excepţie de tonul obraznic şi lăudăros, Cziko Lorincz afirmă despre Editura de Stat, că nu are încredere în cuvântul tovarăşului Vasilichi.

00121

REFERAT.

29. VII. 1948.

Colectivul maghiar dela Editura de Stat a inaintat la tov. Weigel următoarele bucăţi literare maghiare traduse in limbă română, şi care urmează să fie folosite in manualele româneşti primare :

1. Móricz : Hét krajcár . II. Ady: Dózsa unokája. III. Ady: Dózsa lakomája. III. Petőfy: a) Kutyák dala - b) Farkasok dala - c) Vasuton - d) A nép nevében - e) XIX. század költői .IV. Uzoni Iózsef : Birika és Mitika.- V. Merius : Ének. VII. Kós Károly : Budai Nagy Antal. VIII. Iózsef Attila: a) Kedves Joczó, -b) Altató dal - c) Proletar fiu verse.- IX. Történelmi lecke.

Următoarele bucăţi sunt pregătite şi date la traducere:

I. Ludas Matyi. II. Csángó mese. III. Illyés Béla : Téli kabát. IV. Iózsef Attilla : a) Anyám, b) Mama .

Ne propunem ca să luăm contactul cu colectivul dela Cluj şi să cerem bucaţi din viaţă lui : Fónagy János, Bálázs Páll, Bernát Endre.

Totodată este necesar să procurăm dela Asztalos István : Hogyan beszélnek az állatok ? , Biografia lui Lenin in schiţă dela României Magyar Szó, şi Horváth István : Teperty füstbe lövi a multat. (dela ziarul Igazság, 1947).

In legatură cu manualele de curs secundar , ciclul II -III trebuie să consfătuim cu tov. Roller cerând instrucţiuni referitor la bucăţile care intre in manualele româneşti dela scriitori maghiari

Tot cu această ocazie a 00122 comunicat, că un director de școală din Tg. Mureș, Kimengyi Ilie, a fost exclus din partid pentru activitate a lui fascistă. Tov. Gritko a spus, că acest om a fost educat la cursurile T.C.D., când a fost director-ul T.C.D-ului, tov. Ozenas. Tov. Gritko a spus, că Kimengyi a fost ocrotit de tov. Ozenas.

Tov. Gritko a arătat, că în acest fapt dovedește cu ce elemente colaborează Tov. Ozenas și că pe vede ce fel de elemente a educat la cursurile de T. C. D.

(74)

00123

Notă anexă la referințele date asupra tov. Csikó.

Cu ocazia deschiderii Marii Adunări Naționale tov. Csikó în mașină prezent fiind tov. Zágoni a declarat următoarele: În fața Marii Adunări Naționale au fost citiți deputații arestați Balogh Edgár, și Kurkó Gyárfás cu ocazia numirii lor în anumite comisii de lucru a Marii Adunări Naționale. Tov. Csikó a declarat, că atunci când a auzit tov. Ana Pauker de numele acestor doi deputați arestați s'a manifestat enervată și neliniștită.

Cu această ocazie tov. Csikó a declarat, cu mare bucurie,

CNSAS

00100

cu cumnatul său Tov. Drăghici a
fost ales ~~președintele~~ să prezideze
ședința Marii Adunări Naționale.

În acest timp lângă noi tov. Pa-
pescu Marian dela Direcția Manuale.
~~Acest tip a~~ Tov. Csikós a spus despre
el, că acest tip acoperă cu iscăli-
turile lui toate porcăriile direcției
de Manuale condusă de tov. Jenar.
tov. Csikós

Apoi a declarat cu bucurie,
că și ea a fost ales vicepreședinte
unei comisii de lucru la Marea Adu-
narea Națională Națională.

Mai târziu tov. Csikós și Jaszai Ma-
gazeta au afirmat foarte revoltați că în dicție
desenul tov. Vasile Duca în manualul
de clasa VI în l. maghiară a fost foarte
prost executat. (Desenul a fost executat la Cluj:
... chiar tov. Csikós a angajat acest lucru

11

Notă anexă despre

00124

tov. Cairó.

În timpul, când a fost ministru tov. Vasilichi, de multe ori tov. Cairó mi-a spus, că tov. Vasilichi este foarte nemulțumit de activitatea lui. Mi-a spus deasemenea, că tov. Vasilichi de multe ori a afirmat, că nu este mulțumit deloc, de linia pe care o are tov. Roller, dându-mi un exemplu concret în acest sens. Și anume: la mai multe ședințe, la care, au luat parte conducătorii ministerului tov. Alexandrescu Florica repetând în discuțiunile din ședințe, că tov. Roller a spus cutare, sau cutare lucru, despre diferite probleme de învățământ. Tov Ministru Vasilichi

Citatul părerile lui Roller expuse de tov. Mezincescu Florica în felul următor: „Să mă lăsați în pace cu părerile lui Roller, fiindcă pe mine nu mă interesează. Dealtfel acest ministru este condus de mine și nu de Roller." S-a criticat aceea pe tov. Mezincescu Florica pentru acest fapt.

Odată, când a venit o delegație a C.C. al P.M. la tov. Vasilichi pentru chestiuni de învățământ maghiar, tov. Vasilichi fiind de asemenea delegație a vorbit cu tov. Roller la telefon în trei probleme ridicate de delegație. Când a depus receptorul, tov. Vasilichi: „Iată cum procedează

(3)

00125

~~a spus față de delegație:~~

Roller. Vorbesc cu el, și fără să termin convorbirea îm~~t~~ închide telefonul." Tov Vasilichi s'ar fi arătat foarte nervos, și dispărut.

Toate aceste fapte mi le-au spus tov. Oziu și Grigoți și mai departe ei s'au exprimat, că oare tov. Vasilichi ste membru în Biroul Politic al C.C. P.M.R-ului, sau tov. Roller?

Când tov Vasilichi a plecat din Ministe~~rul~~, ~~înainte de plecare~~ ~~la despărțire Vasilichi~~ la departamentul Minelor și Petrolului, înainte de. plecare a ținut o ședință cu toți directorii și

23100

Consilierii din ultimul nostru. Tov. Varlichi, după cum mi-a spus tov. Oziló, şi-ar fi exprimat foarte mulţumirile şi recunoştinţa faţă de tov Oziló în acest sediu. A exprimat mai departe că el (Varlichi) a putut să colaboreze cu tov Oziló ca fost un foarte bun colaborator a lui, şi-au înţeles întotdeauna foarte bine în problemele de încadrări ale naţionalităţilor conlocuitoare.

În legătură cu tov. Florica Mezincescu tov. Oziló mi-a spus încă următoarele. Cu ocazia criticii pe care i-a adus o tov. Vasi

5 6

00126

~~lîtur~~ în legătura cu tov Roller tovarăşei Merinceanu Florica tov Biró mi-a spus, că de acum înainte faţă de el tov Merinceanu Florica nu mai valoarează ~~în~~ nimic ~~ochii~~ lui şi că ea este ~~o~~ un ~~ca~~ căcat ~~fat~~ de femei („nagy darab szar"). Şi că ~~?~~ habar nu are de problema naţională şi că în general el nici nu discută cu tov. Merinceanu Florica probleme importante şi serioase ~~cu ea~~. Căci cu aceasta Persoană (Merinceanu Florica) este imposibil să colaborezi.

~~Schert~~ Un alt caz: când Merinceanu Florica a fost aleasă

25100

ca membru în delegația R.P.R.
ului la Conferința Partizanilor
Păcii de la Paris, eu am citat
în Scânteia acest lucru, și mi-
diat am spus tov. Gziko acest
eveniment. ~~Tov. Gziko nu mi-a~~
~~răspuns~~, menționând, că acest
fapt îi este cunoscut, că tov. Ulbricht
cunoaște un element de
încredere a C.C. P.M.R. ului. Tov
Gziko mi-a răspuns următoarele: „I-am dat tov. Ulbricht
a fost trimisă la Paris, fiin
că tov. Roller avea nevoie
femeie (partenară sexuală) în timp
cât va sta el la Paris."

(7)

00127

Scurt timp după venirea tov. Doreanu în Minister, tov. Csikó mi-a spus, că a primit informațiuni, că el cu tov. Doreanu va putea colabora foarte bine și că este foarte mulțumit, că tov. Doreanu a fost numit Ministru la noi. Nu mi-a comunicat, de unde a primit aceste informații. Nici eu nu m'am interesat deloc să aflu, de unde a ~~cu~~ cules el aceste informații.

În legătură cu tov. Moghioroși mi-a spus următoarele. Noi ne-am certat acum vreo doi

C.N.S.A.S.

00137

lumi mai vehement în chestiunea unor problemei a populației secuești. Eu am arătat unele greșeli mai grave al C.C. al U.P.M.-ului în privința populației secuești. În contrast cu activitatea U.P.M.-ului, eu am arătat activitatea Comitetului Regional al P.C.R. condus de tov. Moghioroși Alexandru, față de masele secuești. Tov. Oriți foarte enervat mi-a răspuns și această Regională a făcut foarte multe greșeli în problema națională în Secuime. Eu am apărat vehement pe tov. Moghioroși, arătând, că cei mai mulți dintre acti-

00123

visit de Partid educați de Tov. Moghioroș, ~~și~~ due și astăzi o politică justă în problema națională, și mase majoritate dintre ei corespund sarcinilor importante pe care le au. Tov Ceaușescu foarte dispreținător, a respins aceste afirmații ale mele asupra Tov. Moghioroș și a spus mai departe că din contra, cei mai mulți ~~dintre~~ dintre aceștia activiști nu corespund sarcinilor date. Manifestând o atitudine dispreținătoare față de Tov. Moghioroș.

In general M.P.H.-ul,

înțeleg, când am venit în

de multe ori m-au întrebat despre tov. Maghioroș. de ex. Tov. Révi Ileana, Szigeti Iosif, Csikó Laurențiu, Gánzai Margareta etc. Dar eu întotdeauna le-am răspuns că tov. Maghioroș este un tov foarte bun, ce merită să fie secretar al CC. PMR. Niciodată n-am ~~fă~~ dat nicio lămurire în legătură cu persoana și activitatea tov. Maghioroș, afară de aprecierea mea sus amintită.

Tov. Csikó a fost de acord cu Csögör cu ~~Andrasovszky~~ ~~conferențiarii [illegible]~~ Tibor, omul ~~intim profesorului~~ reacționar Miskolczy Andrasovszky Tibor conferențiar ~~în Cl~~ la catedra de chirurgie cerebrale

[11]

00129

la Institutul Medico farmaceutic din Tg. Mureș, element naționa-list, omul și tot a profesorului reacționar Miskolczi să fie trimis în Suedia pentru studiu. Este in-teresant faptul, că tov. Csikó nici prin gând nu i-a trecut, ca să ~~pro-pună~~, trimitem elemente de în-credere pentru studiu în Uniu-nea Sovietică, și nu în țările din Apus. Probabil că tov. Csikó și cu clica lui au avut un plan subversiv cu trimiterea lui Andrá-sovszky în Suedia.

Odată tov. Csikó mi-a spus, că tov. Bucan vrea să vorbească cu soția mea, fiindcă o cunoaște

din timpul când am făcut împreună
școala Cominternului din Moscova,
și dacă vine vreodată în Minister
să treacă și pe la dânsul. Eu
când am auzit, zâmbind am spus
lui Csikó, că eu un singur lucru
am spus soției mele în legătură cu
tov. Buican, și anume, că tov. Buican
imediat după venirea lui în Minister
verificând sumele plătite colecti-
vului pentru revizuirea manualelor
în limbile naționalităților conlocui-
toare, a spus despre mine – după
afirmațiile tov. Csikó – că ce fel
de tov. este tov. Sörma dacă risi-
pește banii Statului, și cum poate să
fie acest Sörma membru de Partid, și

[114]

00139

Ministru, fiindcă el spune tot soției sale. Și că mi-a istorisit, dacă află cât mai multă lume despre porcăriile care se întâmplă în ministerul nostru.

După cât cunosc eu pe tov. Groză, știu că nu are nicio pregătire marxistă. Chiar dacă ar avea o pregătire marxistă, nici atunci nu ar trebui să discute cu ea problemele secrete ale ministerului.

Probabil tov. Groză ar fi vrut, ca astfel cât mai multe lumea să cunoască "isprăvile" tov. Gheorghiu.

Dumitru Iuga

[13.]

00130

astfel de elemente n'au ce căuta
în Partid. Când am auzit această apreciere
a tov. Burican prin cele spuse de tov. Csikó
desigur că m'am supărat foc, și
am început să înjur pe tov. Burican
în fața tov. Csikó, și acasă. Acest fapt
a fost singurul, pe care l-am comunicat
soției mele din tot ce am declarat
eu până acum aici. Eu cunoscând
mi soția am spus lui Csikó că tare
mă tem, că soția mea o să spună
tov. Burican despre înjurăturile pe care i le-am
atribuit cu ocazia verificării sumei
de bani dat colectivului. Tov. Csikó
spre marea mea surprindere a spus
că de ce nu comunic tot soției mele
ce îmi spune el despre lucrurile din

C.N.S.A.S.

Tov. Csiko ca să arate legăturile sale strânse cu C.C. 00181
al Partidului nostru, de multe ori mi-a spus că e
cumnat cu Secretarul organizației de partid a
Capitalei Tov Drăghici, membru al C.C. al P.M.R.

Deasemenea Tov. Csiko mi-a spus odată că
discutând cu Tov Mepincescu F. i-a comunicat că
dânsul este cumnatul Tov Drăghici, întrucât
sora sa Csiko Marta este căsătorită cu dânsul.

După aceea câtva Tov. Csiko mi-a spus că
Tov. Mepincescu F. și-a schimbat imediat atitudinea
față de dânsul, rezolvând favorabil propunerea
pe care i-a făcut-o, ceeace nu a putut obține
mai înainte de a-i face această comunicare ~~cu~~
arătându-mi că din acest fapt ~~pot să judec~~ ce fel
de caracter are Tov. Mepincescu Florian.-

Nu odată Tov. Csiko mi-a spus că el m-a
propus ca să fiu decorat, ~~dar~~ însă Tov. Ministru
Buican, având o părere foarte proastă despre
mine, nu a admis.

Anul trecut Tov. Csiko a fost de acord
iscălindu-mi foaia de drum pentru a mă
putea deplasa la Tg. Mureș ca să țin lecții
de Marxism la Institutul Medico-Farmaceutic.

Dându-și seama că anul trecut de câte
ori mă întorceam dela Tg. Mureș, veneam
cu dovezi concrete împotriva clicii naționaliste
ale lui Gőgör-Miskolczi, ~~[illegible]~~ acesta
~~m~~-a refuzat să-mi iscălească foaia de
drum spunând că Tov. Ministru Buican
fiind răuvoitor față de mine a refuzat.

Cu ocazia unei pavoazări am fixat
portretul Tov. A. Pauker - fără ramă pe perete.

Într'o dimineață când Tov. Csiko venise
la birou mai devreme decât mine

mi-a spus arătându-mi portretul Tov. Ana Pauker îndoit, pe care de altfel eu l'am fixat bine în perete — „iute Ernest se vede cât de colo că tu ești antisemit". Pe mine desigur m'a surprins faptul că am văzut portretul îndoit și în special afirmația pe care a făcut-o Tov. Csiko cu privire la acest tablou.

Această afirmație a Tov. Csiko în aparență comică, arată totuși că Tov. Csiko nu vede în Tov. A. Pauker, ~~[illegible]~~ conducătoarea a P.M.R. și o vajnică luptătoare pt. clasa muncitoare, ci o simplă și așa zisă „evreică".

Astfel de manifestări sunt f. bine venite în politica de demoralizare, mai ales a cadrelor intelectuale maghiare, care în mare majoritate, păstrează într'adevăr rămășițele antisemitismului.

După această mică discuție m'a chemat la el în birou, manifestând din nou o atitudine dușmănoasă contra „clicii sioniste" (cum a spus el) a lui Bonicau-Roller-Benari și Chișinevschi.

Mi-a povestit atunci ca să mă convingă un caz concret: Cazul Tov. Florenta Rusu, director adjunct la Direcția manuale. Tov. Csiko mi-a spus că Tov. Florenta Rusu a fost mutată la serviciu Tov. Roller la Comitetul Central al P.M.R, ca să nu vadă ce se petrece la minister — mai ales la Direcția Manuale Programe și Legislație. — A mai spus că Tov. Rusu Fl. a trebuit să plece cât mai urgent din Minister pentrucă a văzut și descoperit toate porcăriile ~~[illegible]~~ de la Direcția Manuale din Minister. Mi-a explicat că aceste porcării sunt cunoscute și de acei conducători ai C.C. al P.M.R. Și în curând va veni timpul când porcăriile acestei clici sioniste sus amintite vor fi demascate.

00132

Mai departe mi-a spus că incurând vine și la noi în țara noastră procesul asemănător cu al lui Rajk, Szönyi și va fi lichidată această clică. Repetându-mi de mai multe ori: „atunci o să vedem ce se întâmplă cu Bulcau!" —

În luna Aprilie sau Mai, 1949 asortul de cadre a organizației de partid a ministerului nostru, a cerut o referință de la mine, asupra tov. Csiko. Mi-am frământat și mult de data aceasta referința, știind că Tov. Balicimde multe ori este chemată, de către postul responsabil de cadre de atunci Tov. Florescu ca să scrie la mașină sau să lucreze alte lucrări.

Știind că Tov. Balici Maria este șefa de cabinet a Tov. Csiko și omul său de încredere, care eventual ar putea să comunice conținutul referințelor mele asupra Tov. Csiko și să i le comunice, eu am avut o oarecare rezervă în această referință.

Am arătat totuși unele greșeli generale ale Tov. Csiko ca metoda de comandă, nigândura și înfumurarea lui.

Într-adevăr nu mi-am înșelat în rezerva mea cu privire la referințele date, căci nu târziu mi-am dat seama că Tov Csiko știa ceva din conținutul referințelor mele, căci mi-a spus odată, că nu am dreptate când susțin că el nu lucrează colectiv.

/.

4

Ca să-mi demonstreze strânsele sale legături cu resoartele de cadre mi-a divulgat că Csiko Maria (sora lui) a fost secretara Tov. Ranget și acum este într'o comisie de verificare pentru ministere.

În vara trecută a apărut un articol în „Pentru pace trainică pentru democrație populară" în legătură cu lupta împotriva naționalismului burghez.

În acest articol a fost criticat și partidul nostru. Tov. Csiko mi-a spus că acest articol se referă și la „clica lui Buican"! – Și cu ocazia aceasta mi-a repetat că în curând această clică va da socoteala de faptele lor dușmănoase.

Un act exemplu concret în care Tov. Csiko își arată ura față de Tov. Roller: În luna august 1948 Tov Csiko mi-a spus că putem să începem cu responsabil[ul] Pfaff întocmirea manualelor de literatură în limba germană a cl. VIII-IX-X-XI.

Eu atunci am întrebat pe Tov. Roller cine să fie responsabilul pentru această muncă. Tov. Roller a recomandat pe Tov. Colbert.

Am observat că Tov. Csiko nu i-a plăcut că eu am întrebat pe Tov Roller în această privință și mi-a explicat că nu este partinic și nu este de acord ca eu să am legătură directă cu Tov. Roller.

Totuși a acceptat ca responsabil pe Tov. Colbert, care a început activitatea cu colectivul său.

După mai multe luni Tov Csiko a început să povestească despre Colbert că este necinstit. ~~Că a~~ furat banii nemților. ~~Împreună cu~~ Csehi Iulia, ~~dânsa~~ director de studii a universității maghiare Bolyai, Tov. Csiko a mai afirmat că Colbert n'a lucrat nimic și că în realitate Csehi Iulia a lucrat totul și totuși ban[ii] dela editură au fost încasați de către Colb[ert]

00133

Un denunț a trimis o adresă Tov. Colbert în care îl acuză că și-a însușit toți banii și nu a dat nimic pentru colectiv și în special lui Csehi Julia.

Prin acest caz a Tov. Colbert desigur Tov Csiko a vrut să dovedească concret în campania lui de strângerea datelor împotriva Tov. Roller. Dar acțiunea lui în acest caz a dat cu totul greș.—

Tov. Colbert a arătat în mod concret că a plătit toate depturile membrilor colectivului iar Csehi Julia fiind simplu a mințit pentrucă nici un rând n'a fost scris de el în manuale de literatură în limba germană.—

Astfel această acțiune împotriva Tov. Roller a devenit un document concret, ușor de controlat, împotriva Tov. Csiko.—

Tov. Csiko mi-a spus de multe ori că el nu este de acord ca Rarcii să-și schimbe numele, pentrucă el este mândru de numele lui și dacă toată lumea și-a pastra numele adevărat, multe lucruri ar ieși la iveală.

De ex. De Tov. Benari și-a schimbat numele în Leibovici în Benari.— Iată încă un document contra antisemitismului.

Tot timpul procesului Rajk, au stat la Tov. Csiko doi profesori universitari din Cluj fiind și ei de față.

Printre altele acestia au afirmat că Rajk au lucrat organele securitatii Republicii Ungare (nu îmi amintesc numele celor doi profesori)

Tov Csiko a răspuns că nu organele maghiare ci organele sovietice au descoperit și arestat pe Rajk. A povestit chiar metodele folosite de contra-spionaj sovietic în strângerea dovezilor împotriva lui Rajk. Și acest fapt arată concret antisovietismul politicii dusă de subminare a prestigiului U.R.S. față de intelectualii maghiari.-

Prin acest fapt Tov. Csiko voia să arate imixtiunea Uniunii Sovietice în treburile interne ale țărilor cu democrație populară.

Aici trebuie să amintesc o afirmație asemănătoare a Tov. Banyai Margareta în legătură cu arestarea lui Kiszko Balogh Ed. Heliusz.

Tov Banyai-Margareta mi-a spus în mașină când am mers acasă să știi că nu organele securității românești au arestat pe cei sus amintiți, ci organele sovietice.-

Tov. Banyai Marg și Tov. Csiko probabil au voit să arate în mod concret despre „asa zisul imperialism sovietic" - așa cum probabil a auzit la „vocea Americii" prin radio, întrucât Tov. Banyai Mary. a afirmat că pentru a avea o părere obiectivă asupra situației internaționale, de multe ori împreună cu soțul său ascultau la radio posturile americane.

00134

De acest nu voi scrie referirile separate asupra Tov. Banyai Maryanka mcât la toate cazurile amintite - cu putine exceptii - Tov Banyai a fost de fata la toate discutiunile si in toate problemele politice de capatenie ale Banyai a fost de acord cu totul cu linia nationalista dusa de Tov. Csiko in problemele de invatamant a nationalitatilor conlocuitoare.

Tov. Csiko si Tov. Banyai fac parte din acea banda nationalista, dar desigur pentru a camufla jocul lor comun de vedere si ca sa aiba mele date importante, pentru folosul bandei lor, despre activitatea ministerului nostru. Tov. Banyai bun de minute ori joaca dublu rol impreuna cu Tov. Revi Ileana, aratand desigur ca ar avea - neintelegeri intre ele si Tov. Csiko in problemele foarte importante politice.

Astfel ele' au incercat sa se aiba relatii mai foarte cu Tov. Bulan si Tov. Marcu si Tov. Suzi Khun. Tov. Revi si Banyai Marg. prin acesti tovarasi vrea sa se arate ca ca si ar avea legatura cu ministerul si fara intermediul Tov. Csiko. - Desigur este datoria mea sa arat ca acesti trei tovarasi fac parte din banda lor. -

Mi-a fost foarte suspect cand acum un an cand a venit ca ministru Tov. Bulan si Marcu si Tov. Revi mi-a spus ca inspirat acum primiti bine tovarasi la ministru fiindca cunosc si Tov. Marcu si Bulan din ilegalitate. —

Intradevăr de două ori tov. K. Ivaru mi-a spus că mi mele probleme pentru învățământul maghiar s'a sfătuit cu Tov. Revi Ilcaua.-

Presupun ca Tov. Ivaru să fie întrebat ce l'a sfătuit Tov. Revi să facă sau eventual ce l'a întrebat pe dânsul, sau despre ce date s'a interesat mai în deosebi tov. Revi. Il. — Și dacă Tov. Revi n'a jucat rolul de dresură contra Tov. Csikó.

Oricum și între Tov. Csikó și Banyai Varg. s'ar părea că n'au putut comunica în voie întrucât Tov. Csikó zice că are legături cu Tov. Vasile Luca, iar Tov. Banyai Varg. prin Sălăjan cu Tov. Miron Constantinescu.

Desigur că și în activitatea lor dușmănoasă ei se camuflează sub numele acestor tovarăși.-

Este foarte interesant cum Tov. Csikó și Banyai Varg. voiau să afle dela mine date dela mine asupra Tov. [redacted] Mo-

Gyorós Alexandru, secretarul C. C. al P. M.

Ei au știut și bine că eu am lucrat mult timp - și cu jă - cutov. Maghiaros.

Dar eu nici odată n'am spus nimic despre tov. Maghiaros.-

De câteva ori m'au întrebat chelturi mici despre Tov. Maghiaros.

La una din aceste încercări, i-mi amintesc foarte bine. Fiind de față

00135

mai mulţi tov., al căror nume nu-i mai reţin
Tov. Csikó a spus că la o recepţie Tov. Magliarosi a fost foarte îmbătat şi patetic a pus întrebarea faţă de tovarăşi: „Oare pot să spun că Tov. Magliaros nu-i bun tovarăş pentru simplu fapt că odată s'a îmbătat?—"
Eu am schimbat imediat discuţia ca să nu mai continue faţă de tovarăşi de faţă.—
Dar ei au continuat să-mi ocazie date despre Tov. Magliarosi dar desigur eu nu am dat nici odată! Probabil banda lui Rajk a avut nevoie de informaţii despre Tov. Magliarosi.—
Această bănuială o am din următorul caz: Tov. Csikó de multe ori mi-a cerut să dau telefon în unele chestiuni la legaţia ungară.— La început nu am sesizat de ce Tov. Csikó mă roagă să dau cu telefon.
Odată am fost chemaţi împreună la legaţia Cehoslovacă la o recepţie. unde tov. Csikó mi-a făcut cunoştinţă cu mai multe persoane din legaţia ungară. Tot în acea seară am cunoscut şi pe Tov. d. Solymár Magda, care a fost ataşată la legaţia maghiară
Înainte de această recepţie n'am cunoscut pe nimeni dela legaţia ungară.—
A urmat apoi ziua de 7 Noembrie 1948. Înainte de această dată a venit la noi în minister Tov. Solymar Marta

Mi-a dat mie un telefon ca să vorbesc la post cu Tov Csiko și apoi la mine la Domnul. - A venit la mine și a stat de vorbă cu mine arătându-mi multă simpatie. M'a întrebat dacă vin la ziua de 7 Noem. 1948 la recepția dela ambasada sovietică. Eu am explicat că nu cred că o să primesc invitație.

Totuși a insistat ca să fac tot posibilul ca să obțin această invitație. - Desigur eu n'am făcut nici un pas pentru a obține această invitație. -

Spre mare mi-a surprindere Tov. Csiko în ziua de 6 Noembrie 1948 înainte de masă mi-a comunicat că el nu poate să meargă la ambasada sovietică și mi-a dat invitația lui spunând că neapărat să mă duc la aniversarea mare revoluției din Octombrie. Niciodată până atunci și nici după aceea Tov Csiko nu mi-a mai dat vreo invitație ca să mă duc în locul lui la vreo recepție.

Am mers la ambasadă sovietică și acolo am întâlnit pe prima persoană pe care am întâlnit a fost Tov. Solymosi Marta. A fost foarte încântată când m'a văzut și mi-a spus că m'a așteptat și că era aprobare specială că voi veni, arătându-mi deschis o mare simpatie și plăcere de a mă vedea. - Tot timpul s'a ocupat numai de mine și a spus că ar fi vrea să se întâlnească și să bea cu mine pentru că mi-i place că nu bărbat să fie treaz când ea e beată

Şi într'adevăr am început să bem, ţinându-mă mereu de braţ, povestindu-mi toată activitatea ei politică şi dându-ne seama că noi ne cunoşteam din vedere dela Cluj, unde şi ea a fost studentă, fiind născută în judeţul Satu-Mare.-

Apoi am dansat şi când am băut destul de coniac - dar nu m'am îmbătat - ~~mi-a spus~~ m'a întrebat şi pe mine despre activitatea mea politică în general. La un moment dat mi-a spus printre altele că „ce lucruri frumoase am auzit despre Tov. Maghiarosi Alexandru. Mi-a părut curios că în tot timpul dansului [illegible] împrejurul Tov. Maghiarosi şi deasemenea atunci când ne duceam să mâncăm sau să bem ceva.

Văzând că eu i-am zâmbit Tov. Maghiarosi mi-a spus că: „tare ar fi de simpatic Tov. Maghiarosi şi ar vrea mult să-l cunoască".

Ar fi foarte bucuroasă dacă eu i-aş face această cunoştinţă - Acest lucru mi-a fost foarte suspect, şi m'am eschivat ca să-i fac cunoştinţa motivând că Tov. Maghiarosi este foarte ocupat şi obosit.

Totuşi la prima ocazie care mi s'a ivit ca să fiu singur cu Tov. Maghiarosi şi ortacul lui, l'am întrebat zâmbind „Tov. Sanyi tare ar vrea să facă cunoştinţă cu tine o fată frumoasă dela legaţia ungară, dar nu ştiu ce o să spune Ibolyka!" -

Tov. Maghiarosi zâmbind mi-a spus că el

nu vrea să facă această cunoștință.

Eu desigur n'am spus nimic Tov. Solymár despre ușurul tov. maghiarosi. Am mai dansat pentru și apoi Tov. Solymár m'a invitat la ea acasă. Am plecat cu mașina Tov. Traian Cerbu, directorul general de atunci a Editurii Cartea Rusă.-

Ajungând la ea acasă Tov. Solymar a devenit ce nici cea mai cochetă fată de mine. Și în cele din urmă m'am culcat cu ea.

De atunci am avut legături intime cu ea, întâlnindu-mă destul de des cu ea odată pe săptămână sau odată la două săptămâni.-

În acest timp ea a încercat să-mi arate că noi intelectualii maghiari nu avem perspectivă de viitor în R.P.R. că noi dacă urmărim linia P.M.R urmărim o linie șovină românească. Ea a căutat să mă convingă că ar fi mult mai bine dacă centrul culturii maghiare din R.P.R ar fi Budapesta. Ea avea povestit de multe ori despre Tov. Rakosi, dar a fost încântată mai mult de Rajk.

Odată discutând la locuința Tov. Bogdan Tiberiu, întâmplător cu Tov. Bogdan Tiberiu i-am făcut critica Tov. Solymar asupra manifestărilor sale naționaliste. Ea s'a supărat foc și după acest discuție mi-a spus că nu mai are încredere în mine și nici în Tov. Bogdan Tiberiu în care a fost până atunci.

00137

Într'adevăr de atunci nu-am mai vorbit mult mai rar și nici nu am mai discutat probleme politice.—

Despre politica dusă de partidul nostru a Tov. Soly már am informat pe Tov. Ardeleanu dela C.C. al P.M.R. cu excepția cazului Tov. Maghiarov despre care n'am vorbit cu nimeni până acum.—

Tov. Soly már mi-a făcut cunoștință și cu Tov. Szél Lucian, ambasadorul Ungariei. Nu am spus Tov. lui Szél că Tov. dr Zöld membru în C.C. al Partid. Comunist Ungar în anul 1947 mi-a fost coleg ca ați un bun tovarăș în România ca ambasador al Ungariei și să facă cunoștință cu el.—

Tov. Szél când am făcut cunoștința cu el mi-a spus imediat că a chiar astăzi am putut să aranjez chestiunea Simo Julia la Tov. Teohari Georgescu și mi-a comunicat că înțeles și Tov. Ana Pauker este de acord ca Tov. Simo Julia să primească sarcini politice importante.—

Am mai vorbit după telefon cu Tov. ~~Le~~ Szél cu ocazia mai convorbirii telefonice cu Tov. Soly már.—

Am spus Tov. Soly mai că plec la Tg. Mureș și dacă n'ar ceva de treabă

52100

prietenilor săi Tov. Mera și Rosenfeld. amandoi medici la Inst. Medico-Farmaceutic din Tg. Mureș.-

Ea nu mi-a spus nimic, dar că trebuiă la Sk. Tov. Szell care vrea să-i transmită ceva prof. Harangy, din Institut.

Tov. Szell mi-a spus să-i spun lui Harangy că guvernul maghiar și personal Tov. Ortutai, ministru ins. public maghiar sunt mulțumiți de activitatea lui pe linia partidului muncitoresc român. Eu am întrebat pe Tov. Csiko dacă pot transmite acest lucru prof. Harangy, Tov. Csiko mi-a spus „De ce nu!"

Vorbind cu Harangy la Tg. Mureș el mi-a spus că chiar Tov. Szell a fost foarte nemulțumit de activitatea lui politică pe linia P.M.R. ~~a spus~~ Tov. Szell spunându-i să nu mai facă așa multă propagandă politică pentru P.M.R. – adică Tov. Szell a voit să-l facă pe Harangy inactiv pe linia P.M.R.

Eu despre această imixtiune brută a ambasadorului maghiar imediat am raportat Tov. Csiko Laurențiu și Ardeleanu Gheorghină dela C.C. al P.M.R.

Tot am spus Tov. Ardeleanu Gl. că Szell nise nise mi-au dușmănos Partidului nostru

00138

Tov. Ardeleanu Gh. i-a luat apărarea – mi-a spus că Tov. Szell este un tov. f. bun și că el îl cunoaște bine. În general noi nu trebuie să privim cu ochi răi pe ambasadorii Ungariei care ne este o țară prietenă și personalul legației ungare deasemenea.

Desigur eu am avut o părere diferită de cea expusă pe care mi-a spus-o Tov. Ardeleanu și Tov. Csiko.–

După știrea arestării bandei lui Rajk n'am mai avut nici o întâlnire cu tov. Solymár și numai de două ori am vorbit la telefon pentru lucruri neînsemnate–

Convingerea mea este că atât Tov. Solymar cât și Tov Szell nu sunt persoane politice corespunzătoare care poate să rămână în capitala Cominformului.

Sunt elemente nesănătoase și naționaliste.

Mi-e rușine că Tov. Csiko m'a trimis de câteva ori cu manuale ale naționalităților conlocuitoare la astfel de oameni.

Dealtfel Tov. Csiko a dedicat cu iscălitura proprie un manual de cl. VIII Tov. Ortutai pe care prin mine l'a transmis legației ungare.

00132

Declar că n'am tradat niciodată și nimic în legătură Partidul ~~nostru~~ și guvernul nostru.

Declar că nu m'am abătut deloc dela linia trasată de C.C. al P.M.R.

Agenții lui Rajk n'au putut afla nimic dela mine, dar Tov. Csiko este vinovat că nu m'a sfătuit ca să fiu cât mai vigilent, numai datorită modestei mele pregătiri marxiste, am putut să resping hotarît încercările agenților imperialiștilor anglo-americani pentrucă sunt convins că Tov. Solymosi și Szeel sunt agenții ai bandei lui Rajk — și sunt convins că Tov. Csiko știe și a știut acest lucru

C.N.S.A.S.

00139

In ziua de 21 Dec. 1949. Tov. Csiko m'a chemat in birou lui unde a stat de vorbă cu mine intre patru ochi, explicandu-mi că am făcut o mare greşeală că am inaintat cupoanele de cerut direcţiei de Cadre.- (Adică cupoanele Buletinului de „Familiği Körlöny")

Mi-a explicat că Tov. Bucur şi colaboratorii lui vrea să dezvolte serviciul învăţă mântului în limbile naţionalităţilor conlocuitoare şi atunci desigur se va pune problema ca eu să fiu mutat în provincie.- Şi prin faptul că eu am inaintat aceste cupoane de cerut la Dir. Cadrelor, eu n'am făcut altceva decât să dau o nouă armă celor lui Bucur, care este dusmanul serviciului nostru - a spus Tov. Csiko.-

Mi-a atras apoi să repar această greşeală printr-un fel următor: să nu mai fac nici o notă în scris şi să dau fuga simplu un telefon Tov. Gáli Ferenc dela Cadre. şi să-i explic lui toată istoria Buletinului şcolar în limba maghiară.

Să-i explic că împrejurările cu Tov. Csiko eu am fost la Tov. Ardeleanu Gheorghiu dela C.C. al P.M.R. şi ea a fost de acord ca să continuăm editarea acestui buletin şi colaboratorii acestui buletin să primească şi leafă. Şi că împrejurările au căzut de acord ca să funcţioneze, în condiţiile în care au apărut pe rândul fostului secretar general al naţionalităţilor

Felszegy.-

Spunându-mi că desigur și acest caz o să fie folosit de Tov. Bricaciu împotriva serviciului și a lui personală, dar să nu uit că pentru eventualele nereguli bănești sunt responsabil tot și eu, fiindcă eu am semnat bonurile de cheltuieli. — Și a subliniat că sfatul lui tovărășesc este ca eu să vorbesc cu Gălățeanu ca să musamalizeze chestiunea.

Eu am răspuns categoric că nu dau telefon. —

Tot în aceasta zi am primit un telefon dela Dir. Administrativă — Serviciul de Inspectorat și o funcționară de acolo m'a rugat, unde sunt broșurile intitulate „Klement Gottwald" în limba cehă și slovacă"?

Întrucât Tov. Csiko printr'o notă semnată de dânsul a dat dispoziție să fie distruse, nu se găsesc broșurile.

Tov. Csiko cu această notă scrisă de el cred că a făcut o mare greșeală politică, fiindcă în aceste broșuri care conțin foarte multe fotografii de ale lui Tov. Klement Gottwald, dar nici o fotografie nu înfățișează pe Tov. Stalin.

Ori Tov. Csiko n'a observat acest lucru a dovedit că nu este pregătit din punct de vedere politic, ori a făcut-o intenționat ca să-și compromită — așa zisa „clică a lui Bricaciu".

Acum îmi aduc aminte de un alt caz interesant. Pe la sfârșitul anului școlar trecut Tov. Csiko mi-a comunicat că eu eventual o să fiu schimbat dela catedra de marxism-leninism din Tg. Mureș și va fi numit în locul meu Tov. ministru Senkovici

00140

Eu am spus că nu sunt deloc împotrivă dar vreau să știu la numit „de ce"? Eventual am făcut vreo greșeală politică cu informațiile mele împotriva clicii lui Csögör. Mi-a spus că într'adevăr a fost o greșeală fiindcă am arătat numai lucrurile rele, părțile negative și nu am arătat în primul rând părțile pozitive, adică realizările înfăptuite, și desigur n'a fost o critică obiectivă ceea ce am făcut eu în notele mele informative.—

După această convorbire cu Tov. Csiko a urmat apoi convocarea tuturor profesorilor și conferențiarilor de marxism-leninism la Buc.-Minister. Înv. Public.- Iar eu n'am fost chemat nici măcar formal la această convocare, care s'a ținut la Univ. „Jdanov". Am întrebat pe Tov. Csiko, de ce? – „Probabil din cauza greșeli mele din anul trecut" a spus Tov. Csiko

Atunci am dat telefon și Tov. Revi Ileana spunându-i că nu sunt de acord ~~pentru~~ cu acest procedeu și desigur d-sa este de vină pentru faptul că eu n'am fost convocat. A urmat apoi numirea personalului didactic la catedrele de marxism-leninism și cu mare surprindere am văzut că și eu sunt numit conferențiar, iar Tov. Fuchs și Tov. Spielmann sunt numiți în categoria de profesori. Imediat am gândit că aici este vorba de o provocare grosolană, dar n'am știut precis din partea cui. Acum bănuiesc că din partea

22100

clicii lui Csiko-Revi, fiind că Csögör ca tov. Institutului Medico Farmaceutic din Tg. Mureș a divulgat că numirea personalului didactic la catedrele de ideologie nu-l face Minist. Înv. Public ci direct C.C. al P.M.R. și Tov. Lupinescu Florica semnează numai formal aceste numiri.–

Astfel clica lui Csögör a voit să arate că C.C. al P.M.R. încurajează numai evrei și nu medic maghiar este lăsat în urmă.

Imediat cu toate ~~că~~ că deși și pentru scoti gâcu am avut o atitudine mic burgheză – totuși am desfăcut această chestiune la Tov. Toth Imre. E interesant că în urma acestei intervenții Tov. Fuchs a fost retrogradat în postul de conferențiar.

Nu înțeleg de ce tov. Fuchs a fost retrogradat când Tov. Fuchs este un tov. vechi membru de partid și a fost în închisoare cu tov. lucrător Buicani.– Tov. Fuchs deasemenea este responsabil cu învățământul de partid al comitetului Județean P.M.R. Mureș.

Ar fi fost mult mai nimerit ca Tov. Fuchs să fie numit profesor de marxism-leninism în locul Tov. Spielmann, fiindcă Tov. Spielmann are mai multe greșeli mic burgheze decât Tov. Fuchs, deși după cum știm este un tov. controlat și bun.

Nu știu dacă nu Tov. Revi a aranjat acest lucru cu Tov. Marcu. Este departe de mine să afirm că Tov. Marcu face parte din clica lui Csiko-Revi etc.

CNSAS

00141

După mutarea mea în minister am
şi încercat să-l convingă să se lase de
preoţie şi să ocupe un alt post. Fratele
Meu după lunga mea explicaţie a
acceptat propunerea mea cerând
numai ca eu să am grijă ca să
ocupe un post de funcţionar ori
unde. Cu mare greutate eu am
adus la cunoştinţă acest lucru
Tov. Csiko, ~~explicând pe îndelete~~

Am explicat că faptul că eu am
un frate preot ale compromitător nu
numai pentru mine dar şi pentru
Tov. Csiko, pentrucă eventual Tov. noştri
văzând mîele greşeli mai mari dela
servitul nostru, poată să creadă că
Tov. Csiko face greşeli că colaboratorul
sau este sub influenţa bisericii.

Tov. Csiko mi-a promis că prin legăturile
lui aranjează ca frate-le meu să curând
să primească un post de funcţionar cu
ordinul. = Dar Tov. Csiko n'a făcut nimic
nici acest ~~sens~~ până în prezent. —

În ultimul timp Tov. Csiko, bănuieşte ceva,
căci prin toate mijloacele vrea să mă împiedece
să-mi continui lucrarea mea actuală,
deasemenea şi Tov. Banyai Marg. —

Totuşi cu toate că organizaţia de partid dela Int. MedicoFarm. din Tg. Mureş a hotărît să nu se comenteze acest fapt, Csögör şi clica lui a făcut mare vâlvă ~~[illegible]~~ din acest fapt ~~[illegible]~~

Un alt caz pe care trebuie neapărat să-l amintesc este: am un frate-preot reformat care este cu 14 ani mai mare decât mine şi niciodată n'am trăit cu el în strânsă legătură familiară, mai ales că din anul 1928 la vârsta de 10 ani tatăl meu s'a mutat în Ungaria.— Acest preot când a venit Armata Roşie a fugit în Ungaria. şi a sosit ştirea că a murit. Dar în anul 1946 - spre surprinderea mea - s'a întors în Ardeal.-

Eu când am fost mutat dela Şcoala O. C. lui la minister Tov. Ardeleanu Şt. cu un accent deosebit m'a întrebat: „ce face fratele meu preotul reformat"

Şi mai înainte şi Tov. Rauget - cu ocazia despărţării Comitetului Regional Mureş m'a întrebat de fratele meu.

Eu până atunci nu mi-am dat seama că este „o mare vină" să ai un frate preot reformat.

Intr'adevăr de când sunt comunist m'am simţit întodeauna jenat pentru faptul că am un frate preot

/

C.N.S.A.S.

00142

În ultimul timp de multe ori primesc telefoane dela Tov. Nica Stena de la Dir. contab. a Edit. să bat la mașină borderourile de chelluci de deplasarea a profesorilor în colectivele de manuale școlare din anul 1948.

În Decembre 1948 aceste chelluci au fost făcute la ereante, și cu care am încasat aceste borderouri făcute de inspect. general Clara Iosif (o sumă care a depășit un milion) nu m'am mai interesat în deaproape pentrucă profesorii respectivi primiseră bani în contul avansului ce care Editura de Stat mi-a dat nou pentru deplasări.

Deasemenea nu ne-am luat angajamentul ca lucrătorul să dea înapoi această sumă de chelluci pt. deplasare Edit. de Stat.

În urma anului făcut am primit astfel de sume justificate dela Dir. Contabilit. pe numele meu, care au fost vărsate Edit. de Stat, bucuri pe care tot să dovedesc cheltuelile Ed. de Stat.

Bănuiesc că Tov. Csiko mi cheltuiește această dată să acționeze în contra mea ca să mă compromită.

Un alt caz când au fost arestați Kurkó și Balogh, Tov. Csiko și Tov. Banyai Marg. au spus că acești doi deputați au protestat împotriva arestării lor afirmând că se violează dreptul imunității a lor.—

Tov. Banyai Karg a afirmat acest lucru nu numai față de mine, dar ~~față~~ față de mai multe persoane.- Această afirmație a Tov Banyai Karg poate fi considerată ca o acțiune distructivă și contra regimului nostru.

Înaintea de arestarea lui Csögör și clica lui, am spus că această clică a primit bani prin anii 1945-1946 dela episcopia Rom. catolică din Blaj - Levi Il. Banyai Karg și Csiko Laurentiu au susținut că nu este vina lui Csögör, întrucât C.C. al U.P.M. a primit bani dela Episcopia Rom. Cat. și a știut deasemenea că și Csögör a primit bani.-

În linii mari aceste sunt datele pe care le-am strâns cu privire la activitatea dușmănoasă împotriva partidului și ministerului nostru de către Tov. Csiko Laurentiu

Lucrez împreună cu Tov. Csiko de un an jumate.

Eu am vrut să termin aici declarația mea ~~[illegible]~~ crezând că n'am manifestat partenic nici acest caz, dar pentrucă acum două zile un tov. ridicat și de mare răspundere politică în Minister mi-a spus, că am mare vină că nu am sesizat ~~[illegible]~~ aceste direct Secretariatului Comitetului nostru Central al P.M.R.-lui, că eu n'am avut încredere în Tov. Gheorghiu Dej și Ana Pauker.-

CNSAS

MINISTERUL INVĂȚĂMÂNTULUI PUBLIC

REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

DIRECȚIA INVĂȚĂMÂNTULUI PUBLIC

(DIR. IV) SERVICIUL _____

Dosarul și Nr. nostru, precum și Direcția și Serviciul (repetați-le în răspuns)

Data

00143

C. 51.114 - M. O., Imprimeria Centrală.

Format A 5 (148×210)

Dir. Cadre ~~la~~ minister

Dl. vă trimiteau o scris. primită azi 20 Dec. din Bpesta dela Univ. ~~[illegible]~~ Pasin Péter, Clinica Mas gát și urechi

Această scris. este semnată de Dl. Dr. Migray Jenő;

Intr-acel ~~care~~ că portarul căminului de studenți „Petőfi" din Tg.-Mures ~~cont~~ ~~poate~~ veregh pleca în concediu în Ungaria și ca eu să-l ajut să poată obține pasaport; afirmă că depinde de mine reușita demersurilor;

In leg. cu ac/ scris. declar urmat: Nu cunosc pe Dl. Migray Jenő nu știu dacă e una și aceias persoana cu acel Mig.- care a lucrat la Clinicile din Cluj în timpul ocupației hortiste dar dacă este el ~~am~~ auzit numai de numele lui, persoanal nu l-am cunoscut niciodată. Nu știu de ce mă intitulează în scris. „dragă prietene" ~~căci nu am avut raporturi de~~ ca între mine și el nu au existat niciodată raport de prietenie nici în trecut și nici prez.

Niciodată nu am intervenit

00144

Dar mai ales că n'am avut încredere în tov. Kaplinski pe care am luat zi de zi mult timp.-

Această învinuire gravă cu o respingem cu hotărîre bolșevică.

Deoarece eu am fost învinuit că n'am încredere în Secretariatul partidului și mai ales de ~~~~ Tovarăși din amintiți din Secretariatul C.C. al P.M.R. declar ~~~~: că am procedat pentru cu mare devotament față de tov. Stalin, față de P.C.(b) al U.R.S.S. și față de adevărații Comuniști din Secretariatul P.M.R.

Eu am foarte multe greșeli intelectuale pe care mi le recunosc și dacă ele nevoiesc pentru scris zeci de pagini, dar în munca mea de culegere a datelor împotriva bandei fasciste trotchiste titoiste din țara noastră, în care fac parte și Csiko Laurențiu, am procedat pentru. Eu recunosc că poate am făcut unele greșeli mici tactice ~~~~, dar în strategia mea în această muncă am fost condus numai de dragoste și atașament față de marele nostru Stalin, față de măreața noastră P.C.(b) al U.R.S.S., avangarda proletariatului mondial și față de adevărații comuniști din Secretariatul P.M.R.

Nu mi s'a dictat intelectuală n'am dat date mai înainte, după cum crede tov. Susamintit. Eu mai întâi a trebuit să controlez cui dau aceste date

După Rezoluția cominformului asupra situației din P.C. din Jugoslavia am văzut foarte limpede că imperialiștii anglo-americani vor depune tot efortul ca în noua capitală a cominformului din București să creeze o situație asemănătoare Jugoslaviei.

Această rezoluție a învățat pe adevărații comuniști, din care sunt și eu parte, că să asculte cât mai mult vigilența ~~proletară~~ revoluționară chiar față de unii activiști sau față de unii membrii ai C.C. al P.M.R., dar și noi comuniști avem, dar și noi membrii de partid, nu avem un orizont atât de larg, încât să cuprindem activitatea fiecărui membru al comitetului central al P.M.R. sau activitatea fiecărui activist al partidului.

Și desigur întâi trebuie să controlăm cui predăm eventual date importante și compromițătoare despre unii tovarăși ~~[illegible]~~ care are încredere C.C. al P.M.R.

Tov. care mă însărcinează în legătură cu Tov. Csiko el desigur că a afirmat față de mine că până acum, el n'a știut nimic și a avut mare încredere în Tov. Csiko, care a fost pus aici de C.C. al P.M.R.

Dacă el care este într-un post de mare răspundere vede activitatea Tov. Csiko în tot cuprinsul ei și n'a observat nimic asupra activității acestui Csiko, atunci înseamnă că el are o mare neglijență, și el este

00145

să vină cu o autocritică bolșevică pentru lipsa lui de ~~vi~~gilență revoluționara.

Autocritica nu este vorbă goală cum afirmă fascistul Csikó și de aceea eu acest caz nu-mi fac autocritica pentrucă dacă eu acum mi-aș fac autocritica atunci aceasta intradevar acum ar fi vorbă goală.-

Eu am fost socotit de acest tov. ca un om technic, cu toate că eu mă simt om politic din anul 1936.-

Toata activitatea mea ~~a~~ politică în P.C.R. din anul 1944, este plină de luptă împotriva naționaliștilor unguri, împotriva anti sovietismului și împotriva fasciștilor unguri, care au ajuns în posturi de mare răspundere.-

Eu am documente concrete pentru dovedirea spuselor mele de mai sus.

Cred se poate că acestui tov. nu i-a plăcut ~~[illegible]~~ că eu om technic ~~am~~ vrut mai întâi să-l controlez și pe el. El mi-a afirmat, că eu nu am văzut că a venit o grupă nouă de oameni în minister trimiși de Partid, și ar fi trebuit să am încredere în acești oameni.

Dar eu care intradevar am fost pus pe linia moartă nu am știut cine a trimis pe acești oameni noi!

Întâi am vrut să controlez activitatea ~~muncii~~ lor și reputația lor ~~[illegible]~~ muncii lor, ca să pot să-mi dau

C.N.S.A.S.

seama cui le dau, nu cumva să le furnizez dușmanului de clasă.—

La început, n'am spus nici despre Tov. Csiko că ar fi un om fascist și partinic am lucrat împreună cu el.— Pe urmă chiar Tov. Csiko m'a informat despre tovarăși care au venit la începutul acestui an în minister și pe care dealtfel i-am și înșirat în această declarație a mea.

Eu dela începutul activității noastre n'am avut mare încredere în Tov Csiko, dar totuși m'am gândit că și dela dușmanime de clasă putem scoate date prețioase. Și din acest motiv am lăsat pe Tov. Csikó să vorbească toate prostiile din care o parte le-am notat, iar acum le-am înșirat în declarația mea.

În concluzie Tov. Csiko a voit să arate că noua grupă, care a venit ~~a ...~~ în anume acest minister participă într'un complot periculos sionist împotriva U.S. și împotriva regimului nostru de democrație populară. Eu n'am crezut ce a spus el dar am voit să controlez. La început Tov. Csiko prin afirmațiile lui a reușit în parte să mă facă să cred unii tovarăși sunt întradevăr sioniști conștienți.

(1)

00146

Zilele trecute ~~întâmpl~~ am aflat
întâmplător, că s'a procedat
la verificarea membrilor C.C. al
U.P.M. Ar fi necesar de a arăta
cu ocazia acestei verificări unele
simptome nesănătoase, care s'au
manifestat în rândurile C.C.
al U.P.M. etc.

Manifestările simptomele cele mai
pronunțate antisovietice naționaliste
sunt aceasta împotriva elementelor originare
din Basarabia, mai ales împotriva
~~...~~ celor porecliți de ei evrei
moși bughei, originari "din Basarabia"
Un exemplu concret este cazul tov. Kei
Sleava membră în Biroul Politic a CC

34100

Referinţe

asupra tovarăşului Neumann Stefan.

Cunosc pe tov. Neumann Stefan de când sunt în Minister adică din luna Iunie 1948.

Eu am auzit despre el şi înainte de venirea mea la Minister când am lucrat în 1944/45 c a activist de Partid la Cluj. Atunci am auzit păreri foarte bune despre tov. Neumann Stefan. A lucrat foarte mult la descoperirea fasciştilor unguri în învăţământul maghiar. Mai târziu a lucrat mult la munca de verificare a corpului didactic german. La venirea mea în Minister, am făcut cunoştinţă şi personal cu el, fiindcă şi el de mine când am lucrat ca activist la Cluj.

In Minister mi-a ajutat în munca de verificare a manualelor. Aici în Minister, pe lângă multele calităţi, am descoperit la el şi multe defecte. Mi se pare prea ambiţios, încrezut, şi din cauză că se crede într'un post inferior capacităţilor sale, - ţese intrigi. De exemplu despre tov.Kereki Imre mi-a spus, că în ultimul timp a schimbat mai multe posturi, ceeace înseamnă că nu este bun de nimic. Că e prea ambiţios şi râvneşte la postul tovarăşului Szilagyi că este leneş şi afemeiat. Că atunci când a venit în actualul post a căutat să plaseze în poşturi cercul lui de prieteni, să facă o atmosferă nesănătoasă şi familiarism, cu ajutorul tovarăşei Kiss.

In ultimul timp stă sub influenţa absolută a acesteia tov.Kiss, şi a adăogat zâmbind, că probabil că au legături intime.

Despre tov.Kiss mi-a spus că colaboratorii ei, sunt toţi dintre prietenii ei şi că aproape toţi sunt incapabili, fără pregătire politică sau profesională necesare şi că nici unul nu este corespunzătoare postului pe care-l deţine, care, din punct de vedere politic este, foarte important.

In legătură cu tov.Molnar mi-a spus că şi ea este foarte slabă din punct de vedere profesional.

00147

În afara de acest caz, am constatat asemenea manifestări susținute și propagată de o serie de tov. din sânul activiștilor C.C. al U.T.M.-ului. Aceasta ură împotriva ~~tov-ilor~~ unor tov. din Conducerea Partidului nostru nu este o „simplă" manifestare antisemită, ci sub această mască se camuflează și o ură antisovietică. Este condamnabil din partea unor tov. cari sunt la conducerea U.T.M.-ului simplu fapt al antisemitismului, cu atât mai mult tendința de a folosi acest antisemitism și de a-l lega cu ura împotriva Uniunii Sovietice

CNSAS

Referinţe

asupra tovarăşului Neumann Stefan.

Cunosc pe tov. Neumann Stefan de când sunt în Minister, adică din luna Iunie 1948.

Eu am auzit despre el şi înainte de venirea mea la Minister când am lucrat în 1944/45 ca activist de Partid la Cluj. Atunci am auzit păreri foarte bune despre tov. Neumann Stefan. A lucrat foarte mult la descoperirea fasciştilor unguri în învăţământul mag

[3.]

00148

Ar fi greşit de a interpreta aceaste
manifestări ca simple simptome
ale unor elemente insuficient pregă-
tite din punct de vedere politic,
ci cauzele ~~[illegible]~~ trebuesc cău-
tate mai adânc. Părerea mea
este, că tov. din conducerea P.M.R.
mulţi ~~de~~ originari din Basarabia,
fiind verificaţi de Partidul Bol-
şevic şi de C.C. al P.M.R., având
cultura rusească, cunoscând foarte
bine limba rusă, au putut deci face
şcoală mai temeinică de Marxism-
Leninism şi mai ales majoritatea
lor a activat în rândurile Partidului
Bolşevic, aceşti sunt dintre elemente

C.N.S.A.S.

00140

cele mai valoroase pentru mișcarea muncitorească din Republica P.R.

și manifestare unei atitudini dușmănoase față de acești tov. bine verificați atât de C.C. al Partidului Bolșevic, cât și de către C.C. P.M.R. nu este altceva, decât o atitudine antisovietică, ~~sau ator~~ antirusă. Bine înțeles că prin atitudinea dușmănoasă față de tov. originari din Basarabia nu înțeleg față de toți tov. originari din Basarabia ci numai față de acei care sunt bine verificați de forurile competente, care ~~stau~~ se află între tov. care conduc destinul clasei muncitoare R.P.R.

(5)

00152

gândiți din C.C. al P.M.R. falsesc faptul, că o bună parte de basarabieni au fost găsiți demascați în cadrul verificărilor ca dușmani ai Uniunii Sovietice și regimului nostru de democrație populară și eliminați sau în curs de eliminare din Partidul nostru, pentru a ~~arunca~~ arunca o diversiune în sânul maselor muncitorești și intelectuale maghiare căutând să discrediteze și pe tov. care se află între acei care conduc P.M.R.

Aceste elemente rajkiste

caută să

Accentueze neîncrederea cadrelor maghiare în cadrele de origină

00151

care au rezultat și pregătirea ideologică sovietică.

Aceștia caută să creeze în rândurile cadrelor maghiare simțul că ele sunt considerate, ca inferioare față de cadrele de origine basarabeană, și că ~~politica rep~~ aceste cadre basarabene împiedică desvoltarea și ridicarea cadrelor maghiare. În același timp conducători U.P.M.-ului promovează în conducerea U.P.M.-ului și în posturi de răspundere aparatului de stat elemente reacționare naționaliste, profasciste, care nu pot fi admiși în rândurile de conducere al Partidului și aparatului de

117

00152

Atitudinea antirusă a activității
CC. UPM-ului am putut să constat
și ~~din~~ ~~conv.~~ cu ocazia convorbirilor particulare
avute cu tov. Sigeti Josif, fost
membru al Biroului Politic a CC
U.P.M. Din discuția avută în legă-
tura cu asimilarea populației ma-
ghiare cu populația română indi-
cată de tov. Ministrul Vasilichi,
tov. Sigeti și-a exprimat părerea
care de altfel a rezultat din dis-
cuțiile lui cu activiștii U.P.M.-ului
că n-ar fi necesară o asimilare
în sensul de mai sus, deoarece
în cazul când se va proceda la
o asimilare către poporul rus.

C.N.S.A.S.

8.

00153

tov. Ligeti n'a vrut să-mi spună
cu cine a discutat această pro-
blema, ci doar a pus întrebarea,
ta pentruce este necesară asi-
milare populației maghiară
la populația ~~R~~ română,
știut fiind, a spus aceasta,
& că la urma urmei și popo-
rul român, și poporul maghiar
vor fi asimilați la poporul rus.
Cu altă ocazie tov. Ligeti mi-a
comunicat, că prin faptul, că
limba rusă a fost introdusă în
toate țările de democrație pop-
cum și în Republica Populară

dovedește, că Uniunea Sovietică 00154
un fel de rusificare a tutu-
ror țărilor sub influența Uniu-
nii Sovietice. Tot din convorbirile
avute cu Szigeti Iosif am tras
concluzia, că cadrele intelectuale
ale U.P.M.-ului sunt educate
în spiritul de a fi gata oricând
de a opune o rezistență contra
desnaționalizării pregătite de
către Uniunea Sovietică și că aceas-
ta este o amenințare reală contra
căreia trebue să ~~pregătească~~ se apere
Adică cadrele intelectuale sunt
educate cu frică contra pierderii
naționalității maghiare de co

(10)

00155

poporul sunt amenințate.

Tovarășul Szigeti a declarat că la U.P.M. s-a discutat, că tov. Roller ar fi făcut o comparație între unguri, tătari, kirghizi, turcmeni, etc, și poporul maghiar cu ocazia întâlnirii maselor de limbă și literatură maghiară. Tov. Szigeti a mai comunicat că în această ședință s-a exprimat părerea că tov. C.C. U.P.M. (Balogh Edgár) că nu poate fi comparat poporul maghiar cu popoarele mai sus arătate pentru faptul că poporul maghiar are o cultură mult mai ridicată (de cât)

popoarele uzbec, turcmen, kirghiz etc, care sunt lipsite de orice cultură

00156

Deci rezultă, că cercurile conducătoare a U.P.M.-ului apreciază mai presus cultura burgheză-moșierească din Ungaria (inclusiv „întreg teritoriu lingvistic maghiar") decât cultura socialistă, stalinistă a popoarelor uzbec, turcmen, chirgiz etc.

00157

La pag. 6 din referat Tov. Banyai scrie:

„A román és szláv népirodalmat kiadását azonban nem szabad összekeverni az úgynevezett „duna medencei" koncepcióval, melynek a propagalása teljesen helytelen a <u>könyvben</u>."

adică din acest citat reiese că după părerea Tov. Banyai în acest manual nu este just propagarea idei de ~~con~~ federației popoarelor din bazinul Dunării.-

Oare numai în acest manual este nejustă această propagandă?

Tot la pag. 6 cu toate că a luptat contra concepției autonomiste din Ardeal (Transilvanism) a Tov. Koller, totuși aici propune ca manualul să se ocupe cât mai mult cu desvoltarea culturii și literaturii din Ardeal.

Tov. Banyai nu este de acord ca despre scriitorul Tamási Áron să se amintească numai în introducerea istoriei literaturii din Ardeal. (Pag. 10)

Este f. curioasă această părere a Tov. Banyai fiindcă se știe că Tamási Áron este un scriitor fascist maghiar.

De ce vrea Tov. Banyai ca acest scriitor să fie tratat mai pe larg.

La pag. 11 Tov. Banyai spune: „Nekünk éppen arra kell rámutatnunk, hogy maga a kapitalizmus is más reakciós erő" volt ebben a korszakban Magyarországon

De ce vrea Tov. Banyai ca manualul să arate că după primul război mondial în Ungaria forța reacționară a fost capitalismul. și ~~ne~~ ~~ain~~ ce respinge o critică mai severă în manual asupra influenței rămășițelor nobilimii feudale din Ungaria. Se știe că Ungaria aristocrația feudală maghiară a avut un rol dominant în conducerea țării.

În tot cazul cred că Tov. Banyai aici aplică în mod confuz principiile tactice și strategice leniniste-staliniste cu privire la revoluția burghezo-democratică.-

Tot ~~la~~ la această pagină Tov. Banyai scrie:

„A kisebbségi helyzetben nem lehet külön
„magyar uralkodóosztályról beszélni és a kisebbségi magyarság külön elnyomott osztályairól, hanem az elnyomott

00158

magyar nemzetiségről, az ország egységesen kirsáknövelt munkásontágáról, és szegény parasztságáról, valamint a tőke- főlleszűri uralkodó osztályokról nemzetiségi különbség nélkül.

De ce îl doare pe Tov. Banyai ca manualul să înfiereze rolul josnic al aristocrației și burgheziei maghiare din Ardeal?

Oare aristocrația și burghezia maghiară a fost așa de crîncă asuprită în timpul guvernelor Brătianu și Iuniu, ca și muncitorii și țăranii maghiari din Ardeal?

De ce vrea să se vorbească numai de înfierarea naționalității asuprită maghiară?

Sărmanii Sărmanii grofi ~~de~~ maghiari din Ardeal!

Este interesant că nu vedeți modul cum dispune astfel Colectivului de manuale a C.C. al U.P.M. cui

Tot la pag îi găsim următoarea bază:

2100

Hiányzik az erdélyi magyar polgári irodalomnak megfelelő terjedelmű ismertetése és marxista kritikai elemzése. Kihagyással nem intézzük el az áldéderelés munkáját. Ugyanúgy szükség van a különböző polgári folyóiratok jellemzésére a konzervatív Korunktól, a polgári radikális Napkeleten és a szabadelvű-arisztokratikus Erdélyi Helikonon keresztül a fasisztaeszmékig, áltatott Hitelig és Termésig. Nem lehet kihagyni az első világháború élménymaterialát feldolgozó Markovits Rodionit és Kuncz Aladárt. Megfelelő megvilágításban persze.

00153

Acest pasaj din referatul Tov. Bányai este o crimă din punct de vedere politic și ideologic.

Pentru acest pasaj Tov. Bányai ar merita pușcăria.

El spune că lipsește din manuscrisul prezentat de colectivul C.C. al U.R.S.S. lui tratarea mai pe larg a literaturii burgheze maghiare din Ardeal. El spune că ar fi neapărat nevoie ca elevul maghiar din R.P.R. să cunoască toate revistele burgheze maghiare din Ardeal apărute după primul război mondial

2 Merge și mai departe și spune că elevul maghiar trebuie să cunoască și revistele fasciste maghiare (Hitel, Termés) numai

Acestă propunere nu mai stă la nivelul obiectivism burghez ci pur și simplu o crimă fascistă împotriva revoluției noastre culturale.

Raportul Bányai așa fel își duce politica sa contrarevoluționară. El vrea ca elevul maghiari și profesorul maghiar din R.P.R. să citească revista conservatoare „Pásztortüz" revista radical burgheză maghiară „Napkelet" revista liberalo aristocrată maghiară „Erdelyi Helikon" și revistele fasciste „Hitel" și „Termés". Acest lucru îl spune Tov. Bányai.

Ar trebui ca și elevul sau studentul român să înceapă să citească „Romînia Vremii" etc.

Propune ca să fie mai pe larg tratat scriitorul burghez Markovits Rodion și scriitor reacționar clerical Kuncz Aladar.—

00150

Tót lapag. 11 Tov. Banyai szerint:

„Jobban ki kell térni a Horthy-féle ellenforradalmi rendszer hatására a két világháború közötti erdélyi magyar társadalmi életünkre. Nem elég csupán közvetlen tőkés-földesúri kapcsolatait emlegetni. Érdemes [illegible] utána Kós Károly Erdély c. könyvét is megemlíteni, s az ahhoz fűződő illúziókat bírálni. Ezzel kapcsolatban tárgyalni kell az úgynevezett transzilvanizmust is."

—

00160

El spune că tezele mai pe larg arată influența regimului contra revoluționar a lui Horthy asupra literaturii maghiare din ardeal

Pe această linie a lui Banyai ar urma ca pentru elevii germani din R.P.R să dăm și învețe în manualele lor „Mein Kampf" a lui Hitler. Pentucă această operă „clasică" a avut ca mai mare influență asupra literaturii germane din Ardeal.

Astfel dînd așa zisul obiectivism burghez la fascism.

Spune mai departe Tov. Banyai că este necesar să fie tratat mai pe larg opera lui Kos Carol intitulată ~~Ede~~ „Édely" (Ardeal) și să fie critică și unele „lucrări" din legatură cu această carte și să fie tratate de către transilvanismul.

Sînt foarte curios cum a prelucrat aceste pasaje din referatul Tov. Banyai spune despre lui Rajk, Balogh Edgara și intelectualii maghiari.

Dar în fața acest după părerea Tov. Banyai elevul maghiar din R.P.R trebuie să cunoască și tendințele autonomiste transilvaniste maghiare a reacțiunii magh. din Ardeal. Și în legatură cu această chestiune elevul maghiar să citească opera reacționară lui Kos Carol „Édely"

La pag. 12 Tov. Banyai spune că în legatură cu trei scriitori maghiari din ardeal

/.

să fie arătat influenta „misticismului rasist" a misticismului catolic și a decadentei burgheze. După aceste propoziții scrise Tov. Banyai nici nu poate nega că a stat bine că de exp. poeții Gábedi și Kiss Eugen au fost poeți fasciști; dar dacă au fost poeți fasciști, de ce să figureze în istoria literaturii maghiare.

Tov. Banyai de ce, vrea să propage poeți și scriitori fasciști decadenți maghiari mai ales pentru elevi în vârstă de 16-17 ani. și față de un corp profesoral maghiar adânc fascizat.

Oare în istoria literaturii ~~Ruse~~ germane figurează toți poeții și scriitorii ~~fasciști~~ germani care au scris în emigrație fascismul german?

Tot la pag. 12 Tov. Banyai propune ca după dictatul dela Viena să nu fie amintită influenta nefastă democratică din Budapesta asupra literaturii maghiare ~~de~~ din Ardealul de Sud.

Cum adică? Despre influenta horthistă fascistă amintit, după părerea Tov. Banyai, iar despre eventuală influență democratică asupra literaturii maghiare din Ardeal, să nu ne amintească nimic?

Tot în această pagină propune ca ideia naționalistă sobinistă, să nu fie confundată cu ideia națională. Dar nu spune nimic Tov. Banyai ce înțelege despre ce fiecare „ideie națională".

00161

Sunt sigur că Balogh Edgard, Meliusz și Gál Gábor au știut ce înțelege Tov. Banyai despre „ideia națională". –

Tot la pag. 12 propune să figureze scriitorii vecinatari Szendrei și Tompa în manual.

La pag. 13 spune că scriitorul muncitor Nagy Stefan rămâne în operile lui părțile educative la un nivel artistic ridicat.

Nu știu de ce are nevoie elevul maghiar ca să știe că scriitorul muncitor Nagy Stefan n'are un nivel artistic ridicat, mai ales atunci când tratează probleme educative

Tot la pag. 13 propune ca să fie publicat din operile lui Meliusz și proza.

Astfel Tov. Banyai scrie ca Meliusz să figureze în manual.

Propune deasemenea ca să se arate naționalismul lui Bolyhos a lui Horvath Stefan și să fie comentat influența bolyhosă naționalistă asupra poeziei lui. –

Tot în această pagină propune ca să fie publicat poeziile de Ródich a lui Letai poezie care de apărut și în ziarul „Igazsag"

Astfel el propune ca tărănimea fascist Letai să figureze în manual. –

Dispozitivul Tov. Banyai cu privire la istoria literaturii maghiare cuprinde 13 pagini bătute la mașină, Fiecare pagină din dispozitivul Tov. Banyai este completată prin adnotări de mână proprie a Tov. Banyai. – Astfel nu poate să afirme

00100

că unii stângişti ca mine ar fi falsificat referatul lui original.

Se înțelege de ce Tov. Banyai Liarg. şi Cziko Laurențiu au fost aşa de speriați când în referatul meu cerut de Tov. Cziko L. am arătat rolul de responsabil a Tov. Banyai Ladislau.

Sunt curios dacă Tov. Cziko a arătat acest referat şi Tov. Ministru Bucicau - în tot cazul acest referat nu l'a cerut în două exemplare.

Tov. Banyai Liarg. şi Cziko L. s'au grăbit să mă prelucreze, că ministerul răspunde pentru editare manualelor şi pentru acest manual de istorie a literaturii maghiare.-

N'au spus dar desigur că s'au gândit că Tov. Ministru Bucicau va răspunde de aceasta porcărie fascistă. Altfel nu pot să interpretez părerea lor că ministerul răspunde de acest manual şi nu Tov. Banyai Ladislau.

Mi-au spus mai departe că în curând totuşi va apare acest manual cu unele mici modificări şi atunci ministerul va fi mândru de acest manual.

Mi au spus că nu trebuie decât să fie omişi Balogh Ed. Nelinsz şi Kurko şi într'adevăr colectivul din Cluj s'a grăbit să trimeată material pentru înlocuirea acestori scriitori fascişti. -

00162

Este interesant că Tov. Banyai la pag. 4 din referatul lui propune ca manualele de istoria literaturii maghiare rând pe rând să fie tipărite cât mai curând. —

Dar este interesant că „întâmplător" a apărut manualul cel XI, tocmai după plenara procesul lui Rajk. Adică acest manual unde sunt tratați scriitori maghiari actuali din Ardeal.

De ce oare nu a apărut până atunci manualul clasei a IX-a și X-a ?

Am încercat să arăt în această declarație greșelile mai grave politice și ideologice a Tov. Banyai.

Probabil în referatul lui sunt încă multe greșeli ideologice pe care eu nu le-am observat, având pregătire elementară marxistă. — Din această cauză adaug o copie a întregului referat a Tov. Banyai L.

În toată declarația mea am întrebuințat greșit cuvântul de referat, în loc de dispoziție oficială a Minister. Înv. Public prin tov. Csiko Laurențiu și a C.C. al U.P.M. prin Tov. Banyai Ladislau.

În acest sens au fost prelucrate aceste dispoziții cu intelectualii maghiari la universitatea Bolyai din Cluj. —

Până acum am arătat numai greșelile Tov. Banyai, dar studierea

amintită a acestor dispoziții a fost Banyai arătă și alte documente concrete asupra activității dubioase (?) a c.c. al U.P.M. lui.

Colectivul care a întocmit Istoria literaturii maghiare n'a fost ales din întâmplare și nici nu a fost ales de Minist. Inv. Public ci direct de către C.C. al U.P.M. lui.

Chiar atunci membrii din colectiv documentați împreună că C.C. al U.P.M. lui a avut legătură strânsă cu membrii colectivului. Să revenim aici la faptul pe care l'am amintit mai înainte, adică C.C. al U.P.M. lui în luna Noiembrie 1948 a dat circa 400.000 (patru sute) mii lei colectivului ca să-i dea o imbold în muncă.-

Nu sunt convins că membrii colectivului care lucrează la întocmirea Istoriei literaturii române la începerea activității lor nu au primit astfel de prime.

Tov. Luis Takacs membru al Naționalităților și membru în Biroul Politic al C.C. al U.P.M. lui a aplicat oare just principiile staliniste în problema națională în acest caz?

Sau după părerea C.C. al U.P.M. lui a fost mai important întocmirea Istoriei literaturii maghiare pentru folosul „întregului teritoriu lingvistic maghiar" adică și pentru Ungaria din Uniunea Sovietică.

Într'adevăr sunt convins că colectivul românesc pentru întocmirea Istoriei literaturii

00163

n'a primit dispozițiuni ca istoria literaturii
române să fie folosită „pe întreg teritoriu
linguistic român".

Avangardiștii unguri din C.C. al U.P.U.-lui
astfel vor să ajute pe Uniunea Sovietică.

Ei în domeniul științei literare vor să
fie înaintea Uniunii Sovietice.

Astfel ei au documentat în mod concret
ca conștienți sau inconștient, ~~căci~~ dar
sunt un mijloc docil în mâna bandei
lui Tito-Rajk-Kostov împotriva Uniunii
Sovietice și R.P.R.-lui.

Să vedem acum din referatul Tov. Banyai
unele greșeli mai grave al colectivului
de întocmirea literaturii maghiare, a
căror membrii au fost aleși tot de C.C. al
U.P.U.-lui.

00164

Înainte de a arăta greșelile colectivului de manual remarcăm încă câteva greșeli grave a tov. Bajzai. La pag. 6. a el susține ca problema anarchosindicalismului a lui Szabó Ervin să fie tratat mai pe larg în acest manual. Părerea mea este, că elevii n'au nevoie să cunoască problema anarchosindicalismului.

Mai departe Tov Bajzai susține, că manualul să arate și politica compromisă a „radicalilor burghezi".

Propune de asemenea, să se facă o analiză profundă a operilor scriitorilor, care au o manifestare chinuitoare așă fată de clasa muncitoare.

Să vedem acum din referatul tov. Bajzai unele greșeli mai grave ale colectivului de redacție a literaturii maghiare al căror membri au fost aleși de

16100

CC. a U.P.R.-alui

Tov. Bujor în referatul său spune, că achiziționarea colecțiunii a fost concesă pe principii progresiste.

La pag. 2. reese din referatul tov. Bujor, că titlurile capitalilor nu sînt în evidență principalele materiale manuscrise istorice.

Colecțiunea în manuscrisul istoriei literaturei a încercat să redea mai mult istoria poporului maghiar.

O altă greșală a colecțiunii, care reese din manuscrisul istoriei literaturei maghiare constă în aceea, că autorii nu numai, că n'a studiat operele scriitorilor sovietici în legătură cu literatura maghiară, dar nu s'au docu-

00165

mentat cu privire la teoriile literare
a paranților poeticii.

Nem mutatkár be a gondasági - társa-
dalmi alapépítmény fő összefüggéseit az iro-
dalomban.

Deasemenea colectivul a folosit des
citate din operile „paranților" burghezi
Schöpflin.

A folosit citate din revista lite-
rară burgheză „Nyugat" („Apus")

Colectivul a folosit în mare măsură
limbajul esteticii idealiste burgheze

A folosit teoriile literare burgheze
cu terminologia vulgarizată.

În analiza operilor colectivul a
aplicat metodele lui Freud.

În legătură cu problema naționa-

38100

nu a aplicat principiile leninist-ș
liniste.

Colectivul a arătat în manuscris
numai părțile pozitive a mișcării frac
masonice. (Filindeă, după cum știm au fost
frac masoni printre membrii colectivului)

V-am arătat în manuscris, dacă
operile literare oglindesc punctele de ve-
dere și scopurile claselor exploatate
sau claselor exploatatoare.

Colectivul de asemenea a avut
prin manuscrisele lui să dea certificat
de bună purtare politică scriitorilor
burghezi.

A arătat greșit că Remizov Zoș-
mond este un scriitor progresist

N-au analizat literatura diferi-
lor epoci, ~~din punct~~ ~~de~~ pe bază situației

00166

politico - economico - culturale - sociale
reale ca epoci respective

A lipsit din manuscris tentarea
legăturilor literare ruso-maghiare și
romăno - maghiare.

Colectivul a citat poezii papalace
maghiare antirusse din anii 1848-49.
(titlele)

Colectivul a propagat concepția
a federației țărilor din bazinul Dunării.

Colectivul a dat mare amploare
aspectelor literare cu caracter bisericesc.

A folosit citate în legătura cu înjurătura
preoților.

Colectivul a arătat, că victoria
armatelor turce asupra armatelor maghiare
la Mohács a fost cunoscută ca răscoala
țărănești condusă de Dózsa George

(66)
30100

Colectivul a folosit expresia de „prole-tariatul provenit din sânul nobilimii" („nemesi proletariátus")

În general colectivul amestecă principiile și teoriile marxiste cu cele burgheze.

Kossuth a fost prezentat în politica lui naționale asemănător pe acelaș plan cu tov. Stalin în legătură problema națională.

Colectivul a susținut că revoluția sovietică, socialistă din Ungaria din anul 1919 a fost pregătită intelectualitatea ungheare revoluționare ~~în legătură~~ împreună cu avangarda „intelectuală" a clasei muncitoare. („Előkészítette a forradalmat a forradalmi értelmiség a munkásság szellemi élcsapatával együtt")

Colectivul tratează binevoitor activitatea scriitorului Juhász Gyula la Seghedin

C.N.S.A.S.

68. 00167

pe care tov. Gáspár nu a putut să le scoată din referatul său.

Ne putem închipui, ce greșeli grave a putut face colectivul în manuscrise, despre care tov Gáspár nici n'a amintit în referatul său.

Aici trebue să menționez, că manuscrisele au fost ~~depuse~~ predate de tov. Csikó și de mine personal tov-ului Kacsó Alexandru, președintele C.C. al U. P. M.-ului.

Se pune întrebarea, dacă eu am văzut aceste greșeli din referatul lui Gáspár ~~e~~ mainte de a le semnala în prezenta declarație. Da, le am văzut, dar fiind sever criticat ca ostăngist, nu le-am făcut cunos-

78100

în timpul ocupației trupelor franco-
contrarevoluționiste - intervenționiste.

Colectivul a încercat să apere
pe scriitorii care au avut atitudine
dușmănoase față de clasa muncitoare.

Colectivul tratează cu multă în-
dulgență "concepția națională" a creiașu-
iste.

Colectivul n'a ~~ap~~ arătat importanța creării Republicii Populare Române.

Colectivul nu a apreciat la justa
sa valoare activitatea scriitorului Mihai
Ștefan.

Aici am arătat multe greșeli
ale colectivului condus de Gaal Gábor și
Beke Julia și ales de C.C. al M.P.R. - din

[69.] 00168

formelor superioare. Ceva și mai
mult, l-am iscălit și eu pentru
difuzare acest manual după
tipărirea lui.

Nu am fost de acord niciodată
cu felul cum au tratat în manuscrise și
în manual istoria literaturii maghiare.
La început am și explicat punctul
de vedere al meu în această privință.
Dar fiind veșnic respins ca stân-
gist, în ale din urmă am crezut, că
aceasta este linia C.C. al P.M.R.-ului
și mai târziu supunându-mă majorității
tov-ilor, care au hotărît că este bine în-
tocmit manualul (spunând de repetate ori că) aceasta este linia
partidului, am iscălit și eu p. difuzare.
Astfel disciplina mea rigidă de Partid
a devenit un fel de disciplină de fracțiune.

C.N.S.A.S.

70.

Acum voi aminti câteva scriitori și poeți maghiari, pe care cunosc și eu cazuri de o activitate dușmănoase față de clasa muncitoare și față de Uniunea Sovietică. Totuși după principiile obiectivismului burghez acești scriitori sunt tratați cu ochi buni în ~~către~~ manualul de Istorie literaturii Maghiare cl. XI.

Prezentul dosar conține 169 file, inclus fila 1, Verificat de Burlacu Lucia 19.06.2002
[signature]